

การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3  
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ

ปริญญาานิพนธ์

ของ

ชลธิชา พิมพ์มานะกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2551

การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3  
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ

ปริญญานิพนธ์

ของ

ชลธิชา พิมพ์มานะกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3  
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ

บทคัดย่อ

ของ

ชลธิชา พิมพ์มานะกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ชลธิชา พิมพ์มานะกิจ. (2551). *การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).  
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ และเปรียบเทียบคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนจำแนกตามเพศและระดับชั้นรวมถึงศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นของนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 จากกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 499 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ( Two – way Analysis of Variance )

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 จำนวน 60 ข้อ ประกอบด้วย คุณธรรมด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตา ด้านละ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายด้านเท่ากับ 0.33 ถึง 0.62, 0.44 ถึง 0.61, 0.44 ถึง 0.61 และ 0.54 ถึง 0.62 ตามลำดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88, 0.88, 0.88 และ 0.92 ตามลำดับ และมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตา มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเท่ากับ 0.93, 0.75, 0.83 และ 0.91 ตามลำดับ

2. นักเรียนเพศชายและเพศหญิงช่วงชั้นที่ 3 มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นเรียนมีผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE DEVELOPMENT OF MORALITY TEST ON SANGHAVATTHU 4 OF SECONDARY  
STUDENTS (LEVEL 3) IN BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION,  
PHRANAKORNNUA GROUP.

AN ABSTRACT  
BY  
CHOLTICHA PIMMANAKIT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the  
Master of Education Degree in Educational Measurement  
at Srinakharinwirot University

May 2008

Chonthicha Pimmanakit. (2008). *The Development of Morality Test on Sangahavatthu 4 of Secondary Students (Level 3 ) in Bangkok Metropolitan Administration, Phranakornnua Group*. Master thesis. M.Ed. (Educational Measurement). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Suwaporn Semheng, Asst. Prof. Dr. Sunan Solgosoom.

This study aimed to develop Sangahavatthu 4 virtue test for level 3 students Phranakornnua Group, Bangkok Metropolitan and to compare those of Sangahavatthu 4 virtue according to students' gender and class level, including the interaction of gender and class level with Sangahavatthu 4 virtue. The subjects comprised 499 students through stratified random sampling. The instrument for collecting data was Sangahavatthu 4 virtue test. Then data were analyzed and presented by mean, standard deviation, and Two-way ANOVA.

The results revealed as follows:

1. The Sangahavatthu 4 virtue test with 60 items included 4 aspects, namely, donation (Dana), pleasant speech (Piyavaca), beneficiation (Attacariya), and impartiality (Samanattata) with 15 items in each, discriminating power were at 0.33 – 0.62, 0.44 – 0.61, 0.44 – 0.61, 0.54 – 0.62, respectively. When considered each aspects, it was found that those reliability of donation (Dana), pleasant speech (Piyavaca), beneficiation (Attacariya), and impartiality (Samanattata) were at 0.88, 0.88, 0.88, 0.92, respectively and the whole test was at 0.96. The constructive validity of donation (Dana), pleasant speech (Piyavaca), beneficiation (Attacariya), and impartiality (Samanattata) were at 0.93, 0.75, 0.83, and 0.91, respectively and the whole test was at 0.87.
2. Male and female students significantly different gained Sangahavatthu 4 virtue at .01 level.
3. There were significant differences of Sangahavatthu 4 virtue among those of Mathayom Suksa 1, Mathayom Suksa 2, and Mathayom Suksa 3 students at .01 level.
4. There were significant interaction between gender and class level contributed to Sangahavatthu 4 virtue of level 3 students.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3  
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ

ของ

ชลธิชา พิมพ์มานะกิจ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา  
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่..... เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง)

(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสม)

(อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสม)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ)

## ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จากอาจารย์ ดร.สุวพร เข้มแข็ง ประธานที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม กรรมการที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำปรึกษา ทั้งยังได้แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งเสมอมา

การสอบปริญญาานิพนธ์ ได้รับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ และอาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญาานิพนธ์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ อาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ ผู้อำนวยการ วรณวิมล จริตธรรม และอาจารย์วันทนา สนั่นชัยณ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้รับความช่วยเหลือและร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการทั้ง 4 ฝ่าย อาจารย์ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อชুম พิมพ์มานะกิจ และคุณแม่บุญชู พิมพ์มานะกิจ ที่เป็นแรงบันดาลใจ ในการวิจัยครั้งนี้

ชลธิชา พิมพ์มานะกิจ



## สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ .....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	4
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	7
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	11
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 .....	13
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม .....	15
สาระพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 .....	16
คุณธรรมและจริยธรรม .....	16
ความหมายของคุณธรรม และจริยธรรม.....	16
องค์ประกอบทางจริยธรรม.....	18
ลักษณะทางจริยธรรม.....	20
ความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	22
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม.....	23
คุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต.....	28
การวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย.....	30
ความหมายของคุณลักษณะด้านจิตพิสัย .....	30

## สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย .....	30
แบบทดสอบสถานการณ์ .....	31
การวัดคุณธรรม จริยธรรม.....	33
การวัดความรู้เชิงจริยธรรม.....	33
การวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม.....	34
การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	34
การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.....	36
คุณธรรมสังคหวัตถุ 4 .....	38
ความหมายของสังคหวัตถุ 4.....	38
คุณประโยชน์ของสังคหวัตถุ 4 .....	44
เพศ.....	45
ระดับชั้นเรียน.....	45
การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ.....	46
อำนาจจำแนก (Discrimination Index).....	46
การแสดงผลฐานความเชื่อมั่น (Reliability).....	47
การแสดงผลฐานความเที่ยงตรง (Validity).....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม.....	51
งานวิจัยในประเทศ.....	51
งานวิจัยต่างประเทศ.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง.....	53
งานวิจัยในประเทศ.....	53
งานวิจัยต่างประเทศ.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ.....	55
งานวิจัยในประเทศ.....	55
งานวิจัยต่างประเทศ.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นเรียน.....	56

## สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2	(ต่อ) งานวิจัยในประเทศ .....	56
	งานวิจัยต่างประเทศ .....	57
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
	การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	58
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59
	ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัด.....	60
	ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	62
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	68
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล .....	68
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
5	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ .....	82
	สรุปผลการวิจัย .....	82
	อภิปรายผล.....	84
	ข้อเสนอแนะ .....	86
	บรรณานุกรม .....	87
	ภาคผนวก .....	94
	ประวัติย่อผู้วิจัย .....	118

## บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโคลเบอร์ก .....	27
2 ลักษณะพฤติกรรมและระดับของจริยธรรม.....	35
3 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก .....	36
4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย.....	59
5 ค่าอำนาจจำแนก( $r$ ) ของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัดถุ 4 .....	70
6 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัดถุ 4 .....	70
7 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนคุณธรรมสังคหวัดถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งมีเพศต่างกัน .....	72
8 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนคุณธรรมสังคหวัดถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งมีระดับชั้นต่างกัน .....	73
9 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนคุณธรรมสังคหวัดถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งมีเพศ และ ระดับชั้นต่างกัน .....	75
10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณธรรม สังคหวัดถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีเพศต่างกันและระดับชั้นต่างกัน.....	77
11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคุณธรรมสังคหวัดถุ 4 (ด้านทาน) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบเชฟเฟ (Scheffe's S - test ) .....	78
12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคุณธรรมสังคหวัดถุ 4 (ด้านปิยวาจา) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในระดับ ชั้นเรียนที่ต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบเชฟเฟ (Scheffe's S - test ) .....	79
13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคุณธรรมสังคหวัดถุ 4 (ด้านอติจรรยา) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในระดับ ชั้นเรียนที่ต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบเชฟเฟ (Scheffe's S - test ) .....	79
14 ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมสังคหวัดถุ 4 ของนักเรียนที่มีเพศ และระดับ ชั้นเรียนที่ต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบ F (F – test) จากการวิเคราะห์ความ แปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance).....	80

## บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 .....	9
2 การศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ ระหว่างเพศและระดับชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณธรรม สังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 .....	10
3 กราฟแสดงคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชาย และ นักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 3 .....	73
4 กราฟแสดงคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3 .....	75
5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรเพศกับระดับชั้นเรียนที่ส่งผลร่วมกันต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 .....	81

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ภูมิหลัง

สังคมที่มีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางด้านวัตถุเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ความเจริญทางด้านจิตใจกลับเสื่อมลง ส่งผลต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ เพราะคนในสังคมมีการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบ ต่างคนต่างอยู่ การมีน้ำใจหรือเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อกันน้อยลง มีสัมมาคารวะกันน้อยลง ความมีสัมมาคารวะต่อบิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้อาวุโสเปลี่ยนเป็นมีความเสมอภาคกันมากขึ้น จากสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ทำให้คนในครอบครัวต้องขวนขวายทำมาหากิน ไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่บิดา มารดา เวลาในการอบรมสั่งสอนบุตรก็น้อยลง ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ความเห็นแก่ตัว ขาดความรับผิดชอบ ขาดความสามัคคี ไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปัญหาอาชญากรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนชี้ให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจของสมาชิกในสังคม (ทีศนา แคมมณี. 2541 : 53)

การพัฒนาคุณภาพประชากรในประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วย การให้คำปรึกษาและการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี เป็นผู้มีความจริยธรรมสูง คือมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งลักษณะความเป็นผู้มีความจริยธรรมสูงนี้ต้องเกิดกับประชากรส่วนใหญ่ก่อน ประเทศจึงจะสามารถพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 19)

สิ่งที่บ่งบอกถึงจุดหมายของการพัฒนาประเทศก็คือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้น้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาในทุกเรื่องควบคู่กับการยึดแนวคิดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 โดยการพัฒนาจะต้องพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งการจัดการให้สังคมมีความเข้มแข็งและมีคุณภาพเพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย (สุดจิต นิमितกุล. 2543 : 21 – 25) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 16) ที่ระบุว่า ผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ จิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 27 มาตรฐาน จำแนกได้ 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านปัจเจก และมาตรฐานด้านกระบวนการ สำหรับมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ได้กล่าวถึง นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนี้

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความกตัญญูกตเวที
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
- ตัวบ่งชี้ที่ 5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
- ตัวบ่งชี้ที่ 6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา. 2549 : 11)

จากการศึกษาของนักการศึกษาหลายคน พบว่า จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับตัวแปรทางสังคม เช่น เพศ ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ซึ่ง ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 109) กล่าวว่า ประสบการณ์ทางสังคมของบุคคลเป็นต้นเหตุของการเริ่มต้น และการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรม ถ้าบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน บุคคลเหล่านั้นอาจมีจริยธรรมที่คล้ายคลึงกันได้ ยิ่งกว่านั้นคนที่ได้รับประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันแต่มีความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจประสบการณ์นั้นไม่เท่าเทียมกัน ผลกระทบที่เกิดจากประสบการณ์ทางสังคมอันเดียวกันย่อมแตกต่างกัน และมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลเหล่านั้นด้วย จากผลการวิจัยการพัฒนาลักษณะต่างๆของหญิงเปรียบเทียบกับชาย พบว่าหญิงมีพัฒนาการทางภาษาเร็วกว่าชาย ทำให้หญิงมีความฉลาด และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้หญิงมีความเข้าใจกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อเรียกร้องทางสังคมได้เร็วและมากกว่าชาย หญิงมีการคล้อยตามสังคมสูงกว่าชาย อาจทำให้คาดได้ว่าในวัยก่อนและระหว่างวัยรุ่น หญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชาย แต่ลักษณะการยึดมั่นต่อสังคมจะทำให้พัฒนาการทางจริยธรรมของหญิงช้าลงกว่าชายในช่วงอายุวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 113) นอกจากนี้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้กล่าวสรุปไว้ว่าจริยธรรมนั้น มีการพัฒนาตามระดับวุฒิภาวะ เพราะจริยธรรมของมนุษย์นั้นจะเกิดกระบวนการไตร่ตรองทางสติปัญญา เมื่อมนุษย์พัฒนาเกิดการเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างของ

สติปัญญาเพิ่มพูนขึ้นจริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะ การพัฒนาทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้พัฒนาถึงจุดสมบูรณ์เพียงอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมในตัวเด็กและวัยรุ่นชั้น 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (authority and social order maintaining orientation) อายุ 13 - 16 ปี บุคคลจะเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนและสามารถทำตามหน้าที่ของตนตามเกณฑ์ที่สังคมกำหนด อาศัยหลักความเหมาะสมถูกต้อง มีความรู้สึกรับผิดชอบในการกระทำต่างๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 113) ดังได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เพศและระดับวุฒิภาวะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคล

หลักการของพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมก็คือ หลักการของสังคหวัตถุ 4 คือ 1. การให้ทาน 2. ปิยวาจา 3. อุตถจริยา 4. สมานัตตตา คือ การให้ด้วยทุนทรัพย์หรือความรู้ การให้ด้วยคำพูดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น การให้ด้วยแรงกาย และการให้ด้วยความเห็นอกเห็นใจ พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมควรมีการปลูกฝังจากครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่มีการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ค่านิยมมากที่สุด เพื่อให้บุคคลเจริญเติบโตต่อไปภายหน้าเป็นผู้ใหญ่ที่มีการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและการพัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่กันไป เพื่อที่จะไม่เป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดปัญหาของสังคมอันเป็นผลให้สังคมไทยอยู่ด้วยความสงบสุข เพราะบุคคลมีพฤติกรรมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นั่นคือพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมให้เกิดขึ้นในสังคมไทยนั่นเอง (ร้อยตำรวจตรีหญิงปฏิมากร ศิริเตชะ. 2549 : 9)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สังคหวัตถุ 4 เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ที่สมควรจะพัฒนาในตัวบุคคล เนื่องจากเป็นคุณธรรมที่สามารถประสานหมู่ชนเข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี ด้วยหลักการสงเคราะห์บุคคลอื่น ควรที่จะปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนได้มีคุณธรรมในด้านนี้มากๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เพื่อใช้ในการตรวจสอบความมีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน และศึกษาพัฒนาการสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนเพศชายและนักเรียนเพศหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงแบบวัดสังคหวัตถุ 4 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ในตัวบุคคล พร้อมเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

### ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีคุณภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีเพศและระดับ ชั้นเรียนที่ต่างกัน



3. เพื่อศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน

### ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้แบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่มีคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและตรวจสอบคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ให้มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

### ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

#### ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 กลุ่มพระนครเหนือ สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 เขต จำนวนโรงเรียน 10 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 81 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 4,013 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,071 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1,018 คน และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1,924 คน

#### กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 กลุ่มพระนครเหนือ สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 เขต จำนวนโรงเรียน 4 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 12 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 499 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นชายจำนวน 75 คน หญิงจำนวน 85 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นชายจำนวน 95 คน หญิงจำนวน 79 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นชายจำนวน 85 คน หญิงจำนวน 80 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบการเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

#### ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาเรื่องคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ จำแนกตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

1. ตัวแปรที่ศึกษาทางด้านคุณภาพของแบบวัด ได้แก่
  - 1.1 ค่าอำนาจจำแนก
  - 1.2 ค่าความเที่ยงตรง
  - 1.3 ค่าความเชื่อมั่น

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบ ได้แก่
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่
    - 2.1.1 เพศ จำแนกเป็น เพศชายและเพศหญิง
    - 2.1.2 ระดับชั้น จำแนกเป็น มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3
  - 2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ คุณธรรมสังคหวัตถุ 4

### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การพัฒนาแบบวัดคุณธรรม** หมายถึง การสร้างแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ให้มีคุณภาพที่ดีทั้งทางด้านค่าอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรง และค่าความเชื่อมั่น เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นเป็นตามทฤษฎีพัฒนาการของลอเรนซ์ โคลเบอร์ก์ (Lawrence Kohlberg) เป็นสถานการณ์เกี่ยวข้องกับคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

2. **สังคหวัตถุ 4** หมายถึง คุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของบุคคลและประสานหมู่ชน ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ประกอบด้วยองค์ประกอบอยู่ 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตา

2.1 **ทาน** หมายถึง คุณธรรมด้านการให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว ไม่เห็นแก่ตัว ตลอดถึงการให้ความรู้ทางด้านวิชาการ การแนะนำสั่งสอนในด้านธรรมะ และการให้อภัยผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ ให้อภัยสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นอย่างเต็มใจ เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น รู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน ให้ความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ช่วยแนะนำความรู้ สั่งสอนวิชาศิลปวิทยาที่ปราศจากโทษแก่บุคคลอื่น ช่วยสั่งสอนในด้านคุณธรรมหรือการเตือนสติ ไม่มีความเห็นแก่ตัว ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน

2.2 **ปิยวาจา** หมายถึง คุณธรรมด้านการพูด คือ การพูดจาด้วยคำที่ไพเราะ นุ่มนวล อ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว สมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่ นับถือ ตลอดจนถึงคำพูดที่มีสาระและประโยชน์ มีเหตุผล จูงใจให้ยินยอมตามในทางที่ดี พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ พูดความจริงเสมอ ไม่พูดให้ร้ายผู้อื่น หรือยุยงให้เกิดความแตกแยกไม่พูดคำหยาบคาย ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ พูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์การพูดจาด้วยคำที่ไพเราะ นุ่มนวล อ่อนหวาน ไม่พูดคำหยาบ พูดความจริง พูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์ พูดในสิ่งที่มีเหตุผล

2.3 **อุตถจริยา** หมายถึง คุณธรรมด้านการประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการส่วนรวมทั้งในระดับครอบครัว จนถึงระดับหมู่คณะที่ใหญ่ขึ้น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดจนถึงการช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ ขวนขวาย

ช่วยเหลือให้การทำงานสำเร็จ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากการถูกรังแก บำเพ็ญประโยชน์ตามหน้าที่และฐานะของตน ช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลนตามกำลังของตนเอง แนะนำแนวทางให้ผู้อื่นไปในแนวทางที่ดีขึ้น ปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จ บำเพ็ญตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

2.4 สมานัตตตา หมายถึง คุณธรรมด้านการเป็นผู้ไม่ถือตัว การเป็นผู้ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เป็นผู้ยกตนข่มท่าน ตลอดจนการวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมทุกกรณี พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ มีน้ำใจ ไม่แบ่งชั้นวรรณะ ให้ความเสมอภาคทั่วกัน ให้ความเป็นมิตร วางตัวเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย เป็นคนมีเหตุผลไม่ตัดสินใจด้วยความลำเอียง

3. **คุณภาพของแบบวัด** หมายถึง การที่แบบวัดมีความถูกต้องเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้หาคุณภาพด้าน ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเที่ยงตรง และค่าความเชื่อมั่น

3.1 ค่าอำนาจจำแนก ( Discrimination ) หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถจำแนกนักเรียนที่มีคุณธรรมสังฆวัตถุ 4 สูง และนักเรียนที่มีคุณธรรมสังฆวัตถุ 4 ต่ำออกจากกันได้ การวิจัยครั้งนี้หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมด โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ( Pearson Product - Moment Correlation Coefficient ) ที่มีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

3.2 ค่าความเที่ยงตรง ( Validity ) หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถทำหน้าที่วัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ถูกต้องตรงตามความมุ่งหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ หาค่าความเที่ยงตรงดังต่อไปนี้

3.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ ( Face Validity ) คุณภาพของแบบวัดที่พิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อวัดได้ตรงตามคุณลักษณะที่นิยามไว้และครอบคลุมนิยามของสังฆวัตถุ 4 ตรวจสอบโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกข้อที่มีดัชนีความสอดคล้องมากกว่า .50

3.2.2 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด เป็นวิธีหาความเที่ยงตรงโดยอาศัยความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด โดยไม่ใช้เกณฑ์ภายนอกซึ่งสามารถพิจารณาจากดัชนีต่าง ๆ ดังนี้

3.2.2.1 พิจารณาจากดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ เพราะข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงเป็นข้อสอบที่วัดในทิศทางเดียวกันกับส่วนรวม ถือว่ามีหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างภายในสูง

3.2.2.2 พิจารณาจากระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนส่วนย่อยภายในเครื่องมือวัดกับคะแนนรวม

3.3 ความเชื่อมั่นของแบบวัด (Reliability) หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถทำหน้าที่ยัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของผู้ตอบได้คงที่แน่นอน ในการวิจัยในครั้งนี้หาความเชื่อมั่นของแบบวัดเป็นรายด้านและทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$  - Coefficient) ของครอนบาค (Crobach)

### สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. คุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีเพศและระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกัน
2. มีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน

### กรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาแบบวัดด้านคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แต่จากสภาพปัญหาในปัจจุบันที่มีการพัฒนาประเทศที่เน้นทางด้านวัตถุมากกว่าการพัฒนาทางด้านจิตใจ ทำให้เกิดสภาพที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น การแก้ปัญหาวิธีหนึ่งที่คนไทยสามารถทำได้คือการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่ได้รับการเรียนรู้และถือปฏิบัติกันอยู่แล้ว หลักการของพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมการอยู่ร่วมกัน คือ หลักการของสังคหวัตถุ 4 พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมควรมีการปลูกฝังจากครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่มีการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเจริญเติบโตต่อไปข้างหน้าเป็นผู้ใหญ่ที่มีการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและการพัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่กันไป เพื่อที่จะไม่เป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดปัญหาของสังคม อันเป็นผลให้สังคมไทยอยู่ด้วยความสงบสุข จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สังคหวัตถุ 4 เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ที่สมควรจะพัฒนาในตัวบุคคล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เพื่อใช้ในการตรวจสอบความมีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน และจากการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย จะเห็นได้ว่ามีเครื่องมือหลายชนิดที่ใช้ในการวัดคุณลักษณะด้านนี้ แต่ที่ได้รับความนิยมและยอมรับมากที่สุด คือ แบบทดสอบสถานการณ์ เพราะเชื่อว่าแบบทดสอบสถานการณ์สามารถวัดได้ตรงกับความเป็นจริงมากกว่าเครื่องมือชนิดอื่น (บุญชม ศรีสะอาด . 2540 : 54)

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบสถานการณ์แบบให้เลือกปฏิบัติซึ่งทั้งหมดมีสามตัวเลือกแต่ละตัวเลือกจะมีคะแนนไม่เท่ากัน ตามระดับจริยธรรมของโคลเบอร์ก

เกณฑ์ในการตัดสินให้คะแนนสอดคล้องกับระดับการมีจริยธรรมของโคลเบอร์ก คือ

**ระดับก่อนกฎเกณฑ์ ( preconventional level )** หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น มุ่งหลบหลีกมิให้ตนถูกลงโทษทางกายและเลือกกระทำในสิ่งที่น่าความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น

**ระดับตามเกณฑ์ ( conventional level )** หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลในขั้นนี้ยังต้องการการควบคุม แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ในขั้น 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามผู้อื่น ในขั้น 4 บุคคลจะรู้บทบาทของตนในสังคม

**ระดับเหนือเกณฑ์ ( post conventional level )** หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่างๆด้วยการนำมาคิดตรองซึ่งใจตนเองแล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้น 5 จะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนขัดสิทธิของผู้อื่น ขั้น 6 ซึ่งสูงสุด แสดงการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน

ซึ่งผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงการให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

ให้ 3 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับเหนือเกณฑ์

ให้ 2 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับตามเกณฑ์

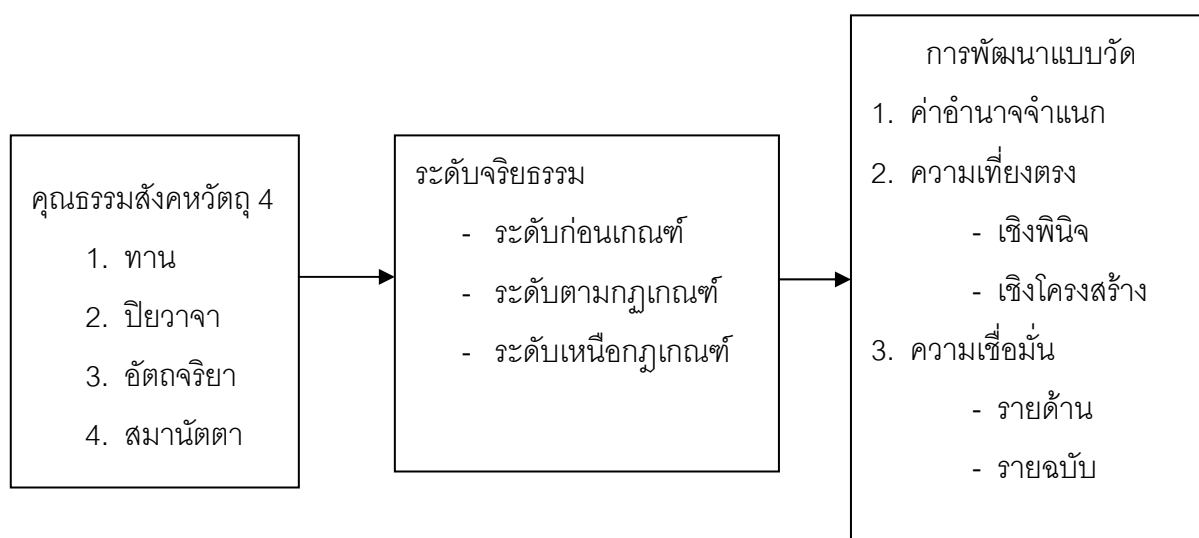
ให้ 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับก่อนเกณฑ์

2. การศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

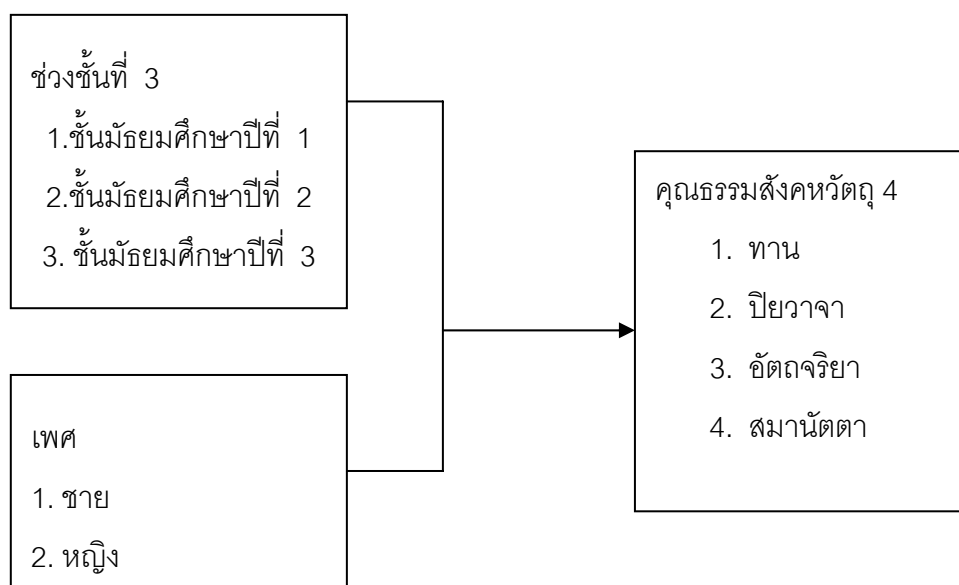
ตัวแปรระดับชั้น ได้ทำการคัดเลือกตัวแปรระดับชั้นมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ที่ได้กล่าวสรุปไว้ว่าจริยธรรมนั้น มีการพัฒนาตามระดับวุฒิภาวะ เพราะจริยธรรมของมนุษย์นั้นจะเกิดกระบวนการไตร่ตรองทางสติปัญญา เมื่อมนุษย์พัฒนาเกิดการเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างของสติปัญญาเพิ่มพูนขึ้นจริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะ การพัฒนาทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้พัฒนาถึงจุดสมบูรณ์เพียงอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี ในการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ในขั้นที่ 4 ซึ่งเป็นขั้นของหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (authority and social order maintaining orientation) อยู่ในช่วง อายุ 13 - 16 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับนักเรียน(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) ระบุว่าบุคคล

จะเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนและสามารถทำตามหน้าที่ของตนตามเกณฑ์ที่สังคมกำหนด อาศัยหลักความเหมาะสมถูกต้อง มีความรู้สึกรับผิดชอบในการกระทำต่างๆ นอกจากนี้ช่วงอายุดังกล่าวยังเป็นวัยที่พัฒนาการต่อเนื่องในด้านต่างๆ

ตัวแปรเพศ ได้ทำการคัดเลือกมาจาก ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ซึ่งทำนายว่าชายจะมีจริยธรรมสูงกว่าหญิง และทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งให้ข้อทำนายตรงกันข้ามกับทฤษฎีของฟรอยด์ ว่าเพศกับอายุรวมกันจะช่วยให้เข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรมได้ละเอียดยิ่งขึ้น จากแนวคิดดังกล่าวสามารถเขียนเป็นกรอบการวิจัยได้ดังนี้



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย  
การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4



ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย  
การศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4  
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
  - 1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
  - 1.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
  - 1.3 สาระพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
2. คุณธรรมและจริยธรรม
  - 2.1 ความหมายของคุณธรรม และจริยธรรม
  - 2.2 องค์ประกอบทางจริยธรรม
  - 2.3 ลักษณะทางจริยธรรม
  - 2.4 ความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
  - 2.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
  - 2.6 คุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต
3. การวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย
  - 3.1 ความหมายของคุณลักษณะด้านจิตพิสัย
  - 3.2 เครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย
  - 3.3 แบบทดสอบสถานการณ์
4. การวัดคุณธรรม จริยธรรม
  - 4.1 การวัดความรู้เชิงจริยธรรม
  - 4.2 การวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม
  - 4.3 การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม
  - 4.4 การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
5. คุณธรรมสังคหวัตถุ 4
  - 5.1 ความหมายของสังคหวัตถุ 4
  - 5.2 คุณประโยชน์ของสังคหวัตถุ 4
6. เพศ
7. ระดับชั้นเรียน



8. การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ
  - 8.1 อำนาจจำแนก (Discrimination Index)
  - 8.2 การแสดงหลักฐานความเชื่อมั่น (Reliability)
  - 8.3 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง (Validity)
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 9.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม
    - 9.1.1 งานวิจัยในประเทศ
    - 9.1.2 งานวิจัยต่างประเทศ
  - 9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง
    - 9.2.1 งานวิจัยในประเทศ
    - 9.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ
  - 9.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ
    - 9.3.1 งานวิจัยในประเทศ
    - 9.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ
  - 9.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องระดับชั้นเรียน
    - 9.4.1 งานวิจัยในประเทศ
    - 9.4.2 งานวิจัยในประเทศ

## 1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

### 1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับแนวทางการจัดการศึกษาตาม มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 3) รวมทั้งการประสานร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 27 มาตรฐาน จำแนกได้ 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านปัจจัย และมาตรฐานด้านกระบวนการ สำหรับมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ได้กล่าวถึง นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนี้

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความกตัญญูกตเวที
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
- ตัวบ่งชี้ที่ 5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
- ตัวบ่งชี้ที่ 6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา. 2549 : 11)

จากมาตรฐานดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญกับคนในสังคมทุกคน ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องฝึกคนให้มีคุณธรรมจริยธรรม การศึกษาขั้นพื้นฐานสำคัญต่อบุคคลและสังคมส่วนรวม ความสำคัญของการศึกษาตามกฎปฏิญาณสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กำหนดว่าทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องเป็นการบังคับ การศึกษาจะต้องเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ ยังความเคารพต่อสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติ และศาสนา ความสำคัญของการศึกษาจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงสังคม สภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทันสมัย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา หรือศาสนา ที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้า ทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้าง ปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬาภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

จากมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ประการจะเห็นได้ว่า เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม ยกเว้นข้อ 3-4 ซึ่งแม้จะไม่ใช่อำนาจกำหนดทางจริยธรรมโดยตรงแต่ก็สามารถจัดได้ว่าเป็นฐานที่ก่อให้เกิดการกระทำดีเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดไว้ที่สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนด โครงสร้างของหลักสูตรขั้นพื้นฐานให้มีสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน แบ่งเป็น 8 กลุ่ม สาระ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระ การเรียนรู้สุขศึกษาและ พลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี และกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

การส่งเสริมจริยธรรมจุดมุ่งหมายส่วนใหญ่เน้นไปที่การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีศีลธรรม คุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่างๆ ตามความประสงค์ของสังคมไทย และมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมไว้ใน

วิชาจริยธรรม เพื่อให้นักเรียนรู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม มีความกล้าทางจริยธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีความอดทนรู้จักประหยัด มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ (คำพลอย โปธิทอง. 2542 : 58)

## 1.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สารสังคัมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 : ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และนำไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 : ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 : เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าต่อตนเอง และส่วนรวม

มาตรฐาน ส 3.2 : เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจยุคสมัยของประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 : เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์ ความสำคัญ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยมีความภาคภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

## สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 : เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระวางที่ตามธรรมชาติ ซึ่งมีผลต่อกันและกันใช้แผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาข้อมูลภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ และจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 : เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

### 1.3 สาระพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจ ประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 : ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข และได้กำหนด

## 2. คุณธรรมและจริยธรรม

### 2.1 ความหมายของคุณธรรม และจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาก จึงมักมีผู้ใช้สองคำนี้ไปด้วยกัน เป็น คุณธรรมจริยธรรม กันมาก แต่คำสองคำนี้ก็ยังคงแตกต่างกัน ซึ่งไม่อาจใช้แทนกันได้ นักจิตวิทยา นักปรัชญา นักการศาสนา และนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของคำสองคำนี้ไว้มากมาย ดังที่ได้ยกมากล่าวไว้เป็นลำดับต่อไปนี้

คำว่า “คุณธรรม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Virtue มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ( 2546 ) ให้ความหมายไว้ว่า “คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดี

เพลโต (Plato) กล่าวว่าคุณธรรมหมายถึง การกระทำซึ่งเกิดจากความเข้าใจคุณค่าอันแท้จริงด้วยปัญญา คุณธรรมทางปรัชญาต้องอาศัยปัญญาและความเข้าใจในหลักแห่งคุณธรรมนั้น คุณธรรมทางสังคม คือการกระทำอันถูกต้องที่มาจากพื้นฐานอันอื่น เช่น ขนบธรรมเนียม นิสัย ประเพณี ความรู้สึก ในทางความคิด ความโอบอ้อมอารี ความดีตามสัญชาติญาณ

พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต) (2538 : 34) ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูล

พระราชวรมุนี (2527 : 37) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดี สภาพที่เกื้อกูล

จากความหมายของคุณธรรม ตามลักษณะของบุคคลต่างๆ ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ที่เกิดจากการศึกษา การปฏิบัติ ฝึกอบรมการกระทำ จนเคยชิน เกิดเป็นลักษณะนิสัย เป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม

ส่วนคำว่า “ จริยธรรม ” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Morality ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย เช่นกัน ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ( 2546 ) ให้ความหมายของ “จริยธรรม” ไว้ว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

พนัส หันนาคินท์ (พระวีรวัฒน์ รอดสุโข. 2545 : 21 ; อ้างอิงจาก พนัส หันนาคินท์. 2539 : 48) กล่าวว่าจริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม เพื่อก่อให้เกิดความเจริญกับสมาชิกในสังคม การทำเช่นนั้น สมาชิกต้องรู้ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก การปฏิบัติที่ดีจึงสอดคล้องกับความรู้สึทางจิตใจด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522 : 32 – 33) ได้ให้ความหมายเชิงจริยธรรม ไว้ว่า หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงความประพฤติทางสังคมประเภทต่างๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ ลักษณะสังคมที่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมชมชอบและให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในตัวสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามจำกัด และผู้ประพฤติพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง ไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย

เพียเจต์ (Piaget. 1960 : 1) ให้ความคิดเห็นเอาไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการวัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ร่วมกันในการกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในสังคม

บราวน์ ( Brown.1968 : 411-414 ) ให้ความหมายของจริยธรรมว่าจริยธรรมคือ ระบบกฎเกณฑ์ต่างๆที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976:4-5) นักจิตวิทยาสังคมได้ศึกษาเรื่องพัฒนาการทางด้านจริยธรรม กล่าวว่า จริยธรรมมีพื้นฐานของความยุติธรรมถือเอาเรื่องการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน

โดยมีกฎเกณฑ์ซึ่งมีความเป็นสากลส่วนใหญ่รับไว้ในสถานการณ์ไม่มีความขัดแย้งกันเป็นอุดมคติ ดังนั้นพันธะในทางจริยธรรมเป็นการเคารพต่อสิทธิของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

จากความหมายดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง มาตรฐานหรือแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อความสันติสุขแห่งตนเองและความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม

จากความหมายคุณธรรมและจริยธรรมตามทัศนะที่กล่าวมาแล้ว คำว่า คุณธรรมจริยธรรมที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรืออาจใช้แทนกันได้ ความหมายโดยรวมของคำทั้งสองนี้ หมายถึง ความประพฤติที่ดีงาม อันมีรากฐานเริ่มต้นจากปรัชญาความคิดที่ถูกต้อง ประกอบกับมีค่านิยมที่ถูกต้อง และเมื่อประพฤติแล้วเป็นเหตุก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีงามทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องควบคุมและกำกับการประพฤติของคนในสังคม ให้มีความรู้สึกนึกคิดและแสดงออกในสิ่งที่ดีงามก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคมส่วนรวม จุดมุ่งหมายสูงสุดของการมีคุณธรรมจริยธรรมในสังคม ให้ทุกชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสันติและมีความสุข

## 2.2 องค์ประกอบทางจริยธรรม

มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบทางจริยธรรมไว้หลายๆ ด้านดังนี้

ธนเศรษฐ์ จำปางาม (2543 : 2 - 5) ได้แบ่งลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าในสังคมของตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรม ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่อาจจะแตกต่างกันไปก็ได้ ทัศนคติเชิงจริยธรรมมีความหมายกว้างกว่าเชิงจริยธรรม เพราะรวมเอาความรู้ทางจริยธรรมและความรู้สึกในเรื่องนั้นไปด้วย

2. ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่า ตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทัศนคติเชิงจริยธรรมนั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ในช่วงเวลาหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์นั้นๆ เหตุผลดังกล่าวช่วยให้ทราบเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำบางอย่างอาจขัดกับความรู้สึกของบุคคลส่วนใหญ่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลและสถานการณ์เป็นลำดับ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้น การแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เช่น การให้ทาน การ เสียสละ การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งอาจเรียกว่า คุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ เกิดขึ้น ในสภาพที่บุคคลถูกยั่วยุให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่น การโกง การกล่าวเท็จ ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่จะไม่เกิดขึ้น ในผู้ที่มีจริยธรรมสูง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่ สังคมให้ความสำคัญมากกว่าจริยธรรมประเภทอื่นๆ เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคล ย่อม ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่นๆของจริยธรรมเป็นเพียงเพื่อให้ เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆของบุคคลเท่านั้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-3) ได้แบ่งลักษณะองค์ประกอบทางจริยธรรมมนุษย์ออกเป็น 4 ประการ คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ไว้ในสังคมของตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดดี ควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรม หรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับการ อายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับ กฎเกณฑ์ทางสังคมและ ศาสนาส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วงอายุ 2 – 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้ เป็นพิเศษ

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรม เชิงจริยธรรมต่างๆ ว่า ตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมาก จะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทศนคติต่างไปจาก ค่านิยมของสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของ บุคคล เพราะทศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น ทศนคติเชิง จริยธรรมจึงสามารถชี้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่าง เดียว ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่ กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่ เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรม ในระดับที่แตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจท์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึง พัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับ พัฒนาการอื่นๆ ของบุคคลด้วย คือ พัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมประเภทต่างๆ ของบุคคลด้วย



4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือองคเวหน การแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่ง คือ พฤติกรรมในสถานที่เข้ายวนใจ หรือในสภาพที่ยั่วยุให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่วยุ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน และการกล่าวเท็จ เป็นต้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 3) ตามโครงการวิจัยทางการศึกษาจริยธรรมไทย ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของจริยธรรมไว้ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) ได้แก่ ความเข้าใจเหตุผลของ ความถูกต้องดีงามโดยระบบการคิด
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกรู้สึก (Moral Attitude and Belief) ได้แก่ ความพึงพอใจ ความศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมขึ้นมาเป็นแนวปฏิบัติ
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก (Moral Conduct) ได้แก่ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจกระทำถูก หรือกระทำผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ กัน

ในที่นี้ผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะทางจริยธรรมประเภทที่ 3 คือการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

### 2.3 ลักษณะทางจริยธรรม

คุณลักษณะด้านจริยธรรมที่มาประกอบเป็นมนุษย์ มีสาเหตุและปัจจัยที่หลากหลายประการ นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลายหน่วยงานได้กำหนดคุณลักษณะด้านจริยธรรมที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนหรือคนในชาติดังนี้

#### 2.3.1 จากการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมของไทยของกรมวิชาการ

(จริยญา เฉลาประโคน. 2546 : 18 ; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ. 2523) ข้อเสนอจากผลการประชุม ได้กำหนดคุณลักษณะด้านจริยธรรมของคนไทย ซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือตัวบ่งชี้ที่พึงประสงค์ไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ระเบียบวินัย
2. ความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม
3. ขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ
4. สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
5. รู้จักคิดริเริ่ม วิจารณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา

และพระมหากษัตริย์

7. มีพละนาถมายที่สมบูรณทั้งทางร่างกายและจิตใจ

8. รู้จักฟังตนเองและมีอุดมคติ
  9. มีความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ
  10. มีความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญและสามัคคี
- ซึ่งทั้ง 10 ประการ ดังกล่าวควรปลูกฝังให้กับนักเรียนทุกระดับชั้น นักศึกษาและ

ประชาชน

2.3.2 ธวัชชัย ชัยจิตวิทยากุล (จริญญา เฉลาประโคน. 2546 : 19 ; อ้างอิงจาก ธวัชชัย ชัยจิตวิทยากุล. 2529) ได้ศึกษาคูณสมบัติค่านิยมพื้นฐานของคนไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังการวัดจริยศึกษาให้แก่เยาวชนโดยเน้นให้เห็นการจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของแต่ละคุณลักษณะ ผลการศึกษาเมื่อนำค่านิยมทางจริยธรรมที่มีความสำคัญ 10 ลำดับ มาจัดเรียงจากมากไปน้อย พบว่ามีลำดับความสำคัญดังนี้

1. ความรับผิดชอบ
2. ความมีวินัยในตนเอง
3. ความซื่อสัตย์
4. การยึดหลักการ
5. ความกตัญญู
6. ความเสียสละ
7. ความมีเมตตา
8. ความตรงต่อเวลา
9. การฟังพากัน
10. การยึดตัวบุคคล

2.3.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดตัวบ่งชี้คุณลักษณะด้าน คุณธรรม จริยธรรม ไว้ในมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวไว้ในมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งมีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สำหรับระดับอาชีวศึกษา)
3. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. ประหยัด ( ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจน

ทรัพยากร ธรรมชาติ อย่างประหยัดและคุ้มค่า )

คุณลักษณะทางจริยธรรมที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ความเสียสละซึ่งตรงกับความหมายของคำว่า “ทาน” เป็นลักษณะที่มีความสำคัญ ดังที่ปรากฏในการศึกษาของ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529) และยังปรากฏเสมอๆ ในการระบุลักษณะทางจริยธรรม ของหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ แสดงให้เห็นว่าความเสียสละเป็นคุณลักษณะหนึ่งของจริยธรรมที่มีความสำคัญโดดเด่นและได้รับการกล่าวถึงอยู่เสมอ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ยังกำหนดให้ ผู้เรียนปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา จากที่กล่าวมาล้วนเป็นองค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยจึงคิดว่ามีความเหมาะสมสำหรับการทำวิจัยสังคหวัตถุ 4

#### 2.4 ความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ในชีวิตประจำวัน คนเราจะต้องเผชิญปัญหาให้ขบคิดตัดสินใจตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างตัดสินใจง่าย ไม่ต้องใช้เวลานานมากนัก แต่บางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ บุคคลที่จะพิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยเหตุผลจะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1970 : 58 – 63) เชื่อว่า การสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมายเพื่อให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้น ทำได้เพียงสอนให้มีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคลเป็นเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับความประพฤติ เป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติความสามารถในการใช้หลักจริยธรรมเรียกว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไปได้ โคลเบอร์กจึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะจริยธรรมขั้นสูงดีกว่าจริยธรรมขั้นต่ำโดยให้เหตุผลไว้ดังนี้

1. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูงสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลในขั้นต่ำ
2. คนที่ให้เหตุผล ขั้นสูงสามารถมองเห็นความแตกต่างและความเป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกันของสิ่งต่างๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิด หรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรม ได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ ซึ่งความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลและควรส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะนี้ไว้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน (2520 : 11) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชน ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ กล่าวคือ ผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงจะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันแสดงถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่าผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอย่างเชื่อมั่นได้ และจิตลักษณะอื่นร่วมกับเหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถทำนายพฤติกรรมได้แม่นยำยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำสุดเป็นขั้นที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุดและค่อยๆ ลดความเห็นแก่ตัวลงตามลำดับขั้น เปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้องในที่สุดยึดหลักอันเป็นอุดมคติโดยเห็นแก่ส่วนรวมอันหมายถึงมนุษยชาติ ฉะนั้น การที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น และเหตุผลเชิงจริยธรรมนับว่าเป็นลักษณะทางจริยธรรมที่สามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ จึงควรส่งเสริมและพัฒนาตัวของเยาวชนให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้นต่อไป

## 2.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

นักทฤษฎีทั้งหลายยอมรับว่า จริยธรรมของมนุษย์นั้นพัฒนาขึ้นตามลำดับอย่างเห็นได้ชัดจากวัยทารกไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ แม้มนุษย์จะมีการพัฒนาจริยธรรมที่แตกต่างกัน แต่นักทฤษฎีทางจริยธรรมก็ยังเชื่อว่า การพัฒนานี้ในบุคคลต่างๆกัน มีลำดับขั้นตอนเป็นแบบอย่างที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ นักค้นคว้าทางจริยธรรมส่วนมากลงความเห็นว่า ต้นกำเนิดและแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นอยู่ที่การเรียนรู้ทางสังคม แต่ก็มีความคิดที่แตกต่างกันออกไปอยู่มาก ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงบางทฤษฎีเท่านั้น ดังต่อไปนี้

### 1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (psychoanalytic theory)

นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า จริยธรรมเป็นส่วนเดียวกับมโนธรรม (superego or conscience) จริยธรรมเกิดจากขบวนการภายในของวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานของพ่อแม่ผู้เลี้ยงดู ได้แก่ การถือตนตามอย่าง (identification) ทำให้เด็กรับเอาบุคลิกภาพ ค่านิยม มาตรฐาน จริยธรรมในสังคม เมื่อบุคคลได้รับการปลูกฝังจริยธรรม หากความต้องการของตนไม่สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมต้องการก็จะเกิดความขัดแย้งขึ้น และถ้าบุคคลนั้นทำชั่วเขาจะเกิดความละอายใจตนเอง ไม่สบายใจ ซึ่งถือว่าการลงโทษตัวเองต่อไปเขาจะไม่ทำชั่วอีก โดยไม่ต้องมีการควบคุมจากบุคคลอื่นภายนอก นั่นคือ เขามีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีหรือเกิดมโนธรรมภายในใจนั่นเอง

### 2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory)

ทฤษฎีนี้เน้นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคม หรือวัฒนธรรมเป็นตัวการในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (social contingency) ให้แก่เด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด โดยนำเอาหลักการเสริมแรงและหลักการเชื่อมโยงมาอธิบายวิธีการ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อเบื้องต้นดังนี้

2.1 พัฒนาการทางจริยธรรมเกิดจากการเจริญเติบโตของการคล้อยตาม กฎเกณฑ์ จริยธรรมของสังคม ทั้งทางความประพฤติ และอารมณ์ มากกว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสมอง (cognitive structure change)

2.2 แรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมทุกจุดมีรากฐานจากความต้องการทางชีวภาพ หรือความต้องการรางวัลจากสังคมและการหลีกเลี่ยงการลงโทษ

2.3 พัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม

2.4 พื้นฐานทางจริยธรรม (basic moral norm) เกิดขึ้นภายในจิตใจโดยมีสาเหตุจาก

กฎเกณฑ์วัฒนธรรมภายนอก สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมมากเท่าใดขึ้นอยู่กับปริมาณของรางวัล การลงโทษ การห้าม และการเห็นแบบอย่างของพ่อแม่และบุคคลอื่นซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม (socializing agent)

### 3. ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา ( cognitive development theory )

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อเบื้องต้นดังนี้มีองค์ประกอบทางการเลือกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

3.1 แรงจูงใจเบื้องต้นเกี่ยวกับจริยธรรมคือแรงจูงใจเกี่ยวกับการยอมรับ(acceptance) การมีความสามารถ ( competence ) การเคารพตนเองหรือเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ (self esteem or self actualizat ) มากกว่าจะเป็นความต้องการทางกายหรือการลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับความกลัว

3.2 ลักษณะสำคัญของพัฒนาการทางจริยธรรมคือพัฒนาการจะเป็นสากล มีขั้นตอนเหมือนกันทุกวัฒนธรรม เพราะในทุกวัฒนธรรมมีการปฏิสัมพันธ์กันในสังคม มีการสวมบทบาท (role taking) และมีความขัดแย้งในสังคม ซึ่งต้องการการบูรณาการทางจริยธรรม (moralintegration) เช่นเดียวกัน

3.3 กฎและเกณฑ์ปกติเบื้องต้นของจริยธรรม เกิดจากประสบการณ์ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเกิดจากการสร้างกฎเกณฑ์ภายในตนเอง จึงไม่นิยมขั้นพัฒนาการจากกฎภายใน แต่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนกับคนอื่น

3.4 สิ่งแวดล้อมมีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม พิจารณาจากคุณภาพ และขอบเขต โดยทั่วไป ของสิ่งเร้าทางพุทธิปัญญาและทางสังคม ตลอดช่วงการพัฒนาการของเด็กมากกว่าเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง จากพ่อแม่หรือประสบการณ์ที่ได้จากวินัย การลงโทษ หรือรางวัล

นักจิตวิทยาที่สนใจศึกษาในแนวทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญาคือ เพียเจต์ (Jean Piaget) ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก ( Lawrence Kohlberg) และ เจมส์ อาร์ เรสต์ ( James R. Rest )

**เพียเจต์** (Jean Piaget . 1962 : 39 - 40) เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิส ได้สร้างทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานของทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา ทำให้ทราบว่าความคิดและสติปัญญาของบุคคลมีการเจริญตามลำดับขั้นของการพัฒนา เมื่อใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการแบ่งลำดับขั้นและเขาสังเกตพบว่าจริยธรรมจะแฝงอยู่ในพฤติกรรมและกฎเกณฑ์การเล่นของเด็กตลอดเวลา และจากการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม ทำให้เขาพบว่าแกนกลางของจริยธรรมคือ เคารพกฎเกณฑ์ทางสังคมและความยุติธรรม โดยมีพัฒนาการทางจริยธรรม 2 ขั้น ดังนี้

1. ระยะเวลาที่เด็กถือกฎเกณฑ์จากภายนอก ( heteronomous ) มีช่วงอายุก่อน 8 ปี เป็นระยะที่พ่อแม่ ผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอย่างเห็นได้ชัด เด็กจะยึดถือกฎเกณฑ์ตายตัว (fixed rules) ผิดเป็นผิด ถ้าผิดต้องได้รับโทษ โดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจหรือสาเหตุแห่งการกระทำนั้น

2. ระยะเวลาที่เด็กมีกฎเกณฑ์ของตัวเอง (autonomous) เป็นระยะที่เด็กพัฒนาจริยธรรม

ขั้นสูงระดับที่มีความคิดเป็นของตัวเอง มีเหตุผลที่คำนึงถึงความยุติธรรมและพิจารณาผลของการกระทำด้วย การที่เด็กเปลี่ยนการรับรู้จากกฎเกณฑ์ที่ตายตัว หรืออิทธิพลจากภายนอก มาเป็นกฎเกณฑ์ของตัวเองที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของผู้อื่น (relativism) เนื่องมาจากพัฒนาการทางสติปัญญา อายุ และการมีสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ซึ่งเพียเจต์พบว่าเด็กจะบรรลุทั้งพัฒนาการทางสติปัญญาและจริยธรรมขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 - 10 ปี

เพียเจต์ (Piaget.1962:122) วัดพัฒนาการทางจริยธรรมโดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งข้อคำถามจะเกี่ยวข้องกับสถานการณ์คู่ (story pair) ที่กำหนดขึ้น ในสถานการณ์คู่นั้นจะเป็นเรื่องที่คล้ายคลึงกัน เว้นแต่รูปการของปัญหาที่ตามมาจะแตกต่างกันในเรื่องความตั้งใจหรือแรงจูงใจ ดังตัวอย่าง เด็กชายคนหนึ่งทำแก้วแตก 15 ใบ โดยไม่ได้เจตนา ขณะที่เปิดประตูเข้ามาเพื่อรับประทานอาหารเช้า ส่วนเด็กชายอีกคนทำแก้วแตก 1 ใบ ขณะที่ปีนขึ้นไปหยิบขวดแยม แล้วตั้งคำถามว่า “ใครทำผิดมากกว่ากัน ถ้าเป็นพ่อ เธอควรวตีใครมากที่สุด” จากคำตอบเหล่านี้ เพียเจต์ (Piaget.1962:1-4) นำมาพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์ของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ตั้งไว้ 6 เกณฑ์ ดังนี้

1. การตัดสินจากเจตนาการกระทำ ( intentionality in judgment ) เด็กเล็กมีแนวโน้มที่จะตัดสินจากปริมาณที่เกิดขึ้น แต่เด็กโตจะตัดสินจากความตั้งใจหรือเจตนาการกระทำของบุคคลนั้น
2. การตัดสินที่เกี่ยวข้องจากบุคคลอื่น ( relativism in judgment ) เด็กเล็กจะตัดสินการกระทำถูกผิดจากความเชื่อว่าคุณอื่นก็คิดเช่นเดียวกันนี้ และเชื่อว่าความเห็นของผู้ใหญ่ย่อมถูกต้องเสมอ เด็กโตจะต้องตัดสินตามสถานการณ์
3. ความไม่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษ ( independence or saction ) เด็กเล็กมักจะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดี เพราะจะทำให้ถูกลงโทษ ส่วนเด็กโตจะตัดสินการกระทำว่าไม่ดี เพราะสิ่งนั้นไปขัดกับกฎเกณฑ์และจะเกิดอันตรายกับบุคคลอื่น
4. การใช้ระบบตาต่อตา ( use of peciprocity ) ในเด็กเล็กมักจะไม่ใช่ระบบตาต่อตาในการพิจารณาตัดสินบุคคล แต่ในเด็กโตจะใช้บ่อย
5. การใช้การลงโทษเพื่อล้างบาปและตัดนิสัย ( use of punishment as restitution and reform ) ในเด็กเล็กจะสนับสนุนให้มีการลงโทษอย่างหนัก เพื่อตัดนิสัยผู้กระทำผิด ส่วนเด็กโตจะมีความคิดเช่นนี้น้อยลง
6. การยึดหลักธรรมชาติของความโชคร้าย ( naturalist views of misfortune ) โดยมีความคิดว่าถูกพระเจ้าลงโทษหลังจากที่เพียเจต์แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมแล้วเขาจึงศึกษาพบว่ากระบวนการที่ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงพัฒนาการเกิดจากการพัฒนาทางความคิดความเข้าใจ (congntive development) 4 ขั้นดังนี้

1. **ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (the sensory motor period )** ระยะตั้งแต่เกิดจนถึงอายุประมาณ 2 ปี การรับรู้ทางประสาทสัมผัสในระดับง่าย ๆ จะทำให้เกิดพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาและความคิด เด็กจะค่อยๆ มีโอกาสสร้างความคิดของสิ่งของที่ได้พบเห็น และจัดกระทำด้วยตนเองในตอนปลายของขั้นนี้ จะเริ่มพัฒนาเรื่องความคงที่ของขนาดและรูปร่างของวัตถุและค้นพบความถาวรของวัตถุ (permanent object )

2. **ขั้นความคิดเกิดก่อนปฏิบัติการ ( the eriod preoperations thought )** ช่วงอายุประมาณ 2 - 7 ปี เด็กจะเริ่มใช้ภาพแทนวัตถุและเหตุการณ์เลียนแบบบุคคลอื่นได้ และพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 2 - 4 ปี พฤติกรรมในระยะแรกจะเป็นแบบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ( egocentric ) ลักษณะนี้จะลดลงในราวอายุ 6 - 7 ปี ซึ่งเป็นระยะที่เด็กมีพัฒนาการทางภาษาอย่างรวดเร็ว เริ่มพัฒนาความคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์ แต่ความคิดส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการรับรู้

3. **ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม ( the period of concrete operation )** ช่วงอายุประมาณ 7 - 11 ปี เป็นขั้นที่เด็กมีความคิดแบบตรรกศาสตร์ ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุหรือเหตุการณ์ที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ ( concrete ) พัฒนาการทางความคิดสูงขึ้น มีแบบแผนการค้นหาความจริงเกี่ยวกับวัตถุและสิ่งแวดล้อมไม่ยึดการรับรู้

4. **ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (the period of formal operations )** ช่วงอายุประมาณ 11 - 15 ปี เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาและความคิด เด็กจะสามารถคิดค้นหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถแก้ปัญหาทั้งรูปธรรมและนามธรรมได้โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์

**ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก์ ( Lawrence Kohlberg )** เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่ค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมโดยเชื่อตามทฤษฎีของเพียเจต์ที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมจะพัฒนาตามพัฒนาการทางพุทธิปัญญา และใช้ออกมาในรูปแบบของการตัดสินเชิงจริยธรรม (moral judgment) โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ( moral reasoning ) เพราะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจ ที่อยู่เบื้องหลัง การกระทำต่างๆ ของบุคคลในการที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่ง ( Kohlberg. N.d. citing Lickona. 1976 : 4 - 12 ) และจากการศึกษาเขาพบว่าการพัฒนาทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้พัฒนาถึงจุดสมบูรณ์เพียงอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี ( Kohlberg 1969 : 391 ) ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรมในตัวเด็กและวัยรุ่น พบว่ามนุษย์เราไม่ว่าจะอยู่ในสังคมแบบไหน ประเทศใดทวีปใดก็ตามจะมีรูปแบบ (pattern) ของการพัฒนาจริยธรรมตามลำดับเป็นขั้นตอนที่แน่นอนเหมือนกัน 6 ขั้น โดยแบ่งเป็น 3 ระดับใหญ่ๆ ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 1 (ดวงเดือน พันธุมนาวิน . 2524 : 29 - 30 )

ตาราง 1 การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโคลเบอร์ก

ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้น 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (obedience and punishment orientation) อายุ 2 - 7 ปี	ระดับก่อนกฎเกณฑ์ ( pre-conventional level ) หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น มุ่งหลบหลีกมิให้ตนถูกลงโทษทางกายและเลือกกระทำในสิ่งที่น่าความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น
ขั้น 2 หลักการแสวงหารางวัล (naively egoistic orientation ) อายุ 7 - 10 ปี	ระดับตามเกณฑ์ ( conventional Level ) หมายถึง การกระทำตามกฎหมายเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลในขั้นนี้ยังต้องการการควบคุม แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ในขั้น 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามผู้อื่น ในขั้น 4 บุคคลจะรู้บทบาทของตนในสังคม
ขั้น 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (good boy orientation ) อายุ 10 - 13 ปี	ระดับเหนือเกณฑ์ ( post conventional level) หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่างๆด้วยการนำมาคิดตรึกตรองซึ่งใจตนเองแล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็น
ขั้น 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (authority and social order maintaining orientation) อายุ 13 - 16 ปี	ความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้น 5 จะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนขัดสิทธิของผู้อื่น ขั้น 6 ซึ่งสูงสุด แสดงการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน
ขั้น 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (contractual legalistic orientation) อายุ 16 ปีขึ้นไป	
ขั้น 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (conscience of principle orientation ) วัยผู้ใหญ่	

ถ้าจะพิจารณาพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์ก ในแง่ของสติปัญญาและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จะพบว่าในขั้นต้นสติปัญญาและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีน้อยมากและค่อยๆ เพิ่มขึ้นตามอายุ และตามพัฒนาการของสติปัญญา จนถึงขั้นสูงสุดของพัฒนาการทาง จริยธรรม ซึ่งพบได้น้อยคนเช่นกัน ปัจจัยที่บีบบังคับให้พัฒนาการทางจริยธรรมไม่ถึงขั้นสูงสุดนั้นส่วนใหญ่มาจากอิทธิพลทางสังคม ที่มีข้อบังคับเข้มงวด ไม่เปิดโอกาสให้บุคคลเป็นอิสระในความคิดและการกระทำ ไม่ให้โอกาส



ได้ฝึกหัดการมีเหตุ และการเคารพตนเองหรือเป็นสังคมที่มีการปิดกั้นไม่ยอมให้หลักความคิดและวิถีปฏิบัติของบุคคลในสังคมอื่นๆ รั่วไหลเข้าไปได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน.2524 : 19)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมส่วนใหญ่ เชื่อว่าจริยธรรมมีการพัฒนาตามลำดับขั้น และการพัฒนาทางจริยธรรมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางสังคม สำหรับการศึกษาคั้งนี้จะมุ่งวัดทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งทำให้เกิดความเจริญต่อตนเองและสังคม จึงยึดหลักตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับคือ

ระดับ 1 มีจริยธรรมน้อยมาก ปฏิบัติตามความต้องการของตัวเอง

ระดับ 2 มีจริยธรรมตามเกณฑ์ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์หรือสังคมประเพณี

ระดับ 3 มีจริยธรรมสูงสุด ใช้จริยธรรมของตนเองเป็นอุดมคติสากล

## 2.6 คุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

มนุษย์เราจะอยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นติดต่อกับผู้อื่นตลอดเวลา แม้ในบ้าน มีพ่อแม่ พี่น้อง บวชเป็นพระไปอยู่วัดก็ต้องอยู่กับพระองค์อื่น เข้าโรงเรียนก็ต้องอยู่กับครู อาจารย์ เพื่อนฝูง เมื่อคนรวมกันเข้าเป็นหมู่คณะอยู่กันหมู่มา ย่อมที่จะต้องมึลปะในการอยู่ร่วมกัน จึงจะอยู่กันได้อย่างมีความสุข

พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงลัทธิปะแห่งการอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุขของคนหมู่มาไว้ดังนี้ (ประเทิน มหาขันธ. ม.ป.ป. : 75)

1. การรู้จักเอื้อเพื่อเอื้อแก่ ให้ปันแก่กัน ทำให้ผู้ที่อยู่ร่วมกันมีระดับเสมอกันทัดเทียมกันไม่แตกต่างกันมาก เอื้อแก่ทรัพย์สินเงินทอง ให้ปันวิชาความรู้ ให้ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน มีน้ำใจต่อกัน คนเราจะสมบูรณไปทุกอย่างไม่ได้ เมื่อผู้ที่ขาดได้รับสิ่งที่ตนต้องการ จากผู้ที่มีสิ่งที่ตนเหลือเพื่อ เมื่อนั้นความสมดุลงก็จะเกิดขึ้นในสังคม

2. การเจรจาด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน ปฏิบัติต่อกันด้วยความสุภาพ เพราะการใช้วาจาดี กิริยาดี ต่อกันในทางสุภาพอ่อนโยนนั้น เป็นการผูกไมตรีไว้ใครๆ ก็ชอบคำพูดที่ไพเราะ ดังนั้นการอยู่ร่วมกันมากๆจึงต้องระวังคำพูดให้ดี

3. การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คอยตักเตือนเมื่อจะทำผิดหรือเมื่อมีภัยมาคอยสอบถามทุกข์สุข ซึ่งกันและกัน เรื่องนี้เป็นการแสดงน้ำใจอันดีต่อกัน ก่อให้เกิดความเห็นใจกัน คนเราเมื่อเกิดความเห็นอกเห็นใจกันแล้ว ก็พร้อมที่จะให้อภัย เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น ก็จะอยู่กันได้ด้วยดีมนุษย์เราจะอยู่ร่วมกันได้ด้วยดี ก็คือ ต้องมีความจริงใจต่อกัน ไม่ใช่ปากพูดอย่างหนึ่งแต่ปฏิบัติกันอีกอย่างหนึ่ง คอยประทุษร้ายต่อกันทั้งทาง กาย ทางวาจา เมื่อต่างคนต่างไม่ซื่อกัน ต่างประทุษร้ายต่อกัน ต่างคนต่างระแวงกัน ต่างคนต่างระวังตัวเช่นนี้แล้ว จะอยู่ร่วมกันได้อย่างไรความจริงใจต่อกันจึงเป็นเรื่องสำคัญ การอยู่ร่วมกันหมู่มา มิใช่ทำได้ง่าย ๆ ต้องอาศัยลัทธิปะ จึงจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ( 2541:34) ได้กำหนดขอบข่ายของ คุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ไว้ว่า คุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของคนไทยได้แก่ ความมีเมตตากรุณา ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ความประหยัดและความกตัญญูตเวที ซึ่งจัดหมวดหมู่ได้ 2 ประการ คือ

1. ความไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งได้แก่ การแบ่งปัน ความปรารถนาดี เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ความเมตตากรุณา และความกตัญญูตเวที
2. ความรับผิดชอบ ซึ่งได้แก่ ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร ละเอียดยรอบคอบ ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เคารพกฎระเบียบ มีวินัยในตนเอง ความตรงต่อเวลา และการยอมรับผลการกระทำของตนเองเสมอ

พระสุทธิโมลี (สุรดี อำนวยศิริสุข. 2534 : 16 ; อ้างอิงจาก พระสุทธิโมลี. 2521 : 109) ได้กล่าวถึง คุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน ไว้ดังนี้

1. การแสดงกิริยาอาการต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยความสุภาพ มีมารยาท มีน้ำใจ ช่วยเหลือ ทำกิจธุระที่เกิดขึ้นของเพื่อนด้วยความเต็มใจ
2. การเจรจากับเพื่อนมนุษย์ด้วยถ้อยคำสุภาพ มีมารยาท มีประโยชน์และสมานประโยชน์รวมทั้งการกล่าวคำตักเตือนกันด้วยความหวังดีโดยบริสุทธิ์ใจ
3. การยิ้มแย้มแจ่มใสเข้าหากัน และคิดทำประโยชน์ให้แก่กันด้วยจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกันเป็นที่ตั้ง
4. การมีน้ำใจแบ่งปันของกินของใช้แม้เล็กน้อยที่ตนได้มาให้แก่กัน ไม่เก็บซ่อนหรือหวงไว้บริโภคใช้สอยเพียงคนเดียว
5. การประพฤติตนดีงาม มีมารยาทเรียบร้อยรักษาระเบียบวินัย ไม่ล่วงเกินผู้อื่น และไม่ทำตัวให้เป็นที่น่ารังเกียจแก่ผู้อื่น
6. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเห็นร่วมกัน ตกลงกันได้กับหมู่คณะไม่ถือรันไปตามลำพัง

จากการศึกษาขอบข่ายของคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สรุปได้ว่า มนุษย์เราจะอยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น ติดต่อกับผู้อื่นตลอดเวลา เมื่อคนรวมกันเข้าเป็นหมู่คณะอยู่กันหมู่มา ก็ต้องมีคุณธรรมจริยธรรม จึงจะอยู่กันได้อย่างมีความสุข ซึ่งได้แก่ การรู้จักเอื้อเพื่อเอื้อแก่ แบ่งปัน มีน้ำใจต่อกัน การเจรจาดูด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน คำพูดที่ไพเราะ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขอบข่ายของคุณธรรม จริยธรรมตามแนวของพระพุทธศาสนา

### 3. การวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย

#### 3.1 ความหมายของคุณลักษณะด้านจิตพิสัย

คุณลักษณะด้านจิตพิสัย เป็นคุณลักษณะด้านจิตใจ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

วิรัช วรรณรัตน์ (2538 : 1) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะจิตพิสัยว่า เป็นลักษณะหรือพฤติกรรมด้านจิตใจหรือความรู้สึกที่เกี่ยวกับค่านิยมและความสนใจ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ( 2539 :15 ) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะจิตพิสัยว่าเป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ช่วยเสริมสร้างและพัฒนา คุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้มีความเก่ง ความดี และมีความสุข ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด สุนทรียะ โดยเน้นจริยธรรมเป็นสำคัญเพื่อนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงของชีวิต

ภัทธา นิคมานนท์ (2540 : 151 ) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะจิตพิสัยว่าเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตใจของบุคคลที่บ่งชี้รูปแบบของอารมณ์หรือความรู้สึก

จากการศึกษาความหมายของคุณลักษณะด้านจิตพิสัยสรุปได้ว่าคุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลในด้านอารมณ์และจิตใจแล้วนำไปสู่การแสดงออกทางด้านพฤติกรรมภายนอก

#### 3.2 เครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย

เนื่องจากพฤติกรรมทางด้านจิตพิสัยเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวบุคคล ดังนั้นการวัดจึงจำเป็นต้องวัดทางอ้อมโดยใช้เครื่องมือที่เชื่อถือได้ ในปัจจุบันมีเครื่องมือที่ใช้วัดทางด้านนี้หลายชนิดและมีผู้กล่าวไว้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2535 : 441) จำแนกเครื่องมือวัดผลด้านจิตพิสัย ดังนี้

##### 1. แบบตอบโดยเสรี

- 1.1 กลวิธีระบายความในใจ
- 1.2 แบบทดสอบโดยใช้สถานการณ์
- 1.3 ระเบียบพฤติกรรมการณ์

##### 2. แบบจำกัดคำตอบ

- 2.1 แบบสำรวจรายการ
- 2.2 แบบทดสอบ
- 2.3 แบบทดสอบโดยใช้สถานการณ์
- 2.4 มาตรวัด
  - 2.4.1 แบบลิเคิร์ต
  - 2.4.2 แบบเทอร์สโตน

### 2.4.3 แบบออกสฤค

### 2.4.4 แบบเปรียบเทียบคู่

ภัทธา นิคมานนท ( 2540: 153 - 154 ) กล่าวว่ำ พฤติกรรมด้านจิตพิสัยเป็น พฤติกรรมภายใน ซึ่งเป็นนามธรรมเช่นเดียวกับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย แต่เราสามารถสังเกตอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งกาย วาจา และการกระทำ ผู้วัดผลจะใช้เครื่องมือซึ่งอาจเป็น สถานการณ์ หรือแบบทดสอบไปกระตุ้นผู้ที่ถูกวัดให้แสดงพฤติกรรมออกมาแล้วจึงแปลผลการวัด ออกมาเป็นพฤติกรรมด้านจิตพิสัย เครื่องมือที่วัดด้านจิตพิสัยมีหลายประเภทที่แตกต่างกัน ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ มาตราส่วนประมาณค่า แบบสำรวจรายการ แบบทดสอบเชิงสถานการณ์ และการสังเกต

กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กองวิชาการ 2539 : 35) ได้กล่าวว่ำ การวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยนั้น มีเทคนิคที่ใช้ คือ บันทึกจากการสังเกตความสม่ำเสมอในสถานการณ์ต่างๆโดยใช้แบบสำรวจรายการ ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบทดสอบโดยใช้สถานการณ์

จากการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย จะเห็นได้ว่ามีเครื่องมือหลายชนิดที่ใช้ในการวัดคุณลักษณะด้านนี้ แต่ที่ได้รับความนิยมและยอมรับมากที่สุด คือ แบบทดสอบสถานการณ์ เพราะเชื่อว่าแบบทดสอบสถานการณ์สามารถวัดได้ตรงกับความเป็นจริงมากกว่าเครื่องมือชนิดอื่น (บุญชม ศรีสะอาด . 2540 : 54) และในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกแบบทดสอบสถานการณ์ในการวัดคุณธรรม สังคหวัดถุ 4 ของนักเรียน

### 3.3 แบบทดสอบสถานการณ์

ได้มีผู้กล่าวถึงแบบทดสอบสถานการณ์ไว้ในด้านต่างๆ ดังนี้

โชติ เพชรชื่น (2526 : 7 - 11 ) กล่าวว่ำ แบบทดสอบสถานการณ์ เป็นแบบทดสอบที่จัดอยู่ในประเภทที่ยืดจุดประสงค์เป็นหลัก และให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวคำถาม คือ ตัวคำถามต้องเหมาะสมกับสภาวะของสิ่งที่จะวัด ส่วนคำตอบอาจจะเป็นแบบใดก็ได้ เช่น แบบเลือกตอบ แบบบรรยาย หรือแบบให้เขียนตอบสั้นๆ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

#### 1. สถานการณ์

1.1 สถานการณ์ที่สร้างหรือกำหนดขึ้น ควรเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริง กับบุคคลหรือกลุ่มตัวอย่างนั้น

1.2 ความเข้ม หรือความรุนแรงของสถานการณ์ ควรอยู่ในระดับกลางไม่สร้าง ความเครียดให้กับผู้อ่าน ผู้ตอบมากเกินไป

1.3 ข้อมูลหรือสาระสำคัญที่กำหนดให้จะต้องเพียงพอ ต่อการตัดสินใจ หรือจุดประสงค์ในการวัด

1.4 การเขียนสถานการณ์ควรระมัดระวังให้สถานการณ์ชัดเจน รัดกุม ให้ข้อมูล

เพียงพอที่จะตอบคำถาม จะเป็นการช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้สอบและประหยัดเวลา

2. คำถาม มี 3 ลักษณะ คือ

2.1 คำถามที่ถามให้นักเรียนประเมินสถานการณ์ที่สร้างขึ้น โดยพิจารณาตัดสินว่า ควร-ไม่ควร ดี - ไม่ดี เหมาะสม - ไม่เหมาะสม ใช้ได้ - ใช้ไม่ได้ และรวมถึงในกรณีที่ไม้อาจตัดสินได้

2.2 คำถามที่ให้นักเรียนระบุแนวทาง ที่ตนปฏิบัติถ้าหากตนเองเป็นผู้หนึ่งที่เกี่ยวข้อง กับสถานการณ์ที่กำหนดให้ สถานการณ์นั้นตนจะปฏิบัติอย่างไร

2.3 เป็นการถามพฤติกรรมตรงๆ ว่าผู้ตอบเคยปฏิบัติมากน้อยเพียงไรใน เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ สถานการณ์ที่กำหนดควรเกิดในชีวิตจริงเหมาะสมกับระดับชั้นหรืออายุ ของผู้ตอบ

กรมวิชาการ ( 2537 : 87) ได้กล่าวว่าการเขียนข้อสอบแบบสถานการณ์จำเป็นต้องเลือก สถานการณ์จำลอง ข้อความ หรือภาพมาก่อน แล้วออกข้อสอบจะต้องถามลึกลงเฉพาะในสถานการณ์ เท่านั้น จะอาศัยส่วนภายนอกมาตอบถูกไม่ได้ ดังนั้นการเขียนข้อสอบประเภทนี้พึงระวังเป็นพิเศษ จะต้องชี้แนะผู้สอบให้เข้าใจว่าการตอบแต่ละข้อ ใช้สถานการณ์เป็นหลัก ถึงจะผิดหรือแปลกจากความเป็นจริงก็ ต้องตอบตามนั้น เพราะถือว่าเป็นสถานการณ์จำลอง หลักการถามควรเน้นข้อเท็จจริง การเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ หัวใจของเรื่อง จุดมุ่งหมายของผู้เขียน ทศนคติ หรืออุดมการณ์ของผู้เขียน

วิรัช วรรณรัตน์ ( 2538 : 4 ) กล่าวว่า แบบทดสอบสถานการณ์ มีรูปแบบดังนี้

1. ถามลักษณะการประพฤติปฏิบัติ โดยยกสถานการณ์ตัวอย่างแล้วถามเกี่ยวกับ ความหมาย และลักษณะการกระทำ ตัวอย่างการประพฤติปฏิบัติหรือการกระทำ ผลของการกระทำ การวินิจฉัยการกระทำ และการแสดงความเห็นต่อการกระทำ

2. แบบเลือกปฏิบัติ ให้พิจารณาปฏิบัติ โดยสมมติว่าตนเองเป็นบุคคลที่อยู่ใน สถานการณ์ หรือ เหตุการณ์ที่กำหนด

3. แบบประเมินสถานการณ์ ให้ประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม การดี - ชมหรือ แสดงความคิดเห็นต่อการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสถานการณ์ที่กำหนดให้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แบบทดสอบสถานการณ์เป็นแบบทดสอบที่สร้างสถานการณ์ คล้ายๆกับชีวิตจริง หรือสถานการณ์จำลอง เหตุการณ์สมมุติ แล้วให้ผู้ตอบแสดงพฤติกรรมตอบสนองที่ สังเกตหรือวัดได้ออกมา ซึ่งคำถามแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ประเมินสถานการณ์ที่สร้างขึ้น มีการ เลือกปฏิบัติ โดยสมมติว่าตนเองเป็นผู้หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น และถามความถี่ ของพฤติกรรม ว่าผู้ตอบเคยปฏิบัติมากน้อยเพียงใดในเหตุการณ์ที่กำหนด สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบสถานการณ์แบบให้เลือกปฏิบัติซึ่งทั้งหมดมีสามตัวเลือกแต่ละตัวเลือกจะมี คะแนนไม่เท่ากัน ตามระดับจริยธรรมของโคลเบอร์ก

#### 4. การวัดคุณธรรม จริยธรรม

คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในอันที่สร้างสรรค์ประโยชน์ คุณค่า ตลอดจนความดี ความงามให้เกิดขึ้นในสังคม คุณลักษณะเหล่านี้ เช่น ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความสามัคคี ฯลฯ การวัดคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมนั้น ถ้าจะให้การวัดครอบคลุมแล้ว ควรวัด ใน 4 ส่วนคือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช . 2535 : 455-459)

1. ความรู้เชิงจริยธรรม เป็นการวัดความรู้ความคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมโดยเฉพาะ ความคิดว่าสิ่งใด ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ

2. ทักษะเชิงจริยธรรม เป็นลักษณะความรู้สึกรู้สึกในแง่ของทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อคุณลักษณะทางจริยธรรมนั้น เช่น รู้สึกว่าชอบ - ไม่ชอบ เห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย ฯลฯ ต่อคุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรมแต่ละด้าน

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นลักษณะที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเหตุผลในการกระทำที่อ้างถึงเป็นเครื่องแสดงถึงระดับพัฒนาการทางจริยธรรม

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นลักษณะการกระทำหรือการแสดงออกในลักษณะที่ สังคม ต้องการ และไม่กระทำหรือไม่แสดงออกในลักษณะที่สังคมไม่ต้องการการวัดคุณธรรม จริยธรรมใน 4 ส่วนดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

##### 4.1 การวัดความรู้เชิงจริยธรรม

การวัดความรู้เชิงจริยธรรมเป็นการสอบวัดความสามารถด้านพุทธิพิสัย ในคุณธรรม จริยธรรม ที่ต้องการวัด เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบ เช่น ต้องการวัดความรู้เชิงจริยธรรมด้านเสียสละ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.2535 : 455 - 459)

(0)“ความเสียสละ” หมายถึงอะไร (ความจำ)

1. การให้
2. การจ่าย
3. การยอม
4. การสูญเสีย
5. การพลัดพราก

(00) ลักษณะใดเป็นความเสียสละ (ความเข้าใจ)

1. การทำบุญ
2. การเสียภาษี
3. การใช้ของเก่า
4. การคืนเงินกู้ยืม
5. การเสียค่าดุมรถ

(000) การเสียสละเพื่ออุดมการณ์ ใช้ได้ผลดีในเรื่องใด (การนำไปใช้)

1. การกีฬา
2. ความรัก
3. ครอบครัว
4. การเมือง
5. สุขภาพอนามัย

(0000) การเสียสละเพื่อการใดมีค่าสูงสุด (การวิเคราะห์)

1. เพื่อให้มืออยู่มีกิน
2. เพื่อเอาตัวรอด
3. เพื่อทำงานได้สำเร็จ
4. เพื่อให้สังคมอยู่รอด
5. เพื่อให้คนใกล้ชิดพอใจ

#### 4.2 การวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม

การวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม เป็นการวัดคุณลักษณะ ด้านความรู้สึกที่เป็นความเชื่อ ศรัทธา และพร้อมจะปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมที่ตนยึดถือ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจรายการ เช่น ต้องการวัดทัศนคติต่อการเสียสละอาจวัดโดยใช้เป็นแบบสอบถาม

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การเสียสละเป็นสิ่งที่ดีที่ควรปฏิบัติ .....	.....	.....	.....	.....	.....
2. การเสียสละเป็นคุณธรรมที่สูงส่ง .....	.....	.....	.....	.....	.....
3. การเสียสละเป็นการกระทำที่ไร้เหตุผล .....	.....	.....	.....	.....	.....
4. บุคคลที่เสียสละควรได้รับการยกย่อง .....	.....	.....	.....	.....	.....
5. กฎหมายแทบจะไม่จำเป็นถ้าคนรู้จักเสียสละ .	.....	.....	.....	.....	.....
6. สังคมจะเป็นสุขได้ถ้ารู้จักเสียสละ .....	.....	.....	.....	.....	.....
7. การได้ชื่อว่าเสียสละนั้นทำได้ยากยิ่ง .....	.....	.....	.....	.....	.....

#### 4.3 การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม

การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม มีเครื่องมือที่วัดได้แก่ แบบสัมภาษณ์รายบุคคล แบบสำรวจรายการ แบบทดสอบสถานการณ์ ซึ่งการหาเหตุผลเชิงจริยธรรม จะนิยมวัดโดยใช้แบบทดสอบสถานการณ์ การวัดวิธีนี้จำเป็นต้องใช้บุคคล ได้แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งเหตุผลซึ่งเหตุผลที่อ้างถึงนั้น

แสดงระดับของจริยธรรมที่บุคคลนั้นมี และการพิจารณาเหตุผลที่อ้างอันแสดงถึงระดับความมีจริยธรรม จำเป็นต้องอาศัยกฎเกณฑ์ หลักการหรือทฤษฎีอันสามารถอ้างอิงได้ ซึ่งมีตัวอย่างและแบบวัดโดยใช้สถานการณ์ดังนี้

#### 4.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์มีความเชื่อว่า ความคิดและสติปัญญาของบุคคลมีการเจริญตาม ลำดับขั้นของการพัฒนา เมื่อใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการแบ่งลำดับขั้น และพบว่าจริยธรรมจะแฝงอยู่ในพฤติกรรม และกฎเกณฑ์การเล่นของเด็กตลอดเวลา ดังแสดงไว้ในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 ลักษณะพฤติกรรมและระดับของจริยธรรม

ลักษณะพฤติกรรม	ระดับของจริยธรรม
ทำเพื่อสนองความต้องการทางกาย	1. ขั้นก่อนจริยธรรม(แรกเกิด – 2 ขวบ)
ทำในสิ่งที่รู้สึกว่าเป็นของตัวเองปลอดภัย	2. ขั้นยึดคำสั่ง(2 – 8 ขวบ)
ทำด้วยความรู้สึกถูกต้องยุติธรรม	3. ขั้นยึดหลักแห่งตน ( 8 – 10 ขวบ)

การวัดการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของเพียเจต์ นั้นพิจารณาเฉพาะขั้นยึดคำสั่งและขั้นยึดหลักแห่งตนเท่านั้น

ตัวอย่าง

(0). นักเรียนรู้สึกพอใจหรือคิดจะทำตามอย่างใด

จับแฉกคืนไม่บรรทัดให้เพื่อนทันทีที่ครูบอก

กู้ไก่แบ่งขนมกินกับเพื่อนโดยแลกเปลี่ยนกัน

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ สามารถระบุระดับจริยธรรมของบุคคลวัยไม่เกิน 10 ขวบ เท่านั้น สำหรับผู้ที่มีวัยสูงกว่านี้ ไม่สามารถใช้ได้เพราะเพียเจต์พบว่าเด็กจะบรรลุทั้งพัฒนาการทางสติปัญญาและจริยธรรมขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 – 10 ปี

#### 4.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

โคลเบอร์กเชื่อตามทฤษฎีของเพียเจต์ที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมจะพัฒนาการตามพัฒนาทางพุทธิปัญญา และออกมาในรูปแบบของการตัดสินใจเชิงจริยธรรม โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพราะ แสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆของบุคคลในการที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมชนิดใด ดังแสดงไว้ในตาราง 3 ดังนี้



ตาราง 3 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
<p>ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 – 7 ปี)</p> <p>การลงโทษ – ทำเพราะกลัวการลงโทษ</p> <p>ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 – 10 ปี)</p> <p>เลือกทำในสิ่งที่จะได้ความพอใจ</p>	1. ระดับก่อนเกณฑ์ ( 2 – 10 ปี)
<p>ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 – 13 ปี)</p> <p>ทำตามความเห็นของผู้อื่น</p> <p>ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 -16 ปี)</p> <p>ทำตามกฎหมายและระเบียบตามสังคม</p>	2. ระดับตามกฎหมายเกณฑ์ ( 10 – 16 ปี)
<p>ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปี ขึ้นไป)</p> <p>ทำเพราะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก</p> <p>ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)</p> <p>ทำเพราะยึดถือความถูกต้อง ความยุติธรรม</p>	3. ระดับเหนือกฎหมายเกณฑ์ ( 16 ปี ขึ้นไป)

ตัวอย่าง

(00). ชายคนหนึ่งขับรถด้วยความเร็วเนื่องจากคนที่นั่งมาในรถกำลังเจ็บต้องไปโรงพยาบาล แต่พอถึงสี่แยก รถติดไฟแดง ถ้าข้าพเจ้าเป็นชายคนนั้น ข้าพเจ้าจะหยุดรถ เพราะ

- ตัวข้าพเจ้าต้องบาดเจ็บจากอุบัติเหตุแน่นอน
- กลัวโดนจับต้องเสียค่าปรับ
- คนอื่นจะได้ไม่ว่าข้าพเจ้าเป็นนักขับรถที่เลว
- เพื่อปฏิบัติตามกฎจราจร
- การทำผิดกฎหมายที่ทุกคนยอมรับไม่ควรทำ
- ชีวิตคนที่ป่วยหนึ่งคนมีค่าน้อยกว่าอีกหลายชีวิต ถ้าเกิดอุบัติเหตุ

#### 4.4 การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม นิยมใช้การวัดโดยแบบทดสอบสถานการณ์ ซึ่งการวัดวิธีนี้ จำเป็นต้องให้บุคคลแสดงออกในลักษณะที่สังคมต้องการ ไม่กระทำหรือแสดงออกในลักษณะที่สังคมไม่ต้องการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เปียเจต์ (Piaget) ได้เริ่มศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมมาตั้งแต่ ค.ศ. 1932 จาก

การศึกษา เขาได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งข้อความถามของเขาจะเกี่ยวข้องกับสถานการณ์คู่ที่เขากำหนดขึ้น ในสถานการณ์คู่ที่เขากำหนดขึ้นนั้นจะเป็นเรื่องที่คล้ายคลึงกันเว้นแต่รูปการของปัญหาที่ตามมาจะแตกต่างกันในเรื่องความตั้งใจหรือแรงจูงใจ ดังตัวอย่างที่เพียเจต์กำหนดเป็นสถานการณ์ขึ้นดังนี้ (Piaget.1962 : 121 – 126 )

A : เด็กชายตัวเล็กชื่อว่าจอห์นอยู่ในห้องของเขา ถูกเรียกให้ไปรับประทานอาหารเช้า เขาเดินไปยังห้องอาหาร แต่ที่หลังประตูห้องอาหารมีเก้าอี้ตั้งอยู่และบนเก้าอี้มีถาดพร้อมด้วยแก้ววางอยู่ 15 ใบ จอห์นไม่ทราบว่ที่หลังประตูมีของเหล่านั้น เขาจึงเปิดประตูเข้าไป ประตูจึงชนเก้าอี้และถาดด้วยแก้วตกลงไปที่พื้นและแตกหมด

B : เด็กชายตัวเล็กชื่อว่า เฮนรี่ วันหนึ่งขณะที่มารดาออกไปข้างนอก เขาก็พยายามที่จะหยิบขวดแยมจากตู้ด้วยขาม เขาปีนขึ้นไปบนเก้าอี้และเอื้อมแขนไปหยิบขวดแยม แต่ขณะที่เขาใช้ความพยายามอยู่นั้น เขาก็ไปชนแก้วตกและแตกไป

ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ผู้ค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมโดยเชื่อตามทฤษฎีของเพียเจต์ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์จะพัฒนาการทางพุทธิปัญญา แต่คำนวณว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ ไม่ได้พัฒนาถึงจุดสมบูรณ์เพียงอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11 – 25 ปี (Kohlberg.1969 : 391) โคลเบอร์ก ได้สร้างแบบสอบถามชนิดปลายเปิดขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลในการศึกษา โดยเล่าเรื่องจากสถานการณ์สมมุติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ซึ่งเป็นเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคล กับกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคม ให้ผู้ถูกทดสอบฟังก่อน แล้วถามเหตุผลว่า เรื่องอย่างนี้ควรทำหรือไม่ควรทำ เพราะเหตุใด จากนั้นก็นำเอาเหตุผลต่างๆจากคำตอบมาวิเคราะห์ว่า ส่วนใหญ่แล้วจัดอยู่ในจริยธรรม 3 ระดับ 6 ขั้นตอนที่เขาศึกษาไว้ ดังตัวอย่างเรื่องของโคลเบอร์ก ดังนี้ (Kohlberg.n.d. citing Lickona.1976: 41 - 43)

ตัวอย่าง

ในยุโรป สตรีคนหนึ่งกำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง แพทย์แนะนำว่ามียาชนิดหนึ่งซึ่งค้นพบโดยเภสัชกรในเมืองเดียวกันที่สามารถจะช่วยชีวิตเธอไว้ได้ เภสัชกรผู้นั้นติดราคาขาย 2,000 เหรียญ คือคิดเอากำไรเป็น 10 เท่าของราคาทุน สามีของผู้ป่วยชื่อเฮนรี่ พยายามไปยืมเงินจากทุกคนที่เขารู้จัก แต่เมื่อรวมกันแล้วก็ได้เพียงครึ่งหนึ่งของราคาขาย เขาบอกเภสัชกรว่า ภรรยาของเขากำลังตายและขอร้องให้เภสัชกรลดราคาขายลงหรือขอผลัดไปจ่ายวันหลัง แต่เภสัชกรตอบว่าไม่ได้ ดังนั้น เฮนรี่จึงสิ้นหวังและตัดสินใจเข้าไปขโมยยาจากร้านขายยาเพื่อช่วยชีวิตภรรยาของเขา

คำถาม

1. เฮนรี่ควรจะทำเช่นนั้นหรือไม่ และเพราะเหตุใด
2. เป็นหน้าที่ของสามีที่ต้องขโมยหรือไม่

3. ถ้าท่านกำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง แต่ยังมีร่างกายแข็งแรงพอ ท่านจะขโมยเพื่อช่วยชีวิตตนเองหรือไม่

จากที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในอันที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์ คุณค่า ตลอดจนความดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม คุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความสามัคคี ความเมตตากรุณา สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลในการเลือกการกระทำ หรือไม่กระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อมีสถานการณ์บังคับ เหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นทราบถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ต่างกันอาจมีเบื้องหลังการกระทำที่แตกต่างกัน หรือการกระทำที่เหมือนกัน

## 5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม สังคหวัตถุ 4

### 5.1 ความหมายของสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักคุณธรรมในศาสนาพุทธ ซึ่งใช้ในการสงเคราะห์ผู้อื่นอันจะเป็นเครื่องผูกไมตรีประสานหมู่ชนเข้าด้วยกัน คำว่า สังคหวัตถุ มาจากคำว่า “สังคห” ซึ่งแปลว่า สงเคราะห์ กับคำว่า “วัตถุ” ซึ่งแปลว่าเรื่อง เมื่อรวมความแล้วสังคหวัตถุจึงแปลว่า เรื่องการสงเคราะห์ หรือธรรมอันเป็นหลักในการสงเคราะห์ ซึ่งมีหลักใหญ่ๆ อยู่ 4 ข้อด้วยกัน ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสสั่งสอนแก่ภิกษุ ในกาลครั้งหนึ่งซึ่งเรียกว่า สังคหวัตถุ

หนังสือเรียนสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องพระพุทธศาสนา อธิบายถึง สังคหวัตถุ 4 พอสรุปได้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2526 : 101-104) สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่จะช่วยผดุงสังคมให้อยู่ร่วมกันโดยสันติ สังคหวัตถุ แปลว่า เรื่องการสงเคราะห์ หรือธรรมอันเป็นหลักในการสงเคราะห์ ซึ่งมีหลักใหญ่ๆ อยู่ 4 หัวข้อด้วยกัน คือ

1. ทาน คือ การให้ปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัว ทานแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ
  - 1.1 อามิสทาน หรือวัตถุทาน แปลว่า การให้วัตถุสิ่งของเป็นทาน เช่น เงิน เสื้อผ้า อาหาร สวัสดิการ หรือให้งานทำเป็นต้น
  - 1.2 ธรรมทาน คือการให้ความรู้ความฉลาดเป็นทาน ได้แก่ การให้การศึกษาซึ่งการให้การศึกษาจะต้องให้ควบคู่กันไปทั้งด้านความรู้ (พุทธิศึกษา) และทางธรรม (จริยศึกษา) โดยเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ทานยังรวมไปถึงความเมตตากรุณาต่อกันอีกด้วย
  - 1.3 อภัยทาน คือให้ความเป็นมิตรความไม่เป็นภัยต่อกัน
2. ปิยวาจา คือการพูดดีมีเหตุผลมีประโยชน์ พูดจาด้วยวาจาไพเราะอ่อนหวาน ไม่โกหกปลิ้นปล้อนหลอกลวง ไม่พูดคำหยาบ คำพูดที่เป็นปิยวาจานั้นผู้พูดจะต้องพูดด้วยความจริงใจ ปราศจากเล่ห์เพทุบายให้เขาหลงคารม พูดด้วยความหวังดีแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์

3. อุตถจริยา คือการทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หมายถึงการบำเพ็ญประโยชน์ตามหน้าที่ของตนตามฐานะ การบำเพ็ญประโยชน์นี้ไม่ได้หมายความว่าเพียงการออกไปช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมในภายนอกเท่านั้น แต่ยังหมายถึงว่าเรามีหน้าที่อะไรก็บำเพ็ญประโยชน์ไปตามหน้าที่นั้นๆ เช่น อยู่บ้านเป็นลูกก็ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ไปโรงเรียนช่วยทำความสะอาดห้องเรียนช่วยเหลือครูบาอาจารย์ เดินบนถนนพบคนชราจะข้ามถนนที่มีรถมากก็ช่วยโบกรถให้แล้วพาคนชราข้ามไป ขึ้นรถเมล์พบเด็กหญิงมีครรภ์ หรือคนชราที่ลุดกให้หนึ่ง เป็นต้น

4. สมานัตตตา คือการทำตนเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักวางตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ในทางที่ชอบเป็นมิตรเข้ากันได้กับทุกคน

กรมการศาสนา (2544 : 38) ได้ให้ความหมาย สังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลให้สามัคคีต่อกัน มีเมตตริจิต มีความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน มี 4 อย่างคือ

1. ทาน ให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นควรให้ปัน อันได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดจนจนถึงการให้วิชาความรู้และแนะนำ สั่งสอนที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

2. ปิยวาจา เจรจาด้วยคำที่อ่อนหวาน ได้แก่การพูดด้วยคำน่ารัก กล่าวคำสุภาพไพเราะ สมานสามัคคี ก่อให้เกิดไมตรีและความรักใคร่ฉบับถือ ตลอดจนถึงด้วยคำที่มีประโยชน์เป็นธรรมอื่นๆ

3. อุตถจริยา หมายถึง การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น อันได้แก่ การชวนชวนช่วยเหลือ กิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และสนับสนุน ส่งเสริมในทางศีลธรรม

4. สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นผู้เสมอต้นเสมอปลาย อันได้แก่ ความเป็นคนดีต่อผู้อื่นเสมอต้นเสมอปลาย ความมีใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้อื่นทุกเวลา และทุกกรณี

หนังสือเรียนสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พระพุทธศาสนา อธิบายถึงสังคหวัตถุ 4 พอสรุปได้ดังนี้ (วิทย์ วิศทเวทย์; และเสถียรพงษ์ วรรณปก. 2544 : 19 - 23)

1. ความหมายของสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผู้ไม่ตรี เอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ

1. ทาน คือ การให้
2. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน
3. อุตถจริยา คือ ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น
4. สมานัตตตา คือ การเป็นผู้ที่มีความสม่ำเสมอ

2. คำอธิบายสังคหวัตถุ 4

1. ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือปันสิ่งของต่างๆของตนเพื่อเป็น

ประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้แต่ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้ช่วยให้เราเป็นคนไม่ละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว

2. ปิยวาจา คือ การพูดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับกาลเทศะ วิธีการพูดให้เป็นปิยวาจานั้น ต้องพูดโดยยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

2.1 เว้นจากการพูดเท็จ คือ พูดแต่คำสัตย์ ไม่พูดจาโกหกหลอกลวงผู้อื่น เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง ได้เห็นได้ฟังอย่าไรก็พูดไปอย่างนั้น ไม่พูดเสริมความจากเรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่

2.2 เว้นจากการพูดส่อเสียด คือ ไม่พูดจายุยงให้เขาแตกร้าง โดยเอาความทางนี้ไปบอกทางโน้น หรือเอาความทางโน้นมาบอกทางนี้ เมื่อได้ยินได้ฟังเรื่องราวที่เป็นชวนนวก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีก็หาทางระงับเสีย

2.3 เว้นจากการพูดคำหยาบ คือ พูดด้วยถ้อยไพเราะคำอ่อนหวาน สุภาพไม้อะอะไว้วางย ไม่พูดเรื่องหยาบคาย เมื่อฟังแล้วมีความสบายใจ

2.4 เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ คือ ไม่พูดในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระหรือพูดกำกวมวกไปวนมาจนจับใจความไม่ได้ แต่ควรพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์มีสาระมีเหตุผล

3. อุตถจริยา คือ ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ถึงแม้แม้จะเรียนจะอยู่ในวัยเรียน แต่ก็สามารถบรรลุถึงธรรมข้อนี้ได้ง่าย ด้วยการปฏิบัติตามแนวทางดังนี้

3.1 มีความประพฤติชอบทางกาย เรียกว่า “กายสุจริต” ได้แก่

1. เว้นจากการทำลายชีวิต
2. เว้นจากการลักทรัพย์ ขโมยทรัพย์
3. เว้นจากการประพฤตินิดในกาม

3.2 มีความประพฤติชอบทางวาจา เรียกว่า “วจีสุจริต” ได้แก่

1. เว้นจากการพูดเท็จ
2. เว้นจากการพูดส่อเสียด
3. เว้นจากการพูดคำหยาบ
4. เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

3.3 มีความประพฤติชอบทางใจ เรียกว่า “มโนสุจริต” ได้แก่

1. ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น
2. ไม่พยายามปองร้ายผู้อื่น
3. เห็นชอบตามทำนองคลองธรรม

4. สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย การที่เราจะประพฤติตนให้เป็นผู้มี “สมานัตตา” นั้นต้องยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

4.1 บุคคลลาภีฐาน คือ บุคคลที่เป็นตัวตั้ง หมายความว่า ถ้าเรามีตำแหน่งมีฐานะสูงส่งขึ้น จะต้องไม่หลงลืมตัวเคยแสดงความเคารพนับถือผู้ใดก็แสดงความเคารพนับถืออย่างนั้น

4.2 ธรรมาภีฐาน คือ ธรรมที่เป็นที่ตั้ง หมายความว่า บุคคลทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกัน

บุญศิริ ขวลิขิตธรรม (พระวิริวัฒน์ รอดสุขโข. 2545 : 21 ; อ้างอิงจาก บุญศิริ ขวลิขิตธรรมกุล. 2529 : 23-31) ให้ความหมายของสังคหวัตถุว่า ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกันอันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กัน ซึ่งมีอยู่ 4 ข้อ คือ

1. ทาน หมายถึง การให้ การเฉลี่ยเผื่อแผ่แก่กันและกัน ซึ่งเป็นข้อสำคัญเพราะว่าทุกคนนั้นย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันและกันอยู่ในด้านต่างๆ ในด้านวัตถุ เช่น ทรัพย์สินเงินทอง เครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ในด้านกำลังกาย ช่วยกระทำกิจการของกันและกัน ทางกาย ในด้านวาจา พุดจาช่วยเหลือกันในเรื่องที่ต้องพุดจา ในด้านสติปัญญา ช่วยให้ความรู้ ให้การแนะนำในข้อที่ควรจะแนะนำต่างๆ การให้การเฉลี่ยเผื่อแผ่เจือจาน ทุกคนทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อยต่างก็ควรจะมีทาน คือ ให้การช่วยเหลือกัน ผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือผู้น้อย ผู้น้อยก็ให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ ด้วยมีจิตใจมุ่งที่จะช่วยให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการ หรือเพื่อที่จะให้พ้นจากอุปสรรคขัดข้องทั้งหลาย ดังนี้

2. ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักที่จับใจแก่กันและกันอันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พุดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียดแทงน้ำใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนจะต้องมีสติควบคุมใจ ควบคุมวาจาที่จะพุดออกไปให้เป็นวาจาที่สุภาพที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยก็ตาม สิ่งที่จะเป็นเครื่องในการควบคุมการพุดของเราให้ไพเราะก็คือสตินั่นเอง ดังนั้นการพุดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ

3. อุตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ต่อกันและกัน คือ การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบัน เช่น โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย สังคมที่ตนอาศัยอยู่ตลอดถึงประเทศชาติ สิ่งใดที่เป็นโทษก็ควรละเว้นไม่กระทำ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์สามารถปฏิบัติได้ทั้ง กาย วาจา ใจ ในทุกเวลาและทุกโอกาส

4. สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งหมายถึงการรักษาระเบียบวินัยอันใดที่ทุกคนพึงปฏิบัติทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อยตามหน้าที่ ที่บัญญัติเอาไว้เป็นระเบียบของสถานที่ ของหน่วยงาน เช่น กฎระเบียบของสถานบันการศึกษา กฎระเบียบของสถานที่

ราชการต่างๆ เป็นต้น ตลอดจนกฎหมายบ้านเมือง ในทางพระพุทธศาสนาก็คือพระวินัยบัญญัติสำหรับพระภิกษุทั้งหลายนั่นเอง

พระวรศกดิ์ วรรณโม (พระวีรวัฒน์ รอดสุโข. 2545 : 21 ; อ้างอิงจาก พระวรศกดิ์ วรรณโม. 2522 : 230-231) ให้ความหมายของ สมนัตตตาวา เป็นความรู้สึกรักใคร่ไม่ทอดทิ้งกัน เพราะเป็นมนุษย์เสมอกันรักความสุขเกลียดความทุกข์เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันมีข้อเท่าเทียมกันในข้อนี้ และทุกคนมีหน้าที่เดินทางไปสู่ความเป็นมนุษย์ การวางตนเสมอ คือ ไม่ยกตนข่มท่านว่าเขาเป็นผู้ดีกว่าเรา แล้วจะไม่สงเคราะห์ พระพุทธองค์ทรงประสงค์ให้พวกเราที่มีความรู้สึกทั่วสัตว์โลกทั้งหลายมีความเสมอกันในข้อที่เป็นทุกข์อยู่ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็มนุษย์หรือสัตว์

พระมหาเถม แพงคำรักษ์ (วิทย์ วิศทเวทย์; และเสถียรพงษ์ วรรณปก. 2544 : 26) สังคหวัตถุ แปลว่า วิธีสงเคราะห์ หมายถึง วิธีปฏิบัติเพื่อยืดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่นที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือ หรือที่รักใคร่นับถืออยู่แล้วให้สนิทแนบยิ่งขึ้น พุดง่าย ๆ สังคหวัตถุ ก็คือ เทคนิควิธีทำให้คนรัก หรือมนต์ผูกใจคนนั่นเอง มีทั้งหมด 4 ประการ ดังนี้

1. ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของการให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลส เช่น การบริจาคทานแก่นสมณชีพรหมณ์ ผู้ทรงศีล เพื่อขจัดความโลภหรือความตระหนี่ เป็นการชำระจิตใจให้สะอาด ยกกระดับจิตใจให้สูงขึ้น และการให้เพื่อสงเคราะห์หรือเพื่อยืดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น การทำทานโดยให้สังคหวัตถุนี้ ในแง่ปฏิบัติ หมายถึง การเฉลี่ยหรือแบ่งให้จากส่วนที่คนมีอยู่ มิใช่ให้มากมายจนไม่เหลือ หรือให้จนผู้รับร่ำรวย จุดประสงค์เน้นที่การแสดงอัธยาศัยไมตรีมากกว่าความมากหรือน้อยของวัตถุที่ให้เพราะฉะนั้น คนยากจนหรือคนที่มีวัตถุสิ่งของเล็กน้อยก็สามารถแบ่งปันให้ทานผู้อื่นได้ตามอัธยาศัยของตน เช่น การแบ่งปันอาหารให้เพื่อน แบ่งปันเครื่องเขียนให้เพื่อน เป็นต้น

2. ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานสามัคคี ปิยวาจาทำได้ง่ายเพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาได้ คำพูดมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่

2.1 คำพูดที่พูดออกไปแล้วคนฟังเกลียด เช่น คำหยาบ คำด่า คำประชด คำกระทบกระเทียบ คำแดกดัน คำสับถ เป็นต้น คำพูดเหล่านี้เรียกว่า "อัปปิยวาจา"

2.2 คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรัก เช่น คำอ่อนหวาน คำชมเชยจากใจจริง คำพูดที่ชวนให้เกิดความสมัครสมานไมตรี เป็นต้น

3. อุตถจริย หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน 2 ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์ หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ อย่างคำพังเพยที่ว่า "อยู่บ้านท่านอย่างนิงดูตาย บั้นวับันควายให้ลูกท่านเล่น" หรือ "

อยู่กับเขาไว้ใจไปก็ให้เขาคิดถึง" คนที่ไม่นิ่งดูคามมีอะไรพอจะช่วยเหลือคนอื่นและสังคมได้ก็เอาใจใส่ ขวนขวายช่วยเหลือตามสติกำลัง ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า "คนทำหมู่คณะในห้วงดงาม" อยู่ที่ไหนก็สร้าง ความเจริญที่นั่น วิธีทำตนให้เป็นประโยชน์และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ อาจทำได้หลายวิธี เช่น การตั้งใจ ศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนเจริญด้วยความรู้ ความสามารถ เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษา เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ตลอดจน เป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา

4. สมานัตตตา หมายถึง การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้เหมาะสม มีความหมาย 2 ประการ คือ

4.1 วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นบิดามารดา เป็นครูอาจารย์ เป็นเพื่อนบ้าน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

4.2 ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอาวัดเอาเปรียบ ผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม

พระราชวิสุทธิโมลี (ร้อยตำราวจตริหญิงปฏิมากร ศิริเตชะ. 2549 : 9 ; อ้างอิงจาก พระราชวิสุทธิโมลี. 2526 : 100) กล่าวถึงหลักธรรมที่เอื้อต่อสังคม ซึ่งประกอบด้วย

1. ทาน การให้บริจาค ให้ปันสิ่งของของตนเองแก่ผู้อื่นที่ควรปันให้
2. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ พูดดีไม่ส่อเสียดผู้อื่น
3. อัถตจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น
4. จาคะ สละให้ปันของตนแก่คนที่ควรปัน(ฆราวาสธรรม)

ร้อยตำราวจตริหญิงปฏิมากร ศิริเตชะ (2549 : 9) ได้ศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมโดยใช้หลักธรรมพื้นฐานที่แสดงออกมาโดยคำนึงถึงการช่วยเหลือผู้อื่นและการกระทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมที่เรียกว่า สังคหัตถ์ 4 ประกอบไปด้วยการสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ 4 ประการ คือ

1. ทาน คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเงิน การให้ปันสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจทั้งที่เกี่ยวกับการเรียนและในด้านอื่น ๆ รวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น
2. ปิยวาจา คือ การพูดจามารัก ด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนหวาน ไพเราะ พูดด้วยคำพูดที่น่าฟัง ชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้กำลังใจ ทำให้เกิดความพอใจ แก่ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
3. อัถตจริยา คือ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยกำลังความคิด กำลังกาย การทำตนให้เป็นประโยชน์ทุกโอกาสที่ทำได้



4. สมานัตตตา คือ การปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เอาเปรียบ ไม่ทอดทิ้งเพื่อน เมื่อมีปัญหารู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น มีความสามัคคีในหมู่คณะ

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า สังคหวัตถุ คือ คุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีตามหลักความสงเคราะห์อันประกอบด้วยคุณธรรม 4 ประการ คือ ทานการให้ปันสิ่งของที่เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ปิยวาจาใช้ถ้อยคำวาจาที่ไพเราะ พูดแต่เรื่องที่เป็นสาระเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อุตถจริยาประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยความเต็มใจ สมานัตตตาเป็นผู้ไม่ถือตัวเข้ากับคนได้ทุกระดับและเสมอต้นเสมอปลาย

## 5.2 คุณประโยชน์ของสังคหวัตถุ 4

พระมหาเติม แห่งคำรักษ์ (วิทย์ วิศทเวทย์; และเสถียรพงษ์ วรรณปก. 2544 : 26)

สังคหวัตถุ 4 อำนวยประโยชน์ที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรม ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ได้ในสังคมด้วยความสุข
2. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ สมานไมตรีระหว่างกัน
3. เป็นเครื่องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้มีความเคารพนับถือกันตาม

สมควรแก่ฐานะ

4. เป็นเครื่องประสานองค์ประกอบต่างๆ ของสังคมให้คงรูปอยู่และดำเนินไปได้ด้วยดี
5. ช่วยส่งเสริมศีลธรรมและป้องกันความประพฤติเสื่อมเสียในสังคม

หนังสือเรียนสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องพระพุทธศาสนา อธิบายถึง

คุณประโยชน์ของสังคหวัตถุ 4 พอสรุปได้ดังนี้ (วิทย์ วิศทเวทย์; และเสถียรพงษ์ วรรณปก. 2544 : 19 - 23)

1. มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมิให้กระทำความชั่ว
2. เมื่อประสบความเดือดร้อน ย่อมได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น
3. ผู้อื่นให้ความเชื่อถือ ไว้วางใจ
4. เป็นที่รักใคร่ ยกย่องนับถือของชนทั่วไป
5. เป็นบุคคลที่ใครๆ ก็อยากคบไว้เป็นมิตรสหาย
6. เข้าร่วมสมาคมกับผู้อื่นได้ง่าย
7. เป็นผู้ที่ช่วยทำให้หมู่คณะมีความสามัคคี แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น
8. เป็นผู้ที่ช่วยทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น
9. เป็นผู้ที่ช่วยลดปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาที่เกิดจากความอดอยาก หิวโหย

ปัญหาทะเลาะวิวาทกันเพราะวาทา หรือปัญหาอาชญากรรมต่างๆ เป็นต้น

## 6. เพศ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 801) ได้ให้ความหมายของเพศว่า หมายถึง รูปที่แสดงให้รู้ว่าเป็นชายเป็นหญิง

พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539 :122) กล่าวว่าเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น วัยรุ่นชายและหญิงเริ่มมีความสนใจในอาชีพและเริ่มการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต วัยรุ่นหญิงจะวางแผนเกี่ยวกับอาชีพน้อยกว่าวัยรุ่นชาย เพราะคิดว่าหลังจากแต่งงานมีครอบครัวแล้ววิถีความเป็นอยู่อาจจะเปลี่ยนไปรวมทั้งอาชีพของตนด้วย ในขณะที่วัยรุ่นชายคิดว่าอาชีพของเขาอาจจะไม่ถูกขัดขวางจากการแต่งงานเคอเคนดอล (ถั่วสุวรรณ.2539 :26 ; อ้างอิงจาก Kirkendall.1960) ได้อธิบายความหมาย และขอบเขตในเรื่องเพศไว้ดังนี้

1. เรื่องเพศเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้คนเรามีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ และสามารถกระทำหรือแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามที่ตั้งใจเอาไว้
2. เรื่องเพศเป็นสิ่งที่สามารถกำหนดบทบาท กิริยาท่าทาง ลักษณะการดำเนินชีวิตของคนเราอย่างเห็นได้ชัด นอกเหนือไปจากความสามารถที่เพียงแต่จะแบ่งมนุษย์ออกเป็นเพศชายและเพศหญิงให้แตกต่างกันเท่านั้น แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่า เพศใดจะยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

อารี พันธมณี (2544 :33) กล่าวว่า ความแตกต่างทางเพศ หมายถึง ความแตกต่างในเรื่องต่างๆ ทางเพศชายและเพศหญิง ซึ่งวัฒนธรรมส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของหญิงและชายให้แตกต่างกัน เช่น บางวัฒนธรรมถือว่า ชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง หรือชายเป็นผู้นำหญิงเป็นผู้ตามเป็นต้น หรือในบางวัฒนธรรมเชื่อว่า ผู้ชายต้องเข้มแข็งและอดทนอ่อนแอไม่ได้ ผู้หญิงเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่าหรือผู้ชายมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานมากกว่าผู้หญิง เพราะในบางตำแหน่งไม่เปิดให้ผู้หญิงทำงานในตำแหน่งหน้าที่การงานสูงกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านั้นเป็นการแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศ โดยมีเรื่องของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความแตกต่างระหว่างเพศเริ่มจากการเรียนรู้บทบาททางเพศ จากบิดา มารดา ในระยะแรก จากเพื่อนในระยะต่อมา เพศจะเป็นตัวกำหนดบทบาททางสังคมและวัฒนธรรม

## 7. ระดับชั้นเรียน

โจนส์ (Jones.1970 : 42-48) ได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กตามอายุ พบว่า เด็กอายุ 9-11 ปี มีความรู้สึกรับผิดชอบน้อย และมีช่วงความรับผิดชอบไม่แตกต่างกันเลย อายุ 13 ปี ขึ้นไปจะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงอายุ 16-17 ปี จะคงที่ครั้งหนึ่ง

โฟรด์ และคนอื่นๆ (สิริชัย ประทีปฉาย.2533: 170; อ้างอิงจาก Freud & others.1977) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ หรือไปพร้อมๆกับอายุ

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องระดับชั้นที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ระดับชั้นที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เลือกรับรู้และเรียนรู้ไม่เท่ากัน เป็นผลทำให้การแสดงออกแตกต่างกันไปด้วย

## 8. การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เมื่อสร้างเสร็จแล้วจะต้องนำไปตรวจสอบคุณภาพก่อนว่าดีเพียงใด ถ้าเครื่องมือมีคุณภาพไม่ดี ข้อมูลที่เก็บมาได้ก็จะไม่แน่นอน ผลการวิจัยคลาดเคลื่อน ดังนั้นเมื่อสร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยเสร็จแล้วต้องนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างก่อน แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาคุณภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แสดงหลักฐาน คุณภาพของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ในด้านค่าอำนาจจำแนก ค่าความเที่ยงตรง และ ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

### 8.1 อำนาจจำแนก (Discrimination Index)

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของอำนาจจำแนกไว้ว่า อำนาจจำแนก หมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติของข้อสอบ แบบทดสอบ หรือแบบวัด ในการจำแนกแยกลักษณะคน 2 กลุ่มได้ นั่นคือ แยกคนที่มีคุณลักษณะนั้นสูง กับคนที่มีคุณสมบัตินั้นต่ำได้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543:299) นั่นคือ คุณลักษณะรายชื่อที่สามารถจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างบุคคลตามลักษณะที่ต้องการวัดได้ (อรพินทร์ ชูชม. 2545:259) อำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 คือ ความสามารถของแบบทดสอบที่สามารถจำแนกนักเรียนที่มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 สูง และนักเรียนที่มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ต่ำออกจากกันได้

การหาค่าอำนาจจำแนกมีหลายวิธีขึ้นกับธรรมชาติของคะแนนที่ได้จากการวัดนั้นๆ ดังนี้

6.1.1 ดัชนีพอยท์ไบซีเรียล (Point – Biserial Index) ดัชนีแบบนี้เป็นลักษณะสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวหรือคะแนน 2 กลุ่ม แต่มีข้อตกลงว่า คะแนนกลุ่มหนึ่งเป็นแบบต่อเนื่อง (Continuous Variable) อีกกลุ่มหนึ่งเป็นแบบไม่ต่อเนื่องมี 2 กลุ่ม (Dichotomous Variable) การให้คะแนนทำถูกต้อง 1 คะแนน และทำผิดได้ 0 คะแนนเท่านั้น

6.1.2 ดัชนีสหสัมพันธ์เพียร์สัน มีข้อตกลงว่า กรณีตัวเลือกเป็นคะแนนแบบช่วงเท่ากัน เช่น 1, 2, 3 หรือ 1, 2, 3, 4 หรือมากกว่านั้นก็ได้ ด้านคะแนนมากมักจะเป็นลักษณะเห็นด้วยอย่างมาก หรือมีคุณลักษณะนั้นอยู่อย่างมาก เมื่อผู้ตอบเลือกตอบตัวเลือกที่มีคะแนนมาก ย่อมได้คะแนนรวมมากด้วย หรือผู้ตอบเลือกตอบตัวเลือกที่มีคะแนนน้อย ย่อมได้คะแนนรวมน้อยด้วย ลักษณะของคะแนน 2 อย่างขึ้นลงตามกัน แสดงว่าข้อนั้นจำแนกได้ แต่ถ้าไม่ขึ้นลงตามกันแสดงว่าค่าของอำนาจจำแนกไม่ดี หรืออาจขึ้นลงกลับกันแปลว่าเป็นข้อที่ไม่ดี ไม่ควรนำมาใช้หรือควรนำมาปรับปรุง และควรตรวจสอบเช็คการให้คะแนนให้ดี อาจเป็นข้อเขียนแสดงความคิดเห็นทางลบเวลาให้คะแนนก็จะต้องกลับกัน

6.1.3 อำนาจจำแนกจากการทดสอบที (t – test Index) การใช้ดัชนีนี้เสนอโดย A. L.

Edwards ในปี 1957 ใช้ในกรณีคะแนนแสดงความรู้สึกแต่ละข้อมีมากกว่า 1 คะแนน แต่ละข้อควรให้คะแนนเหมือนกัน นั่นคือ ถ้า 3 ก็คะแนน 3 เหมือนกันหมด ถ้าข้อละ 5 คะแนนก็ให้ 5 คะแนนเหมือนกันหมด โดยหลักการก็คือ พยายามหาความแตกต่างของคะแนนกลุ่มที่ได้คะแนนสูงกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำว่าทำข้อนั้นๆ ได้คะแนนไปตามสภาพความเป็นจริงหรือไม่ ตามทฤษฎีผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงควรทำข้อนั้นได้คะแนนสูง ผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำควรทำข้อนั้นได้คะแนนต่ำ ถ้าแบบนี้ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำก็จะต่างกัน ข้อนั้นก็ถือว่าจำแนกคนได้ แต่ในทางปฏิบัติคะแนนกลุ่มสูงกับคะแนนกลุ่มต่ำอาจไม่แตกต่างกัน หรือนัยกลับกันคือ กลุ่มต่ำอาจอยู่สูงกว่ากลุ่มสูง กรณีนี้อ่านาจจำแนกจะใช้ไม่ได้ อ่านาจจำแนกแบบที่ (t – test Index) ที่ควรยอมรับคือ 1.75 ตามแนว Edwards หมายถึง ถ้าคำนวณค่าอ่านาจจำแนกได้ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีอ่านาจจำแนกใช้ได้ แต่ถ้าค่า t น้อยกว่า 1.75 ถือว่าใช้ไม่ได้ ต้องแก้ไขปรับปรุง ในกรณีค่า t เป็นลบ (-) และค่าตัวเลขจะสูงกว่าเกณฑ์ ถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะเป็นผลกลับกัน ถ้าไม่ยึดตามเกณฑ์ของ Edwards ก็สามารถหาค่า t แล้วไปเปิดตารางทดสอบค่า t และ df กำหนดนัยสำคัญ และเป็นการทดสอบทิศทางเดียว ถ้าผลออกมาค่า t มีระดับนัยสำคัญที่ระดับที่ต้องการค่าอ่านาจจำแนกนั้นก็สมารถนำไปใช้ได้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543:302-306)

ในการวิจัยครั้งนี้ แบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นมีตัวเลือกเป็น คะแนนแบบช่วงเท่ากัน คือ 1 , 2 , 3 คะแนน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันในการแสดงค่าอ่านาจจำแนก

## 8.2 การแสดงหลักฐานความเชื่อมั่น (Reliability)

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นว่า ความเชื่อมั่น เป็นความคงที่หรือความคงเส้นคงวาของแบบวัดหรือแบบทดสอบที่สามารถวัดบุคคลเดียวกัน ในเรื่องเดียวกัน ต่างเวลาและต่างโอกาสกัน ก็ให้ผลเหมือนเดิมไม่ว่าจะวัดหรือทดสอบกี่ครั้งก็ตาม (Gronlund. 1976:65, Anastasi. 1988:109, ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543:209, อรพินทร์ ชูชม. 2545:294) ความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบคุณธรรมด้าน สังคหวัตถุ 4 หมายถึง คุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนได้คงที่แน่นอน

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2541:222-232) ได้กล่าวถึงวิธีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบไว้ ดังนี้

1. การวัดความแน่นอน (Stability) เป็นการวัดว่าสอบกับเด็กคนเดิม 2 ครั้ง ด้วยแบบทดสอบเดิมคะแนนจะเปลี่ยนแปลงหรือคงเส้นคงวาเพียงใด วิธีการก็คือ เตรียมแบบทดสอบที่ต้องการหาความเชื่อมั่นให้เรียบร้อย แล้วเอาไปสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง ช่วงการสอบควรอยู่ระหว่าง 4 – 5 วัน ดังนั้นเด็กคนหนึ่งๆ จะได้คะแนนจากการสอบเดียวกัน 2 ชุด แล้วนำไปหาความเชื่อมั่นจากสูตรของเพียร์สัน

2. การหาความเชื่อมั่นโดยใช้ข้อสอบคู่ขนาน ต้องสร้างแบบทดสอบหนึ่งๆ มีจำนวน 2 ฉบับที่มีคุณภาพเหมือนกันทุกประการ เป็นต้นว่าเนื้อหาเหมือนกัน รูปแบบเหมือนกัน ความยาว ความยาก คະแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งสองฉบับต้องเท่ากันด้วย เรียกว่า แบบทดสอบหรือข้อสอบคู่ขนาน (Parallel form) การประมาณค่าด้วยวิธีนี้อาศัยแนวคิดที่ว่าแบบทดสอบที่สร้างทั้งสองฉบับจะเป็นตัวแทนของคุณลักษณะที่ต้องการวัด แล้วนำแบบทดสอบทั้งสองฉบับไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเดียวกัน แล้วนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2521:278-300)

3. การหาค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่งฉบับ (Split – half) เป็นการนำเอาแบบทดสอบฉบับหนึ่งมาแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ โดยมีหลักการว่า แต่ละฉบับที่แบ่งจะต้องคลุมเนื้อหา ความยากง่าย จากยากน้อยไปหายากมากตั้งแต่ข้อแรกจนถึงข้อสุดท้าย เมื่อเป็นดังนี้จึงแบ่งแบบทดสอบออกเป็นสองฉบับโดยอาศัยแยกข้อคู่และข้อคี่ แล้วนำคะแนนจากข้อคู่และข้อคี่มาหาสหพันธ์กันแบบธรรมดา ต่อจากนั้นจึงใช้สูตรขยายความเชื่อมั่นทั้งฉบับอีก เรียกว่าสูตรสเปียร์แมน – เบราวน์ (Spearman C:\WINDOWS\hinhem.scr– Brown)

4. การหาความเชื่อมั่นแบบคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) ในปี ค.ศ.1937 คูเดอร์และริชาร์ดสันได้พัฒนาสูตรที่หาค่าความเชื่อมั่นได้ง่ายเข้า โดยเครื่องมือที่จะหาความเชื่อมั่นโดยวิธีนี้จะต้องมีลักษณะที่วัดองค์ประกอบร่วมกัน และคะแนนแต่ละข้อต้องอยู่ในลักษณะที่ทำถูกต้อง 1 คะแนน ทำผิดได้ 0 คะแนนเท่านั้น ถ้าตรวจให้คะแนนนอกเหนือจากนี้จะใช้วิธีการนี้หาค่าความเชื่อมั่นไม่ได้และวิธีนี้มีสูตรหาความเชื่อมั่นอยู่ 2 สูตร คือ สูตร KR.20 และ KR.21 (ล้วน สายยศ;และอังคณา สายยศ. 2543:215)

5. การหาความเชื่อมั่นโดยวิธีของครอนบาค (Cronbach alpha procedure) ครอนบาคได้พัฒนาสูตรหาความเชื่อมั่นในรูปสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$  – Coefficient) ในปี ค.ศ.1951 โดยพัฒนามาจากสูตร KR.20 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าจะได้ใช้หาค่าความเชื่อมั่นกับเครื่องมือที่ไม่ได้ตรวจให้คะแนนเป็น 1 กับ 0 จะตรวจให้คะแนนลักษณะใดก็ได้ เช่น ถ้าทำถูกต้องคะแนนเป็น 10, 8 หรือในลักษณะแบบสอบถามที่ให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 3, 2, 1 หรือ 5, 4, 3, 2, 1 ก็ได้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543:218)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$  – Coefficient) ของครอนบาค เนื่องจากแบบวัดของผู้วิจัยมีการให้คะแนนแบบจัดอันดับ

### 8.3 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง (Validity)

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2547:178 – 195) กล่าวไว้ว่า เนื่องจากหลักฐานความเที่ยงตรงของค่าวัดจากเครื่องมือวัดเป็นความสัมพันธ์ หรือความสอดคล้องระหว่างค่าวัดของเครื่องมือวัดนั้น กับสิ่งที่ต้องการวัดหรือตัวเกณฑ์ ดังนั้น การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง จึงเป็นการหาความสัมพันธ์หรือ

ความสอดคล้อง ระหว่างค่าวัดของตัวแปรทั้งสอง วิธีการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงจึงขึ้นอยู่กับชนิดของค่าวัดที่ได้จากตัวแปรทั้งสอง ดังนี้

1. วิธีการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เป็นการแสดงหรือหาว่าเครื่องมือวัดนั้นสามารถวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหาวิชา การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงมากน้อยเพียงใด โดยการเทียบกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร หรือตารางกำหนดข้อสอบ (Test Blueprint) ซึ่งกำหนดตัวอย่างหัวข้อเนื้อหาสาระวิชาและพฤติกรรมจากเนื้อหาสาระวิชาทั้งหมด และถือว่าเป็นตัวแทนที่ดีแล้ว

การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวัด สามารถพิจารณา จากความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ของวิชา (ซึ่งจะครอบคลุมทั้งเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด) โดยคำนวณจากดัชนีความสอดคล้องของระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ ค่า IOC ที่มีค่า .5 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อสอบวัด หรือเป็นตัวแทนจุดประสงค์ของวิชา

2. วิธีการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ เป็นการหาค่าความสัมพันธ์ของค่าที่วัดได้จากเครื่องมือวัดที่ต้องการกับค่าที่วัดได้จากเกณฑ์ ซึ่งสามารถคำนวณได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับค่าที่วัดได้ ซึ่งอาจใช้สูตร Pearson Product Moment (เมื่อข้อมูลเป็นคะแนนทั้ง 2 ชุด) หรือ Spearman Rank Order (เมื่อข้อมูลเป็นการจัดอันดับ) ซึ่งแยกตามเกณฑ์เป็นการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามสภาพและการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามพยากรณ์

3. วิธีการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง เป็นการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงว่าเครื่องมือวัดนั้นสามารถวัดขอบเขตความหมาย หรือคุณลักษณะประจำตามโครงสร้างทางทฤษฎีที่สมมุติขึ้นนั้นได้เพียงใด การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างสามารถทำได้หลายวิธีการ ดังนี้

3.1 วิธีพิจารณาเทียบกับโครงสร้างที่กำหนด เครื่องมือวัดผลการเรียนที่เขียนข้อสอบวัดตามตารางลักษณะเฉพาะ หรือตารางวิเคราะห์หลักสูตร สามารถแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างได้โดยให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์

3.2 วิธีเปรียบเทียบจากกลุ่มที่ต่างกัน การศึกษาว่าเครื่องมือวัดโครงสร้างของสิ่งที่จะวัดได้โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ต่างกันสองกลุ่มที่รู้แจ้งชัดว่า กลุ่มหนึ่งมีคุณลักษณะในสิ่งที่ต้องการวัด ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งไม่มีคุณลักษณะในสิ่งนั้น แล้วเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากทั้งสองกลุ่ม แล้วใช้ t - test ทดสอบ ก็สามารถสรุปว่า เครื่องมือวัดนั้นมีหลักฐานแสดงความเที่ยงตรงตามโครงสร้างสูง

3.3 วิธีเทียบกับเครื่องมือมาตรฐานที่วัดคุณลักษณะเดียวกัน ค่าสหสัมพันธ์ของเครื่องมือวัด กับเครื่องมือมาตรฐานที่วัดคุณลักษณะเดียวกันสามารถบ่งชี้ หลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างได้

3.4 วิธีการวิเคราะห์หลายลักษณะหลายวิธี (Multitrait-Multimethods) การแสดง

หลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างต่างจากการแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ที่ต้องใช้หลักฐานต่าง ๆ มากกว่า โดยอาศัยสมมติฐานที่ว่า ถ้าเครื่องมือวัดกับเกณฑ์มีลักษณะร่วมกันจะมีค่าสหสัมพันธ์กันสูง และถ้าเครื่องมือวัดกับเกณฑ์มีลักษณะต่างกันจะมีค่าสหสัมพันธ์กันต่ำ นำมาวิเคราะห์พร้อมกัน ซึ่งแคมเบลและฟิสค์ (Cambell and Fiske) ได้พัฒนาแนวคิดนี้ให้เหมาะสมเรียกว่า การวิเคราะห์หลายลักษณะ หลายวิธีการ โดยใช้วิธีการเทียบความเที่ยงตรงร่วม (Convergent Validity) กับความเที่ยงตรงแยก (Divergent Validity) ซึ่งความเที่ยงตรงร่วมควรมีค่าสูงกว่า และความเที่ยงตรงแยกควรมีค่าต่ำกว่า แต่ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัดแต่ละวิธีควรมีค่าสูงสุด

3.5 วิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างดังกล่าวไปแล้ว จะอาศัยสหสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือวัดกับเกณฑ์ภายนอกที่ยอมรับ สำหรับวิธีนี้จะอาศัยความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด โดยไม่ใช้เกณฑ์ภายนอก ซึ่งสามารถพิจารณาจากดัชนีต่าง ๆ ดังนี้

3.5.1 พิจารณาจากดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อเพราะข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง เป็นข้อสอบที่วัดในทิศทางเดียวกันกับส่วนรวม ถือว่ามีหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างภายในสูง

3.5.2 พิจารณาจากระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนส่วนย่อยภายในเครื่องมือวัดกับคะแนน

3.5.3 พิจารณาจากค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดที่ หาด้วยสูตรความสอดคล้องภายใน เช่น สูตร KR-20 หรือสูตร แอลฟา ของครอนบัค (Cronbach's Coefficient-Alpha) ดังนั้น เครื่องมือวัดใดมีค่าความเชื่อมั่นสูง ก็สามารถสรุปว่า มีหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างภายในสูงได้

3.6 วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างที่ตรงประเด็นมากที่สุดคือ วิเคราะห์องค์ประกอบ เพราะวิธีการทางสถิติที่สามารถตรวจชี้ ลักษณะประจำทางจิตวิทยา เนื่องจากตัวแปรต่าง ๆ เมื่อนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะพบว่า มีตัวแปรบางคู่มีความ สัมพันธ์กันสูงหรือบางที่ก็พบว่า มีกลุ่มตัวแปรบางกลุ่มมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสูง นั่นแสดงว่าตัวแปรเหล่านั้นวัดบางสิ่งบางอย่างที่เป็นองค์ประกอบร่วมกัน การวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นการจัดสมรรถภาพ หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ทางจิตวิทยาที่วัดได้ให้เป็นหมวดหมู่ตามโครงสร้าง ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบแรกก่อนหมุนแกน จะเป็นค่าที่แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างได้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้วยวิธีหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพิไนจ และหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด

## 9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 9.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม

#### 9.1.1 งานวิจัยในประเทศ

กัลยา ศรีปาน (2542 : 78 - 87) ได้ทำการศึกษาคูณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ จำนวน 182 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบทดสอบมาตราส่วนประมาณค่าผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ โดยภาพรวม องค์ประกอบด้านความใฝ่รู้ ด้านการประหยัด ด้านความสามัคคี ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตากรุณาด้านการตรงต่อเวลา อยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบด้านความขยัน ความมีระเบียบวินัยด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเป็นผู้มีวิถึธรรม และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านความอดทน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม อยู่ในระดับต่ำนอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนหญิงมีคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างจากนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญ.05 โดยนักเรียนหญิงจะมีคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย และนักเรียนที่ระดับชั้นแตกต่างกัน ก็มีคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในระดับชั้นสูงกว่านักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2541 : 152 – 153) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบทดสอบวัดความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ ระดับมัธยมศึกษา เครื่องมือที่สร้างขึ้นมี 3 ฉบับ ผลการศึกษาสรุปว่า ความเที่ยงตรงเป็นการตรวจสอบความเที่ยงเป็นรายข้อ (IOC) ความเชื่อมั่นเป็นการตรวจสอบความเชื่อมั่นทั้งฉบับ หาโดยใช้วิธีของครอนบาค

สุรดี อำนวยศิริสุข (2534 : 87 - 95 ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบทดสอบวัดคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานครในรูปแบบสถานการณ์ 6 ด้าน ผลการศึกษาสรุปว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบหาโดยใช้ t-test ค่าความเชื่อมั่นหาโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ชัดและวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ และ หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

บุญทอง บุญทวี (2533: 85 - 90) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างแบบวัดจิตพิสัย กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ตามขั้นตอนการวัดของบลูมและคณะโดยยึดสมรรถภาพที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ 5 สมรรถภาพแยกสมรรถภาพละ 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ผลการศึกษาสรุปว่า แบบสอบทั้งชุดวัดสมรรถภาพมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาซึ่งตรวจสอบโดยให้ผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลเชิงประจักษ์จากการตอบของนักเรียน ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนกเป็นรายข้อปรากฏว่ากลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

สนวน ลิโทชวลิต (2528: 85) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบทดสอบวัดจริยธรรม



ด้านความเมตตาคุณาระดับนักศึกษาพยาบาล แบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีจำนวน 2 ฉบับ ผลการศึกษาสรุปว่าค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความเชื่อมั่นหาโดยวิธีของคูเดอริชardtสัน - 20 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยวิธีกลุ่มที่รู้จัก แบบทดสอบทั้งสองฉบับมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิตา ด้านวิริยะกุล (2527: 76) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีทั้งหมด 4 ด้าน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 871 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผลการศึกษารูปว่า แบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าอำนาจจำแนกความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยวิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบ มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยวิธีกลุ่มที่รู้จัก และความเที่ยงตรงตามสภาพหาโดยวิธีสหสัมพันธ์แบบอันดับ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดคุณธรรม จริยธรรม จะเห็นว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่สนใจเปรียบเทียบระดับของจริยธรรม และสนใจที่จะรู้ว่าคุณคนใดมีความรู้ ความรู้สึก การใช้ เหตุผล และพฤติกรรมทางจริยธรรมมากน้อยเพียงใด ซึ่งจริยธรรมแต่ละด้านที่ศึกษาล้วนแต่มีคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคมทั้งสิ้น และในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองนั้น ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ของประชากรเป็นสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้ เพราะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่จากการศึกษาพบว่ายังไม่มีผู้ใดได้ทำการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเครื่องมือวัดทางด้านนี้ และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยนั้น เน้นคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเที่ยงตรงตามสภาพ อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาเป็นแนวในการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนเพื่อที่จะได้เครื่องมือวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีคุณภาพ อันจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่ถูกต้องเชื่อถือได้ ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือและเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณธรรม ด้านสังคหวัตถุ 4 และเป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติต่อไป

### 9.1.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โฮลสไตน์ (Holstein. 1976 : 51 – 61) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นและบิดามารดาของเด็กทำการศึกษาระยะยาว ช่วงสามปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นชาย หญิง อายุ 13 ปี จำนวน 53 คน ที่มีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมระดับเดียวกัน พบว่า เด็กวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3 และเด็กวัยรุ่นชายอยู่ในชั้นที่ 2 ต่อมา มีการวัดซ้ำอีกเมื่อเด็กมีอายุ 16 ปี พบว่า วัยรุ่นชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 4 ขณะที่วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3 และ 5 ปีต่อมา มีการวัดซ้ำอีก ปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นชายและหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมก้าวหน้าเร็วมาก

แมคมุลลิน (McMullen. 1985. : 616 – A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยและระบบการจัดการ ที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมือง เพื่อเน้นพัฒนา วิทยุพบว่า ปัญหาทางวินัยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของโรงเรียนเพราะนักเรียนต้องการ สิ่งแวดล้อมที่ดี ยึดหยุ่นได้ โรงเรียนให้ความสนใจเอาใจใส่และมีระเบียบวินัย การวิจัยโดยสนับสนุนให้ โรงเรียนจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพได้ดังนี้

1. ฝึกครูให้มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอน
2. สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน
3. กำหนดความรับผิดชอบต่อปัญหาโดยการให้คำปรึกษา กำหนดแนวทางของ พฤติกรรม
4. กำหนดโครงการให้นักเรียนหยุดพักการเรียนชั่วคราว
5. วางแผนพัฒนาผู้ทำผิดบ่อยๆ แต่ละคนเป็นอย่างดี
6. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับรู้และเกี่ยวข้องในการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน

## 9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

### 9.2.1 งานวิจัยในประเทศ

จิรพร ปัทมะสุคนธ์ (2543 : 48 – 49 ) ได้ทำการศึกษาความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นทหารของนักเรียนทหาร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นปีที่ 4 และ ชั้นปีที่ 5 จำนวน 505 คน เครื่องมือประกอบด้วยแบบทดสอบ 2 แบบคือ แบบทดสอบชนิด สถานการณ์ และชนิดข้อความ ซึ่งสร้างตามองค์ประกอบ 9 ด้าน คือ ด้านความอดทน ด้านความ รับผิดชอบ ด้านความยุติธรรม ด้านความไม่เห็นแก่ตัว ด้านความจงรักภักดี ด้านความเด็ดขาด ด้าน ความคิดริเริ่ม ด้านความกล้าหาญ ด้านความมีระเบียบวินัย พบว่า ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยวิธี วิเคราะห์องค์ประกอบของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพเป็นทหารชนิดสถานการณ์พบว่ามี 14 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.318 ถึง 0.834 และแบบทดสอบชนิดข้อความ มี 9 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนัก ตั้งแต่ 0.308 ถึง 0.858 และวิธีวิเคราะห์ด้วยวิธีแบบหลายลักษณะหลากหลายวิธี พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.530 ถึง 0.639 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ความ เที่ยงตรงเชิงจำแนก มีค่าอยู่ระหว่าง -0.091 ถึง 0.673 แสดงว่า แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็น ทหารมีความเที่ยงตรงหลายลักษณะในด้านความเที่ยงตรงเชิงเหมือนทุกลักษณะที่วัด ส่วนด้านความ เที่ยงตรงเชิงจำแนกนั้นบางลักษณะที่วัดมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกและบางลักษณะที่วัดไม่มีความ เที่ยงตรงเชิงจำแนก

จิตรา พวงพุ่ม (2545 : 59 - 60) ได้ทำการศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของ แบบทดสอบวัดความโกรธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีรูปแบบต่างกัน จังหวัดชัยนาท

จำนวน 529 คน โดยมีคุณลักษณะ 3 ด้านคือ ด้านความโกรธที่ใช้เป็นเครื่องมือ ด้านปฏิกิริยาของความโกรธ และด้านการควบคุมความโกรธ พบว่า ความเที่ยงตรงตามเชิงโครงสร้างแบบความสอดคล้องภายในของแบบทดสอบวัดความโกรธประเภทสถานการณ์และประเภทข้อความ มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความเที่ยงตรงตามโครงสร้างแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มีโครงสร้างสอดคล้องกับทฤษฎีของเบอร์นีย์และครอมเมย์ และค่าความเที่ยงตรงเชิงเหมือนสูงกว่า 0.50 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงจำแนกมีค่าต่ำกว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเหมือน

จรรยา ทอดสนิท (2545 : 66 - 67) ได้ทำการศึกษาการแสดงผลพื้นฐานความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นในความสามารถของตนด้านความมีวินัยในตนเอง ตามแนวคิดของ BANDURA กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 708 คน พบว่า หลักฐานของแบบวัดความเชื่อในความสามารถของตน ด้านความมีวินัยในตนเอง ที่หาโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ มีตัวแปรสี่ตัวคือ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน และความซื่อสัตย์ หลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างที่คำนวณด้วยวิธีการของไฮชน์และบอร์นสเตรดได้ค่า 0.998 หลักฐานความเที่ยงตรงที่หาโดยใช้การทดสอบสมมติฐาน ตามแผนการเรียนนักเรียนแผนวิทย์กับศิลป์คำนวณ มีความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนด้านความมีวินัยในตนเองที่หาด้วยวิธีของเฟลด์และราซมีค่า 0.79 หาด้วยวิธีของอัลเลน มีค่า 0.87 ซึ่งถือว่ามีค่าสูง

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการศึกษาความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง จะพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน วิธีหลายลักษณะหลายวิธี วิธีหาความสอดคล้องภายใน ในการตรวจสอบแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง

### 9.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แอตดีโอ; กรีน; และเกิสเซอร์ (ชัยวิชิต เขียวชนะ. 2548 : 48 ; อ้างอิงจาก ADDEO ; Greene ; & Geisser . 1994 : 439 – 446 ) ได้ศึกษาความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองของรอบสัน (Robson Self – Esteem questionare : RSEQ) โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาตรี ซึ่งลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยา จำนวน 307 คน ผลการศึกษาพบว่า แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเองของรอบสันฉบับนี้จะวัดใน 3 องค์ประกอบ และมีความเที่ยงตรงตามโครงสร้างในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. การตัดค่านในตนเอง มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .26 ถึง .62
2. ความดึงดูดใจ มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ - .22 ถึง .87
3. ความเคารพตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่

- .43 ถึง .80

เฮิบเนอร์; และ อัลเดอร์แมน (ชัยวิจิต เตียรชณะ. 2548 : 48 ; อ้างอิงจาก Huebner ; & Alderman. 1994 : 1920) ได้ศึกษาความเที่ยงตรงเชิงเหมือนและความเที่ยงตรงเชิงจำแนก ของมาตรวัดความพึงพอใจในชีวิตของนักเรียน (The student's Life Satisfaction Scale : SLSS) โดยศึกษาในช่วงเวลาที่ต่างกัน ครั้งที่ 1 ให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง โดยประเมินพฤติกรรมความหงอยเหงาและความโดดเดี่ยว ครั้งที่ 2 ครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน เกรด 3 – เกรด 6 ครั้งที่ 1 จำนวน 28 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 53 พบว่าความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมีค่าสูงกว่าความเที่ยงตรงเชิงจำแนก

ลิคโคเนน; และ เลสกินน (Liukkonen; & Leskinen. 1999 : 651 – 664 ) ได้ทำการศึกษา ความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบสอบถามการรับรู้ความสำเร็จของเด็ก (The Children's Version of the Perception of Success Questionnaire : POSQ - CH) โดยวัดคุณลักษณะด้านการปรับตัวต่อกิจกรรมและด้านความยึดมั่นตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 14 ปี จำนวน 557 คน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นด้านการปรับตัวต่อกิจกรรมมีค่า .36 ถึง .59 ส่วนด้านความยึดมั่นตนเองมีค่า .34 ถึง .60 สำหรับค่าความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าด้านการปรับตัวต่อกิจกรรมมีค่า .58 ถึง .76 ส่วนด้านความยึดมั่นต่อตนเองมีค่า .58 ถึง .80

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง จะพบว่าส่วนใหญ่งานวิจัยจะใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน วิธีหลายลักษณะหลากหลายวิธี วิธีการหาความสอดคล้องภายใน ในการตรวจสอบแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

จากการศึกษางานวิจัยทั้งของต่างประเทศและในประเทศ จะพบว่าในการตรวจสอบแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจะใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน วิธีหลายลักษณะหลายวิธีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวิธีหาความสอดคล้องภายในมีบ้าง ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัดฤ 4 ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการหาความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด ใช้ในการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามโครงสร้างจากแบบวัดคุณธรรมสังคหวัดฤ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตตา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาและตรวจสอบแบบวัดที่หาคุณภาพโดยความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

### 9.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ

#### 9.3.1 งานวิจัยในประเทศ

พงสร้อย วรกุล (2522 : 81) ได้ทำการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวกับเพื่อน และด้านการปรับตัวกับสภาพ

ภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในด้านการปรับตัวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน และในด้านการปรับตัวกับครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมธี โพธิพัฒน์ (2523 : 75) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความซื่อสัตย์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 4 จำนวนรวม 886 คน ซึ่งเป็นนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บัวทอง สว่างใสภากุล (2524 :167) พบว่า ชายและหญิงมีความแตกต่างกันทางสรีระและจิตวิทยา เช่นโครงสร้างทางร่างกาย และการตอบสนองทางอารมณ์ เป็นต้น สังคมและวัฒนธรรมมีส่วนอย่างมากในการกำหนดบทบาท และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่างๆของชายและหญิง

### 9.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แบนดูรา และโรส (นฤมล สิริพันธ์.2533:39; อ้างอิงจาก Bandura & Ross.1961) ได้ศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กชายและเด็กหญิง โดยกลุ่มผู้รับการทดลองเป็นเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิงกลุ่มละ 36 คน โดยให้ผู้รับการทดลองจำนวนครึ่งหนึ่งดูตัวแบบที่ก้าวร้าว และอีกจำนวนครึ่งหนึ่งดูแบบที่ไม่ก้าวร้าว ผลจากการทดลองพบว่า เด็กผู้ชายที่ดูตัวแบบที่ก้าวร้าวจะมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวมากกว่าเด็กผู้หญิง

ไรท์ และรอสต์ (Nurmi .1991 : 26; Citing Wright & Rauste.1977) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอนาคตของวัยรุ่นชาวฟินแลนด์ จำนวน 209 คนที่มีอายุระหว่าง 17-18 ปีผลการศึกษาพบว่าเด็กชายสนใจในอนาคตยาวไกลกว่าเด็กหญิง และเด็กหญิงสนใจในเรื่องการเรียนและการประกอบอาชีพมากเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กชาย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เพศที่ต่างกันทำให้บุคคลมีลักษณะหรือความเอาใจใส่บางประการแตกต่างกัน เช่น ด้านความรับผิดชอบ ด้านความขยันหมั่นเพียร ยิ่งบุคคลที่มีอายุมากขึ้น จะมีแนวโน้มลักษณะดังกล่าวมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่าเพศน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

## 9.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องระดับชั้นเรียน

### 9.4.1 งานวิจัยในประเทศ

อารีย์ เศรษฐชัย (2520: 47-48) ได้วิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยพยาบาล สภาอากาศไทย พบว่า นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1 2 และ3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์กันและกันในทางบวกอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในด้านความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองพบว่า นักเรียนชั้นปีที่ 3 มีลักษณะ 2 ประการสูงกว่านักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จรรยา เกษศรีสังข์ (2537: 103) ได้ศึกษาวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนนายร้อยตำรวจ พบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ศึกษาในระดับชั้นปีต่างกัน ใช้วิธีเผชิญปัญหาด้านการเรียน ทฤษฎี ด้านการเรียนภาคปฏิบัติ ด้านส่วนตัวและด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนนายร้อยตำรวจเมื่อศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจะเปลี่ยนวิธีการเผชิญปัญหาด้านต่างๆเป็นแบบสู้ปัญหา

#### 9.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

นัท (Nutt.1972:650A) ได้ศึกษาปัญหาวัยรุ่น โดยการศึกษาวีเคราะห์จากบันทึกของครู และนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7- ปีที่ 12 จำนวน 607 คน ครู 33 คน จากโรงเรียนมัธยมเวลด เซนทรัล (Weld Central Junior Senior High School ) รัฐโคโรราโด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนประสบปัญหาต่างๆ ดังนี้ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับภาระงานของโรงเรียน ปัญหาความสัมพันธ์ทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ปัญหาทางจิตวิทยาสังคม ปัญหาด้านสันทนการ และผลการศึกษา และผลการศึกษาเพิ่มเติมพบว่าเพศและระดับชั้นมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปัญหาของนักเรียนมากกว่าชั้นเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องระดับชั้น ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ระดับชั้นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลมีลักษณะหรือบุคลิกบางประการแตกต่างกัน เช่น ด้านการตัดสินใจ ด้านความเชื่อมั่น ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่า ระดับชั้นน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยบรรลุจุดประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้วางแผนกระบวนการวิจัย และจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

#### การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

##### ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 กลุ่มพระนครเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 เขต จำนวนโรงเรียน 10 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 81 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 4,013 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,071 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1,018 คน และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1,924 คน

##### กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 กลุ่มพระนครเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบการเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน(Multi-stage Random Sampling) จำนวน 3 เขต จำนวนโรงเรียน 4 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 12 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 499 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นชายจำนวน 75 คน หญิงจำนวน 85 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นชายจำนวน 95 คน หญิงจำนวน 79 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นชายจำนวน 85 คน หญิงจำนวน 80 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น (level of confidence =  $1 - \alpha$ ) ที่ 95% ( $\alpha = .05$ )

ในการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เมื่อยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน (Limit of error)  $\pm 10\%$  โดยการเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการศึกษาค่าเฉลี่ยของประชากร (ศิริชัย กาญจนวาสี; ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์; และดิเรก ศรีสุข. 2544: 133) ต้องใช้ประชากรอย่างน้อย 364 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้เขตเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ซึ่งกลุ่มพระนครเหนือ มีจำนวนเขตทั้งหมด 5 เขต และทำการสุ่มร้อยละ 50 ของจำนวนเขตทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่าง 3 เขต คือ เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตบางเขน ประกอบด้วยโรงเรียนต่างๆ จำนวน 7 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 1,973 คน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากจำนวนโรงเรียน 7 โรงเรียน มา 50 เปอร์เซ็นต์ ด้วยวิธีจับฉลาก ได้จำนวนโรงเรียน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนประชาอุทิศ(จันทาอนุสรณ์) โรงเรียนบำรุงรวิวรรณวิทยา(ทุ่งสีกัน) โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ และ โรงเรียนการเคหะท่าทราย

ขั้นตอนที่ 3 ในแต่ละโรงเรียนทำการสุ่มอย่างง่ายมา มาชั้นละ 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 499 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นชายจำนวน 75 คน หญิงจำนวน 85 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นชายจำนวน 95 คน หญิงจำนวน 79 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นชายจำนวน 85 คน หญิงจำนวน 80 คน ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย

สำนักงานเขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน						รวม
		ม.1		ม.2		ม.3		
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ดอนเมือง	1. ประชาอุทิศ(จันทาอนุสรณ์)	20	22	25	22	23	21	133
	2. บำรุงรวิวรรณวิทยา(ทุ่งสีกัน)	19	22	25	21	22	20	129
บางเขน	3. ไทยนิยมสงเคราะห์	18	21	23	18	19	19	118
หลักสี่	4. เคหะท่าทราย	18	20	22	18	21	20	119
	<b>รวม</b>	<b>75</b>	<b>85</b>	<b>95</b>	<b>79</b>	<b>85</b>	<b>80</b>	<b>499</b>

### การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบวัด 1 ชุด

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

แบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของแบบวัดเป็นรูปแบบของการตัดสินใจปฏิบัติโดยกำหนดเป็นสถานการณ์ ซึ่งมี 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ทาน จำนวน 15 สถานการณ์

1.2 ปิยวาจา จำนวน 15 สถานการณ์



1.3 อรรถจริยา จำนวน 15 สถานการณ์

1.4 สมานัตตตา จำนวน 15 สถานการณ์

รูปแบบการตอบแบบกำหนดตัวเลือกที่เป็นคำตอบและเหตุผล จำนวน 60 สถานการณ์ โดยให้เลือกพฤติกรรมที่คิดว่าจะทำ จากตัวเลือก 3 ตัวเลือก ในรูปแบบการตอบตามระดับขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก

### ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัด

การดำเนินการสร้างแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

2. ศึกษานิยาม ทฤษฎี วิธีการสร้างแบบวัดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของของ ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg)

3. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 จากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้เขียนนิยามคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อรรถจริยา และสมานัตตตา

4. เขียนข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นแบบสถานการณ์ให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก วัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 100 ข้อ

4.1 ด้านทาน	จำนวน	25	ข้อ
4.2 ด้านปิยวาจา	จำนวน	25	ข้อ
4.3 ด้านอรรถจริยา	จำนวน	25	ข้อ
4.4 ด้านสมานัตตตา	จำนวน	25	ข้อ

5. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบวัดกับนิยามปฏิบัติการ พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า (IOC) มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ได้แบบวัดจำนวน 80 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แต่ละด้านมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังต่อไปนี้

5.1 ด้านทาน	มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง	0.60 – 1.00
5.2 ด้านปิยวาจา	มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง	0.60 – 1.00
5.3 ด้านอรรถจริยา	มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง	0.60 – 1.00
5.4 ด้านสมานัตตา	มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง	0.60 – 1.00

6. นำแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ที่ผ่านการพิจารณาไปทดสอบครั้งที่ 1 กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 จำนวน 128 คน

7. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพแบบวัด โดยหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ Item - Total Correlation พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.07 ถึง 0.49 ค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่า 0.91 ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบวัดที่ดี มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไปไว้ ด้านละ 15 ข้อ รวมจำนวน 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.22 ถึง 0.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แต่ละด้านมีค่าอำนาจจำแนกดังต่อไปนี้

- 7.1 ด้านทาน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 - 0.47
- 7.2 ด้านปิยวาจา มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 - 0.44
- 7.3 ด้านอิตถจริยา มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.32 - 0.49
- 7.4 ด้านสมานัตตา มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.24 - 0.49

8. หลังจากที่ได้ตัดข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำและข้อคำถามที่ซับซ้อนออกแล้ว ทำให้เหลือข้อคำถามที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 60 ข้อ ผู้วิจัยได้คำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เป็นรายด้านอีกครั้งหนึ่ง ได้ค่าความเชื่อมั่นของแต่ละด้านดังนี้

- 8.1 ด้านทาน มีค่าความเชื่อมั่น 0.83
- 8.2 ด้านปิยวาจา มีค่าความเชื่อมั่น 0.78
- 8.3 ด้านอิตถจริยา มีค่าความเชื่อมั่น 0.82
- 8.4 ด้านสมานัตตา มีค่าความเชื่อมั่น 0.77

และ มีค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับ 0.92 ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเครื่องมือ มีค่าความเชื่อมั่นสูงสามารถที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ จึงได้จัดทำเป็นฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับวิจัยต่อไป

9. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 499 คน ได้ทำการวิเคราะห์แบบวัด เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงดังนี้

9.1 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$  - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอิตถจริยา และด้านสมานัตตา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 , 0.88 , 0.88 และ 0.92 ตามลำดับ

9.2 หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบวัดโดยพิจารณาจาก

ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด  
พิจารณาจากดัชนีวัดต่างๆดังนี้

1. พิจารณาจากดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ Item – Total Correlation พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33 ถึง 0.62 โดยด้านทาน มีค่าอำนาจจำแนก 0.33 ถึง 0.62 ด้านปิยวาจา มีค่าอำนาจจำแนก 0.44 ถึง 0.61 ด้านอัตถจริยา มีค่าอำนาจจำแนก 0.44 ถึง 0.61 และด้านสมานัตตา มีค่าอำนาจจำแนก 0.54 ถึง 0.62

2. พิจารณาจากคะแนนระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายด้านกับคะแนนรวมของด้านต่าง ๆ โดยใช้สูตร สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) พบว่า ด้านทาน มีค่าเท่ากับ 0.93 ด้านปิยวาจา มีค่าเท่ากับ 0.75 ด้านอัตถจริยา มีค่าเท่ากับ 0.83 และด้านสมานัตตา มีค่าเท่ากับ 0.91 นำค่าสหสัมพันธ์รายด้านมาแปลงเป็นคะแนน  $Z_r$  จากตารางพิชเชอร์ซี แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากสูตร  $\bar{Z}_r = \frac{\sum Z_r i}{K}$  ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

10. เขียนคู่มือการใช้แบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

### ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 จำนวน 60 ข้อ ชนิดสถานการณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 3 ตัวเลือก ดังนี้

ตัวอย่างแบบทดสอบชนิดสถานการณ ด้านสังคหวัตถุ 4

1. ด้านทาน

(0). เอนกและสมชายเป็นนักเรียนห้องเดียวกัน ทั้งคู่ต่างก็เรียนเก่งเหมือนกัน และมักจะผลัดกันได้ที่ 1 วันหนึ่งเอนกแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ไม่ออกจึงไปถามสมชาย ถ้านักเรียนเป็นสมชาย นักเรียนจะทำอย่างไร ?

ก. อธิบาย เพราะถือว่าเป็นวิทยาทาน (1)

ข. อธิบาย เพราะถือว่าเป็นเพื่อนกัน (2)

ค. อธิบาย เพราะเป็นการแบ่งปันความรู้ให้กับผู้อื่น (3)

2. ด้านปิยวาจา

(0). นิดาได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง มาตั้งแต่เด็กๆ ให้พูดคำขอบคุนทุกครั้งที่ได้รับสิ่งของหรือได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น พูดขอโทษเมื่อตนเองทำผิดพลาดต่อผู้อื่น แม้เพียง

เล็กน้อย พุดมีหางเสียง อ่อนนุ่ม อ่อนหวาน จนเป็นเป็นนิสัย ถ้านักเรียนเป็นนิตานักเรียนจะปฏิบัติเช่นเดียวกับนิตาหรือไม่ ?

- ก. ปฏิบัติ เพราะเป็นกริยามารยาทที่ดีงาม (3)
- ข. ปฏิบัติ เพราะคนพูดจาไพเราะใครๆ ก็ชอบ (2)
- ค. ปฏิบัติ เพราะกลัวเพื่อนไม่คบ (1)

### 3. ด้านอัตถจริยา

(0). ทุกครั้งที่คุณครูให้ช่วยทำงานบางอย่าง เช่น ลบกระดาน เอาผงชอล์กไปทิ้ง และเช็ดโต๊ะ อนุวัฒน์จะอาสาทำทุกครั้ง ทั้งๆที่คุณครูไม่ได้ระบุว่าให้ใครทำ จนเพื่อนๆซักจิจฉา แต่อนุวัฒน์ก็ไม่สนใจยังคงรับอาสาทำงานทุกอย่างเรื่อยมา นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของอนุวัฒน์หรือไม่

- ก. เห็นด้วย เพราะคนเราควรทำประโยชน์ทุกครั้งเมื่อมีโอกาส (3)
- ข. เห็นด้วย เพราะเป็นหน้าที่ของศิษย์ (2)
- ค. เห็นด้วย เพราะอยากให้คุณครูรัก (1)

### 4. ด้านสมานัตตา

(0). นิพนธ์ชอบคุยโอ้อวดตัวเองไม่ว่าที่ไหน และชอบคุยทับคนอื่นอยู่เสมอ ส่วนสมชาติมักพูดอ่อนน้อมถ่อมตน และชอบยกย่องชมเชยคนอื่นทั้งต่อหน้าและลับหลังเสมอ นักเรียนชอบนิสัยของใครมากกว่ากัน ?

- ก. นิสัยของสมชาติ เพราะกลัวไม่มีเพื่อน (1)
- ข. นิสัยของสมชาติ เพราะใครๆก็ชอบคนที่ถ่อมตัว (2)
- ค. นิสัยของสมชาติ เพราะคนเราควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน (3)

## วิธีตรวจให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ต้องยึดหลักการให้คะแนน ดังนี้

### เกณฑ์การให้คะแนน

สำหรับการเลือกตัวเลือกในแต่ละข้อความ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน โดยยึดตามทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังนี้

ให้ 3 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับเหนือเกณฑ์

ให้ 2 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับตามเกณฑ์

ให้ 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับก่อนเกณฑ์

## การแปลความหมายของคะแนน

ค่าเฉลี่ยระดับ ของคะแนนทั้งฉบับ	ค่าเฉลี่ยระดับของคะแนนรายด้าน	ความหมาย
60.00 – 100.00 คะแนน	15.00 – 25.00 คะแนน	ต่ำ
101.01 – 140.00 คะแนน	26.01 – 35.00 คะแนน	ปานกลาง
140.01 – 180.00 คะแนน	36.01 – 45.00 คะแนน	สูง

## การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อโรงเรียนที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล นัดหมายวัน เวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เตรียมแบบวัดให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนของกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 30 เพื่อใช้ในการจัดกลุ่มนักเรียนให้ไม่มีการทับซ้อนกันระหว่างช่วงอายุกับระดับชั้นเรียนและใช้ในการคัดเลือกแบบวัดที่นักเรียนตอบไม่สมบูรณ์ หรือไม่มีความตั้งใจในการตอบ

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นห้องเรียน และให้นักเรียนตอบแบบวัด ซึ่งก่อนที่นักเรียนจะทำการตอบแบบวัด ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจง เพื่อลดความตึงเครียด ให้นักเรียนวางใจว่าไม่มีผลกระทบต่อนักเรียน เพื่อว่านักเรียนจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด และรับแบบวัดคืนภายในวันนั้น

5. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลวันละ 1 โรงเรียน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม 2551 ถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551

6. ตรวจสอบและคัดแยกแบบวัดที่ได้รับการตอบไม่สมบูรณ์ หรือมีร่องรอยระบุถึงการไม่ตั้งใจทำแบบวัด โดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ได้แบบวัดจากจำนวนผู้ตอบทั้งสิ้น 560 คน หลังจากคัดเลือกแล้ว ได้กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการวิจัยจริงจำนวน 499 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 160 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 174 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 165 คน

7. ทำการลงรหัสและจัดระบบเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

## การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กระทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบวัดตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนน
2. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน
3. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมข้ออื่นที่เหลือทั้งหมด โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient)
4. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามรายด้านและทั้งฉบับ ของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
6. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance ) เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามเพศและระดับชั้น และในกรณีที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบภายหลังโดยใช้วิธีของเซฟเฟ Scheffe' ในการวิจัยครั้งนี้ การคำนวณค่าสถิติใช้โปรแกรม SPSS

### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ
  - 1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index or Congruency : IOC) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545:95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	$IOC$	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	$N$	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

- 1.2 วิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคำถามเป็นรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) โดยใช้โปรแกรม SPSS คำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545:84)

$$r_{xy} = \frac{N\Sigma XY - \Sigma X \Sigma Y}{\sqrt{[N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2][N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

เมื่อ  $r_{XY}$  แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน หรือดัชนีอำนาจจำแนกของข้อสอบรายข้อ

$N$  แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\Sigma X$  แทน ผลรวมของคะแนนรายข้อ (item)

$\Sigma Y$  แทน ผลรวมของคะแนนรวม (total) ที่ไม่รวมข้อที่นำมาคำนวณ

$\Sigma XY$  แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนน  $X$  และคะแนน  $Y$

$\Sigma X^2$  แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน  $X$

$\Sigma Y^2$  แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน  $Y$

1.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้ สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$  - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ลิวน สายยศ; และอังคณา สายยศ.2543: 312)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

$\alpha$  แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

$K$  แทน จำนวนข้อ

$S_i^2$  แทน ความแปรปรวนของคะแนนข้อที่  $i$

$S_t^2$  แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

## 2. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 เปรียบเทียบคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนจำแนกตามชั้นปีในช่วงชั้นที่ 3 และเพศ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two - Way ANOVA ) โดยใช้สูตรดังนี้ (นิคม ตั้งคะพิภพ. 2543 : 185)

2.2.1 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยตัวแปรจัดกลุ่ม A (ชั้นเรียนในช่วงชั้นที่ 3 )

$$F_A = \frac{MS_A}{MS_{W.cell}}$$

2.2.2 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยตัวแปรจัดกลุ่ม B

(เพศ)

$$F_B = \frac{MS_B}{MS_{W.cell}}$$

2.2.3 การทดสอบปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรจัดกลุ่ม A และ B  
(ชั้นเรียนในช่วงชั้น , เพศ)

$$F_{AB} = \frac{MS_{AB}}{MS_{W.cell}}$$

เมื่อ  $F_{AB}$  แทนค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤติจากการแจกแจงแบบ  $F$  เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

$MS_A$  แทนค่าเฉลี่ยกำลังสองของตัวแปรแถว (A)

$MS_B$  แทนค่าเฉลี่ยกำลังสองของตัวแปรคอลัมน์ (B)

$MS_{W.cell}$  แทนค่าความแปรปรวนคลาดเคลื่อน

3. กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ใช้วิธีทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's S - test ) ในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ.2540: 319)



## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อต่างๆดังนี้

#### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
A	แทน	เพศ
B	แทน	ระดับชั้น
k	แทน	จำนวนข้อสอบของแบบวัด
K	แทน	คะแนนเต็ม
$S_{\bar{x}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย
CV	แทน	สัมประสิทธิ์การกระจาย
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ ( Degrees of Freedom )
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง ( Sum of Squares )
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง ( Mean Square )
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

#### การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพแบบวัดคุณธรรมสังคหวัด 4 ผู้วิจัยขอเสนอการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.1 การทดสอบครั้งที่ 1 การวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจ

จำแนกของแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัด 4

1.2 การทดสอบครั้งที่ 2

1.2.1 การแสดงความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

( $\alpha$  - coefficient ) ของครอนบาค (Cronbach )

## 1.2.2 การแสดงความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหา

### 1.2.2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ

1.2.2.2 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด พิจารณาจากดัชนีวัดต่างๆดังนี้

1. พิจารณาจากดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ Item – Total Correlation
2. พิจารณาจากคะแนนระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายด้านกับ

คะแนนรวมของด้านต่าง ๆ โดยใช้สูตร สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ( Pearson Product Moment Correlation)

## 2. การศึกษาพัฒนาการคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของคะแนนแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขอบเขตของค่าเฉลี่ยประชากร ในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามเพศ และระดับชั้น

2.2 เปรียบเทียบระดับคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นเรียนที่มีผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้วยสถิติทดสอบเอฟ (F – test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ( Two – way Analysis of Variance ) และทดสอบภายหลังด้วยสถิติทดสอบของ Scheffe' ในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

## ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

### 1. การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด

1. การทดสอบครั้งที่ 1 การวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จำนวน 80 ข้อ ไปทดสอบครั้งที่ 1 กับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 คน แล้วนำผลการทดสอบมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมด โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) แล้วคัดเลือกข้อความที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัดฤ 4

คุณธรรมด้านสังคหวัดฤ 4	ก่อนการคัดเลือก		หลังการคัดเลือก	
	k	r	k	r
1. ด้านทาน	20	0.07 – 0.47	15	0.25 – 0.47
2. ด้านปิยวาจา	20	0.10 – 0.44	15	0.22 – 0.44
3. ด้านอหิตจริยา	20	0.02 – 0.49	15	0.32 – 0.49
4. ด้านสมานัตตา	20	0.08 – 0.49	15	0.24 – 0.49
รวม	80	0.13 – 0.47	60	0.26 – 0.47

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แบบวัดคุณธรรมสังคหวัดฤ 4 แบ่งเป็นด้านๆละ 20 ข้อ จำนวน 80 ข้อ ก่อนการคัดเลือก มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.13 – 0.47 ผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกข้อคำถามไว้ด้านละ 15 ข้อ รวมทั้งสิ้น 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.26 – 0.47 เพื่อใช้ในการทดสอบต่อไป

## 2. การทดสอบครั้งที่ 2

2.1 การแสดงความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$  - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach )

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณธรรมสังคหวัดฤ 4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$  - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach ) ซึ่งได้ทำการทดสอบกับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 499 คน ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัดฤ 4

คุณธรรมสังคหวัดฤ 4	k	$\alpha$
1. ด้านทาน	15	0.83
2. ด้านปิยวาจา	15	0.78
3. ด้านอหิตจริยา	15	0.82
4. ด้านสมานัตตา	15	0.77
รวมทั้งฉบับ	60	0.92

จากตาราง 6 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 , 0.78 , 0.82 และ 0.77 ตามลำดับ ส่วนค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบวัดมีค่าเท่ากับ 0.92

## 2.2 การแสดงความเที่ยงตรง (Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 มาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด ของแบบวัดโดยพิจารณาจาก

2.2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.60 ถึง 1.00

2.2.2 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด พิจารณาจากดัชนีวัดต่างๆดังนี้

1. พิจารณาจากดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ Item – Total Correlation พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33 ถึง 0.62 โดยด้านทาน มีค่าอำนาจจำแนก 0.33 ถึง 0.62 ด้านปิยวาจา มีค่าอำนาจจำแนก 0.44 ถึง 0.61 ด้านอรรถจริยา มีค่าอำนาจจำแนก 0.44 ถึง 0.61 และด้านสมานัตตา มีค่าอำนาจจำแนก 0.54 ถึง 0.62

2. พิจารณาจากคะแนนระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายด้านกับคะแนนรวมของด้านต่าง ๆ โดยใช้สูตร สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) พบว่า ด้านทาน มีค่าเท่ากับ 0.93 ด้านปิยวาจา มีค่าเท่ากับ 0.75 ด้านอรรถจริยา มีค่าเท่ากับ 0.83 และด้านสมานัตตา มีค่าเท่ากับ 0.91 นำค่าสหสัมพันธ์รายด้านมาแปลงเป็นคะแนน  $Z_r$  จากตารางพิชเชอร์ซี แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากสูตร 
$$\bar{Z}_r = \frac{\sum Z r_i}{K}$$
 ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

## 2. การศึกษาพัฒนาการคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของคะแนนแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขอบเขตของค่าเฉลี่ยประชากร ในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามเพศ และระดับชั้น

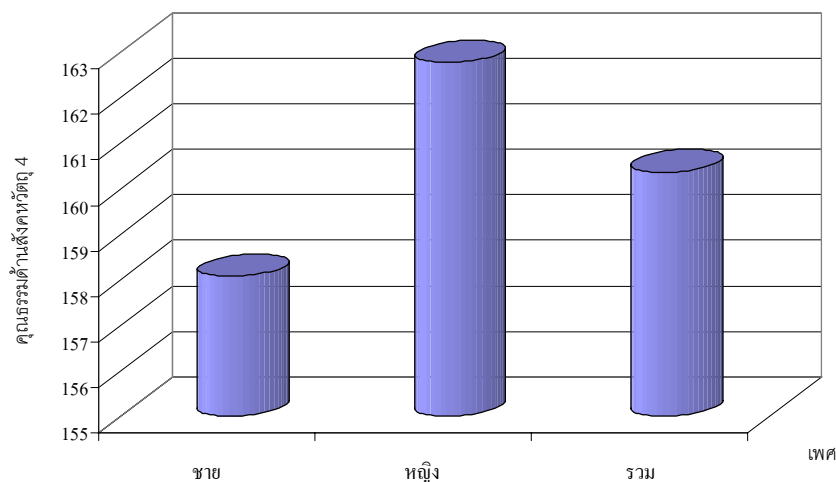
การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี ผู้วิจัยได้นำเอาคะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 มาหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขอบเขตของค่าเฉลี่ยประชากร ในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามเพศ และระดับชั้น ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 7 – 8

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน  
ช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งมีเพศต่างกัน

เพศ	คุณธรรม สังคหวัตถุ 4	k	K	M	S	$S_{\bar{x}}$	การประมาณ ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
นักเรียนชาย (N = 255)	1. ด้านทาน	15	45	39.64	5.27	0.33	39.29 – 40.47	สูง
	2. ด้านปิยวาจา	15	45	39.89	5.64	0.35	39.63 – 40.80	สูง
	3. ด้านอหิตจริยา	15	45	39.71	5.19	0.32	39.49 – 40.59	สูง
	4. ด้านสมานัตตา	15	45	38.83	6.30	0.39	38.32 – 39.78	สูง
	รวม	60	180	158.07	19.31	1.21	157.11 – 161.25	สูง
นักเรียนหญิง (N = 244)	1. ด้านทาน	15	45	40.86	4.33	0.28	40.25 – 41.44	สูง
	2. ด้านปิยวาจา	15	45	41.01	4.14	0.26	40.39 – 41.57	สูง
	3. ด้านอหิตจริยา	15	45	41.04	4.03	0.26	40.46 – 41.57	สูง
	4. ด้านสมานัตตา	15	45	39.86	5.49	0.35	39.11 – 40.58	สูง
	รวม	60	180	162.77	15.16	0.97	160.59 – 164.77	สูง
รวม (N = 499)	1. ด้านทาน	15	45	40.24	4.87	0.22	39.77 – 40.96	สูง
	2. ด้านปิยวาจา	15	45	40.44	4.99	0.22	40.01 – 41.19	สูง
	3. ด้านอหิตจริยา	15	45	40.36	4.70	0.21	39.98 – 41.08	สูง
	4. ด้านสมานัตตา	15	45	39.34	5.93	0.27	38.72 – 40.18	สูง
	รวม	60	180	160.37	17.55	0.79	158.48 – 163.41	สูง

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 160.37 คะแนน และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แต่ละด้านอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 39.34 – 40.44 คะแนน และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.21 – 0.27 เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับสูง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 158.07 คะแนน และ 162.77 คะแนน และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย 1.21 และ 0.97 ตามลำดับ และพบว่า นักเรียนชายมีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แต่ละด้านอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 38.83 – 39.89 คะแนน และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.32 – 0.39 นักเรียนหญิงมีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แต่ละด้านอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 39.86 – 41.04 คะแนน และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.26 – 0.35

เมื่อนำคะแนนที่ได้มาจัดทำเป็นกราฟแท่ง แสดงถึงคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ดังภาพประกอบ 3



ภาพประกอบ 3 กราฟแสดงคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 3

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งมีระดับชั้นต่างกัน

เพศ	คุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4	k	K	M	S	$S_{\bar{x}}$	การประมาณค่าเฉลี่ย	ความหมาย
มัธยมศึกษาปีที่ 1 (N = 160)	1. ด้านทาน	15	45	41.30	3.93	0.31	40.55 – 42.02	สูง
	2. ด้านปิยวาจา	15	45	42.37	3.07	0.24	41.63 – 43.09	สูง
	3. ด้านอหิงสา	15	45	41.88	3.21	0.25	41.19 – 42.56	สูง
	4. ด้านสมานัตตา	15	45	40.61	4.81	0.38	39.69 – 41.51	สูง
	รวม	60	180	166.16	12.14	0.96	163.54 – 168.71	สูง

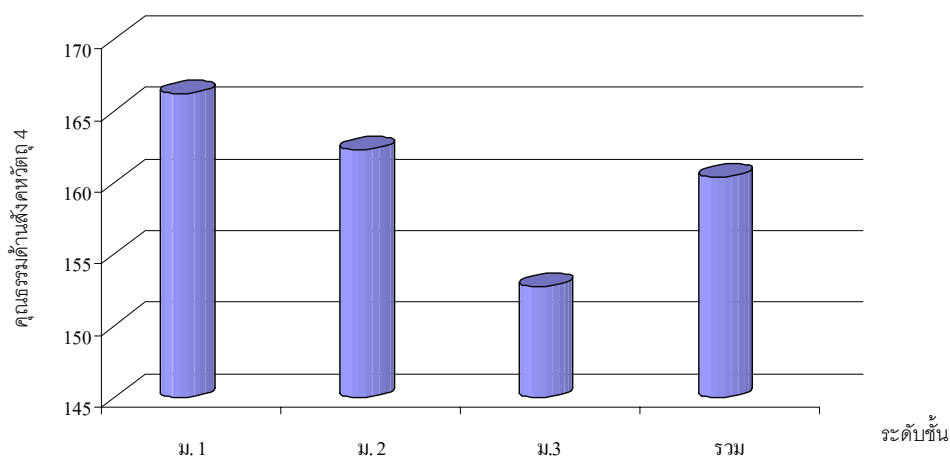
ตาราง 8 (ต่อ)

เพศ	คุณธรรม สังคหวัตถุ 4	k	K	M	S	$S_{\bar{x}}$	การประมาณ ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
มัธยมศึกษาปีที่ 2 (N = 174)	1. ด้านทาน	15	45	40.77	4.13	0.31	39.87 – 41.37	สูง
	2. ด้านปิยวาจา	15	45	41.11	4.10	0.31	40.09 – 41.58	สูง
	3. ด้านอภิตถจริยา	15	45	40.63	4.38	0.33	39.87 – 41.27	สูง
	4. ด้านสมานัตตา	15	45	39.78	5.74	0.44	38.58 – 40.42	สูง
	รวม	60	180	162.28	14.84	1.12	158.82 -164.15	สูง
มัธยมศึกษาปีที่ 3 (N = 165)	1. ด้านทาน	15	45	38.64	5.92	0.46	38.49 – 39.87	สูง
	2. ด้านปิยวาจา	15	45	37.85	6.16	0.48	37.92 – 39.28	สูง
	3. ด้านอภิตถจริยา	15	45	38.60	5.62	0.44	38.49 – 39.78	สูง
	4. ด้านสมานัตตา	15	45	37.64	6.17	0.52	37.39 – 39.09	สูง
	รวม	60	180	152.75	21.56	1.68	152.73 – 157.75	สูง
รวม (N = 499)	1. ด้านทาน	15	45	40.24	4.87	0.21	39.64 – 41.09	สูง
	2. ด้านปิยวาจา	15	45	40.44	4.99	0.22	39.55 – 41.32	สูง
	3. ด้านอภิตถจริยา	15	45	40.36	4.70	0.21	39.64 – 40.34	สูง
	4. ด้านสมานัตตา	15	45	39.34	5.93	0.27	38.64 – 40.34	สูง
	รวม	60	180	160.37	17.55	0.79	157.68 – 163.95	สูง

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3) สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 160.37 คะแนน และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.79 เมื่อพิจารณาแยกตามระดับชั้น พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 166.16 คะแนน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย 0.96 รองลงมาคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 162.28 และ 152.75 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย 1.13 และ 1.68 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 39.34 – 40.44 คะแนน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.21 – 0.79 และเมื่อแยกตามระดับชั้น พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 40.61 – 42.37 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 0.24 – 0.38 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 39.78 – 41.11 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง

0.31 – 0.44 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 37.64 – 38.64 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 0.44 – 0.52

เมื่อนำคะแนนที่ได้มาจัดทำเป็นกราฟแท่ง แสดงถึงคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังภาพประกอบ 4



ภาพประกอบ 4 กราฟแสดงคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งมีเพศ และ ระดับชั้นต่างกัน

ระดับชั้น	เพศ	คุณธรรมสังคหวัตถุ 4				การประมาณค่าเฉลี่ย	ความหมาย
		N	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$		
ม.1	ชาย	75	165.68	10.78	1.25	161.91 – 169.45	สูง
	หญิง	85	166.58	13.28	1.44	163.04 – 170.12	สูง
รวม		160	166.16	12.14	0.96	162.48 - 169-79	สูง



ตาราง 9 (ต่อ)

ระดับชั้น	เพศ	คุณธรรมสังคหวัตถุ 4				การประมาณ	
		N	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ม.2	ชาย	95	163.39	14.27	1.46	158.33 -165.86	สูง
	หญิง	79	160.95	15.48	1.74	157.28 – 164.62	สูง
	รวม	174	162.28	14.84	1.12	157.81 -165.24	สูง
ม.3	ชาย	85	145.42	23.49	2.54	146.59 – 152.96	สูง
	หญิง	80	160.53	16.09	1.79	156.88 – 164.17	สูง
	รวม	165	152.75	21.56	1.68	151.74 – 158.57	สูง
รวม	ชาย	255	158.16	19.31	1.21	155.61 – 162.76	สูง
	หญิง	244	162.69	15.16	0.97	159.07 – 166.30	สูง
รวมทั้งหมด		499	160.37	17.55	0.79	157.34 – 164.53	สูง

ตาราง 9 พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 158.16 และ 162.69 คะแนน ตามลำดับ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย 1.21 และ 0.97 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับชั้นเรียนพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกันมีค่าเฉลี่ย 166.16, 162.28 และ 152.75 ตามลำดับ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย 0.96, 1.12 และ 1.68 ตามลำดับ

2.2 เปรียบเทียบระดับคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นเรียนที่มีผลต่อคุณคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ด้วยสถิติทดสอบเอฟ (F – test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ( Two – way Analysis of Variance ) และทดสอบภายหลังด้วยสถิติทดสอบของ Scheffe' ในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาคะแนนแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 มาหาค่าความแปรปรวน โดยจำแนกตามเพศ และระดับชั้นเรียน และเมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จึงทำการทดสอบรายคู่ ตลอดจนแสดงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยของแบบแผนตัวแปรเพศ และระดับชั้นเรียน ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 10

ตาราง 10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีเพศต่างกันและระดับชั้นต่างกัน

คุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านทาน	เพศ (A)	1	113.84	113.84	5.12*	.02
	ระดับชั้น (B)	2	399.71	199.86	8.96	.00
	เพศ x ระดับชั้น (A*B)	2	184.64	92.32	4.14*	.02
	ความคลาดเคลื่อน	493	10991.25	22.30		
2. ด้านปิยวาจา	เพศ (A)	1	71.86	71.86	3.29	.07
	ระดับชั้น (B)	2	1226.49	613.24	28.03	.00
	เพศ x ระดับชั้น (A*B)	2	173.12	86.56	3.96*	.02
	ความคลาดเคลื่อน	493	10784.22	21.88		
3. ด้านอัตถจริยา	เพศ (A)	1	118.33	118.33	6.07	.01
	ระดับชั้น (B)	2	640.51	320.26	16.42	.00
	เพศ x ระดับชั้น (A*B)	2	477.45	238.72	12.24	.00
	ความคลาดเคลื่อน	493	9613.40	19.50		
4. ด้านสมานัตตา	เพศ (A)	1	77.97	77.97	2.29	.13
	ระดับชั้น (B)	2	477.65	238.82	7.01	.00
	เพศ x ระดับชั้น (A*B)	2	107.14	53.57	1.57	.20
	ความคลาดเคลื่อน	493	16793.64	34.06		
รวม	เพศ (A)	1	1509.68	1509.68	5.48*	.02
	ระดับชั้น (B)	2	10397.35	5198.68	18.86	.00
	เพศ x ระดับชั้น (A*B)	2	3470.98	1735.49	6.30	.00
	ความคลาดเคลื่อน	493	16793.64	275.63		
	รวม	498	135885.68			

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3) สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นที่ต่างกัน มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปร

เพศกับระดับชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดผลของปฏิสัมพันธ์ต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

คุณธรรมด้านทาน พบความแตกต่างระหว่างเพศและระดับชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ และตัวแปรเพศกับระดับชั้นเรียนส่งผลให้เกิดผลของปฏิสัมพันธ์ต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านทาน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คุณธรรมด้านปิยวาจา ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ แต่พบความแตกต่างในระดับชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรเพศกับระดับชั้นเรียนส่งผลให้เกิดผลของปฏิสัมพันธ์ต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านปิยวาจา) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คุณธรรมด้านอหิงสา พบความแตกต่างระหว่างเพศและระดับชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และตัวแปรเพศกับระดับชั้นเรียนส่งผลให้เกิดผลของปฏิสัมพันธ์ต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านอหิงสา) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คุณธรรมด้านสมานัตตา ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ แต่พบความแตกต่างในระดับชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรเพศและระดับชั้นเรียนไม่ส่งผลให้เกิดผลของปฏิสัมพันธ์ ต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านสมานัตตา) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบว่ามี ความแตกต่างในรายคู่ใดบ้างจึงนำไปทดสอบความแตกต่างรายคู่ และทดสอบภายหลังด้วยสถิติทดสอบของ Scheffe' ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 11 , 12 และ 13

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านทาน) ของ

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบเซฟเฟ

(Scheffe's S - test )

ระดับชั้น	M	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
		166.16	162.28	152.75
มัธยมศึกษาปีที่ 1	166.16		0.68	2.30**
มัธยมศึกษาปีที่ 2	162.28			1.62**
มัธยมศึกษาปีที่ 3	152.75			

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านทาน) เป็นรายคู่ระหว่างนักเรียนระดับชั้นที่ต่างกัน พบว่าคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านปิยวาจา) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบเชฟเฟ (Scheffe's S - test )

ระดับชั้น	M	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
		166.16	162.28	152.75
มัธยมศึกษาปีที่ 1	166.16		1.54**	3.93**
มัธยมศึกษาปีที่ 2	162.28			2.39**
มัธยมศึกษาปีที่ 3	152.75			

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านปิยวาจา) เป็นรายคู่ระหว่างนักเรียนระดับชั้นที่ต่างกัน พบว่าคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 , ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านอัตถจริยา) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบเชฟเฟ (Scheffe's S - test )

ระดับชั้น	M	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
		166.16	162.28	152.75
มัธยมศึกษาปีที่ 1	166.16		1.32	2.99**
มัธยมศึกษาปีที่ 2	162.28			1.67**
มัธยมศึกษาปีที่ 3	152.75			

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

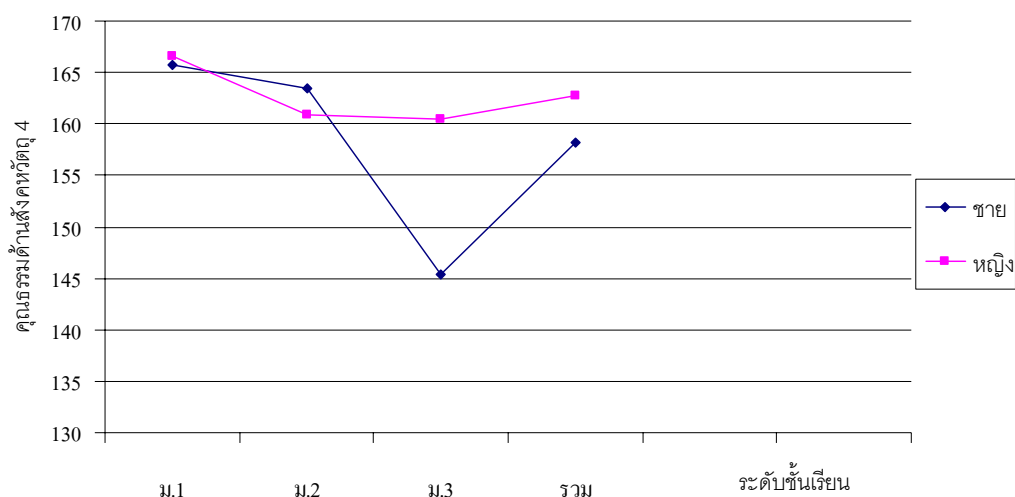
จากตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 (ด้านสมานัตตา) เป็นรายคู่ระหว่างนักเรียนระดับชั้นที่ต่างกัน พบว่าคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนที่มีเพศ และระดับชั้นเรียนที่ต่างกันด้วยสถิติทดสอบ F (F – test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance)

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
เพศ	2533.73	1	2533.73	9.76**
ระดับชั้นเรียน	14859.61	2	7429.81	28.61**
เพศและระดับชั้นเรียน	7226.44	2	3613.22	13.91**
ความคลาดเคลื่อน	128048.16	493	259.73	
รวมทั้งหมด	153320.41	498		

จากตาราง 14 นักเรียนที่มีเพศต่างกันและมีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศและระดับชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ที่ได้ มาจัดทำเป็นกราฟเส้นแสดงถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับระดับชั้นเรียนที่ส่งผลร่วมกันต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วง ชั้นที่ 3 ดังภาพประกอบ 5



ภาพประกอบ 5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรเพศกับระดับชั้นเรียนที่ส่งผลร่วมกันต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3

จากภาพประกอบ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่แสดงถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับระดับชั้นเรียนที่ส่งผลร่วมกันต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับระดับชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่ามากที่สุด และมีแนวโน้มลดลงใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ และเปรียบเทียบคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนจำแนกตามเพศและระดับชั้นรวมถึงศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นของนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 กลุ่มพระนครเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 เขต จำนวนโรงเรียน 4 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 12 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 499 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นชายจำนวน 75 คน หญิงจำนวน 85 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นชายจำนวน 95 คน หญิงจำนวน 79 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นชายจำนวน 85 คน หญิงจำนวน 80 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบการเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 1 ฉบับ คือ แบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 จำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

การดำเนินการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัด ไปทดสอบครั้งที่ 1 กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 จำนวน 128 คน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนก และคัดเลือกข้อสอบและปรับปรุงข้อสอบ แล้วนำแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ที่ปรับปรุงจากแบบวัดครั้งที่ 1 ไปทดสอบกับนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 499 คน นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานของแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 เปรียบเทียบระดับคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนจำแนกเพศและระดับชั้นเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนระหว่างเพศและระดับชั้นเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ที่ต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบ HSD ของ Scheffe'

#### สรุปผลการวิจัย

##### 1. คุณภาพของแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 มีดังนี้

1.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 จำนวน 80 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก 0.07 – 0.49 และได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกไว้จำนวน 60 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 – 0.49

1.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 มีค่าความเชื่อมั่นราย

ด้านเท่ากับ 0.83 , 0.78 , 0.82 และ 0.77 ตามลำดับ ส่วนค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบวัดมีค่าเท่ากับ 0.92

### 1.3 หาค่าความเที่ยงตรงของแบบวัด

1.3.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.60 ถึง 1.00

1.3.2 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน เครื่องมือวัด พิจารณาจากดัชนีวัดต่างๆดังนี้

1. พิจารณาจากดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ Item – Total Correlation พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33 ถึง 0.62 โดยด้านทาน มีค่าอำนาจจำแนก 0.33 ถึง 0.62 ด้านปิยวาจา มีค่าอำนาจจำแนก 0.44 ถึง 0.61 ด้านอัตถจริยา มีค่าอำนาจจำแนก 0.44 ถึง 0.61 และด้านสมานัตตา มีค่าอำนาจจำแนก 0.54 ถึง 0.62

2. พิจารณาจากคะแนนระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายด้านกับคะแนนรวมของด้านต่าง ๆ โดยใช้สูตร สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) พบว่า ด้านทาน มีค่าเท่ากับ 0.93 ด้านปิยวาจา มีค่าเท่ากับ 0.75 ด้านอัตถจริยา มีค่าเท่ากับ 0.83 และด้านสมานัตตา มีค่าเท่ากับ 0.91 นำค่าสหสัมพันธ์รายด้านมาแปลงเป็นคะแนน  $Z_r$  จากตารางพิชเชอร์ซี แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจากสูตร 
$$\bar{Z}_r = \frac{\sum z r_i}{K}$$
 ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

2. ผลการศึกษาพัฒนาการคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศและระดับชั้นที่ต่างกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ มีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับสูง โดยมีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยวาจาสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านอัตถจริยา ด้านทาน และด้านสมานัตตา ตามลำดับ

2.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ มีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่ต่างกันมีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศและระดับชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01



## อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณธรรมสังฆวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณธรรมด้านสังฆวัตถุ 4 จำนวน 80 ข้อ จากการทดสอบครั้งที่ 1 ได้ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.07 – 0.49 ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มีจำนวน 60 ข้อ และข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกน้อยกว่า .20 มีจำนวน 20 ข้อ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากแบบวัดเป็นรูปแบบสถานการณ์ซึ่งยาวเกินไป และต้องใช้เวลาในการพิจารณาทั้งข้อคำถามและตัวเลือกค่อนข้างนาน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและเมื่อยล้า จึงทำให้ค่าอำนาจจำแนกบางข้อต่ำกว่าเกณฑ์คือ .20 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22 - 0.49 ดังที่ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ (2543 : 185) กล่าวว่า ข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกใช้ได้จะมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .20 และถ้าข้อสอบข้อนั้นมีค่าเข้าใกล้ +1 ก็แสดงว่าข้อสอบข้อนั้นสามารถจำแนกได้ถูกต้องสูง

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณธรรมสังฆวัตถุ 4 มีค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ 0.83 , 0.78 , 0.82 และ 0.77 ตามลำดับ ส่วนค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบวัดมีค่าเท่ากับ 0.92 ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ ควรมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป(บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545 :117) สอดคล้องกับเกเบิ้ล(ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2543 : 317 อ้างอิงจาก ; Gable.1986 : 147) ที่ว่าเครื่องมือวัดจิตพิสัย ควรมีค่าความเชื่อมั่นอย่างต่ำ 0.70 การวิจัยในครั้งนี้ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบวัดอยู่ในระดับสูงคือ 0.92 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เชื่อถือได้

3. ค่าความเที่ยงตรงของแบบวัด ผู้วิจัยพิจารณาจากค่า ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.60 ถึง 1.00 ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาค่า (IOC) ที่แสดงว่าข้อสอบวัด หรือเป็นตัวแทนจุดประสงค์ของวิชา ต้องมีค่า .50 ขึ้นไป (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2547 :178 – 195 ) เมื่อพิจารณาโดย

### วิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในเครื่องมือวัด

1. จากดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ Item – Total Correlation ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายด้าน รวมทั้งความเชื่อมั่นของแบบวัด พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33 ถึง 0.62 มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.75 – 0.91 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สรุปได้ว่าแบบวัดที่สร้างขึ้นมีค่าอำนาจจำแนกสูง เป็นข้อสอบที่วัดในทิศทางเดียวกันกับส่วนรวม ถือว่ามีหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบวัด อยู่ในระดับสูงคือ 0.92 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ ซึ่งบุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์

(2547 :193 ) กล่าวว่าเครื่องมีอวดใดมีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถสรุปได้ว่ามีหลักฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างภายในสูงได้

4. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มพระนครเหนือ มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนหญิงมีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สูงกว่าชาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพสังคมไทยที่กลมกลืนกลมเกลียวให้ผู้หญิงเป็นคนที่ละเอียดอ่อน เอาใจใส่ ความรู้สึกอารมณ์ของตนเอง พัฒนาการระหว่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งเด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย ทำให้เริ่มมีวุฒิภาวะด้านร่างกายและจิตใจ มีการพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น จึงทำให้นักเรียนหญิงมีพัฒนาการด้านความพร้อมทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคมดีกว่านักเรียนชาย ประกอบกับด้านการอบรมเลี้ยงดูตามวัฒนธรรมไทยที่ค่อนข้างเข้มงวดกับหญิงมากกว่าชาย ดังนั้นบรรทัดฐานทางสังคมเป็นผู้กำหนดบทบาททางเพศ ให้เพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (Bandura. 1986 :347) การอบรมที่เข้มงวดนี้เองเพศหญิงจึงพยายามที่จะควบคุมตน ควบคุมอารมณ์ สร้างความอดทน รับผิดชอบ เพื่อให้จะให้สังคมยอมรับ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กหญิงมีคุณธรรมด้านนี้สูงกว่าชาย

5. คุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน ทำให้คุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน แสดงว่าคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน มีการพัฒนาการที่แตกต่างกันไปตามระดับชั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(2545 : 8 – 9 ) พบว่าการจัดกิจกรรมในโรงเรียนมีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาแยกตามระดับชั้น พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้อาจเนื่องจากตัวแปรแทรกซ้อนอื่นๆ เช่น การปรับตัว การคบเพื่อนรูปแบบการสอนของครู พื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว สังเกตจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาจเป็นเพราะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังต้องอาศัยการแนะนำและควบคุมจากผู้ปกครอง ยังมีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองมากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เริ่มมีการคบเพื่อนมากขึ้น ความใกล้ชิดกับผู้ปกครองมีน้อยลง การปฏิบัติตนของนักเรียนเกิดจากอิทธิพลของการคบเพื่อน อาจส่งผลให้มีคุณธรรมด้านนี้

6. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียน กับเพศส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน พบว่าระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น มีคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ลดลงทั้งเพศชายและเพศหญิง จะเห็นได้ว่าตัวแปรเพศและตัวแปรระดับชั้นส่งผลในทางลบต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก

ระดับชั้นที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงมีการเลือกรับรู้และเรียนรู้ไม่เท่ากัน และการปฏิบัติแตกต่างกันไปตามประสบการณ์การเรียนรู้

### **ข้อเสนอแนะ**

#### **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้**

1. ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรใช้แบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ในการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ทั้ง 4 ด้านต่อไป
2. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ระดับคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 2 มีแนวโน้มลดลง จากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักเรียนมีคุณธรรมด้านนี้สูงขึ้น

#### **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป**

1. ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 กับนักเรียนในช่วงชั้นอื่นๆ อีก เช่น ช่วงชั้นที่ 2 และ 4
2. ควรมีการเก็บข้อมูลในลักษณะการสังเกตพฤติกรรมคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 เข้าไปด้วย เพื่อผลการวิเคราะห์ที่สมบูรณ์
3. ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 เช่น แรงจูงใจ การอบรมเลี้ยงดู ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- กัลยา ศรีปาน. (2542). **การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา**. ปรินิพนธ์ กศ.ม. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.ถ่ายเอกสาร.
- กรมการศาสนา. (2544). **สารานุกรมไทย ฉบับเยาวชน เล่ม 4**. กรุงเทพฯ: พระบรมมหาราชวัง.
- กรมวิชาการ. (2523). **แนวทางการจัดการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2526). **หนังสือเรียนสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- (2537). **การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จริยศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). **การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2545). **คู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2545). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จรรยา ทอดสนิท. (2545). **การแสดงผลฐานความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบวัดความเชื่อในความสามารถตนด้านความมีวินัยในตนเอง ตามแนวคิดของ BANDURA**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรา พวงพุ่ม. (2545). **การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดความโกรธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีรูปแบบต่างกัน**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จิรวร ปัทมะสุคนธ์. (2543). **การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นทหารของนักเรียนทหาร**.ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จริญญา เฉลาประโคน. (2546). **การพัฒนาเครื่องมือประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบและเหตุผลเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวิชิต เขียรชนะ. (2548). **การพัฒนาแบบวัดความมีวินัยในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่สาม : กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก**. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โชติ เพชรชื่น. (2526, กันยายน – ธันวาคม). “แบบทดสอบสถานการณ์” วารสารการวัดผล การศึกษา. 5(2) : 7 - 11.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2522). **การพัฒนาจริยธรรม: ตำราจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- . (2524). **คุณธรรมที่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจันปัจฉนีก. (2520). **จริยธรรมของเยาวชนไทย**. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ทิตนา แคมมณี. (2540,ตุลาคม – 2541 มกราคม). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ. **ราชบัณฑิตยสถาน**. 23(10) : 52 – 84.
- นิคม ตั้งคะภิกภ. (2543). **สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา: มโนทัศน์และการประยุกต์การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมและการออกแบบการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตา ด่านวิริยะกุล. (2527). **การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพียงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2547). **การวัดประเมินการเรียนรู้(การวัดประเมินแนวใหม่)**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- (2545). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การสร้างมาตรฐานประเมินและ เกณฑ์ปกติ (Norms) ศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ :  
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญทอง บุญทวี. (2533). **การสร้างแบบสอบวัดจิตพิสัยกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ระดับชั้นประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัวทอง สว่างโสภาคกุล. (2524). **สุขภาพจิต**. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปฏิมากร ศิริเตชะ, ร้อยตำรวจตรีหญิง. (2549). **ปัจจัยทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทิน มหาจันทร์. (ม.ป.ป.). **คู่มืออบรมนักเรียน. ชลบุรี**: โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ วิทยาลัยวิชาการศึกษา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2535). **การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หน่วยที่ 8 - 15**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เมธี โทธิพัฒน์. (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจสัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์และความซื่อสัตย์ของเด็กไทย**.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์ร้อย วรกุล . (2522). **การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา**.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). **พัฒนาการวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ :ต้นอ่อน แกรมมี.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต). (2538). **การศึกษาอารยธรรมที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระราชวรมนี. (2527). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวล**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระราชวิสุทธิโมลี. (2540). **หลักธรรมสำหรับพัฒนาธรรมจริยา**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระวีรวัฒน์ รอดสุข. (2545). **เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการ**

**เรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 ไตรลักษณ์ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ.** วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

เพลโต. (2514). **ปรัชญากรีก แปลโดย ปรีชา ช่างขวัญยืน.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ภัทรา นิคมานนท์. (2540). **การประเมินผลการเรียน.** กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2545). **สถิติวิทยาการวิจัย .**พิมพ์ครั้งที่.3 กรุงเทพฯ:

สุวีริยาสาสน์.

----- (2541). **เทคนิคการสร้างและสอบข้อสอบความถนัดทางการเรียน.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

----- (2543). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้.** พิมพ์ครั้งที่.2 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

วิทย์ วิศวเวทย์; และเสถียรพงษ์ วรรณปก. (2544). **หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส 0111**

**พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).** พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

วิรัช วรรณรัตน์. (2538, พฤษภาคม – สิงหาคม). “**แนวการสอนวัดทางด้านจิตพิสัยในโรงเรียน**”

การวัดผลการศึกษา. 17(49) : 1.

วุฒิชัย ฉายวงศ์ศรีสุข. (2536). **การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้น**

**ประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี; ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์; และดิเรก ศรีสุข. (2544). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับ**

**การวิจัย.** กรุงเทพฯ: บริษัทบุญศิริการพิมพ์.

สงวน ลีโทชวลิต. (2528). **การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความเมตตาคุณาระดับนักศึกษา**

**พยาบาล.** ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สิริชัย ประทีปฉาย. (2533). **การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว.** วิทยาลัยรำไพพรรณี.

สุรดี อำนวยศิริสุข. ( 2534 ). **การสร้างแบบวัดคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน สำหรับนักเรียนชั้น**

**ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร.** ปรินญาณิพนธ์ คศ.ม. มหาสารคาม:

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. อัดสำเนา.

สุดจิต นิमितกุล. (2543, กันยายน). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พุทธศักราช**

**(2545 – 2549) กับการวางแผนพัฒนาจังหวัด.** วารสารก้านผู้ใหญ่นบ้าน.13(70) : 21 – 25.



- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). **การประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 6 เทคนิคการพัฒนางานเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- . (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9(พ.ศ.2545 – 2549)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2539). **คู่มือครูเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา. (2549). **มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (2549 – 2553)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- อารี เศรษฐชัย. (2520). **ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกประทับใจ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มณี .(2544).**จิตวิทยาการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5.กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ 1999.
- อรพินทร์ ชูชม. (2545). **เอกสารคำสอนวิชา วป 502 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Brown, R. (1968). *Social Psychology*. New York: The Free Press.
- Holstein,C.B.(1976). *Irreversible, Stepwise Sequence in the Development of Moral Judgment a Longitudinal study of Male and Female*.
- Jones,Harold E. (1970). *Personality Development in Children*. Austin: University of Texas.
- Kohlberg , Lawrence. (1976). Moral Stages and Moralization: The Cognitive Development Approach. in Lickons T. ( ed.) *Moral Development and Behavior: Theory Research , and Social Issues* . New York: Holt Rinhart and Winston.
- . (1969). “The Child as a Moral Philosopher”, in *Resding in Educational Psychology Today*. pp. 37 - 34 . California : CRM Books. 121.

Liukkonen, Jarmo.;& Leskinen. (1999, August). "The Reliability and Validity of Scores from the Children's Version of the Perception of Success Questionnaire," *Educational and Psychological Measurement*. 59(4). 651 – 664.

Piaget, Jean. (1960). *The Moral Judgment of the Child*. Illinois: The Free Press.

----- (1962). *The Moral Judgment of the Child*. New York: Collier Books.

Rest, James R. *Manual for The Defining Issues Test*. Unpublished Manuscript.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัด

ค่าอำนาจจำแนก ( $r$ ) ของแบบวัด



ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					เฉลี่ย	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
27	1	0	1	1	0	0.6	คัดเลือกไว้
28	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช้
29	0	1	1	1	-1	0.4	ไม่ใช้
30	-1	1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
31	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
32	0	1	1	-1	1	0.4	ไม่ใช้
33	-1	1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
34	1	-1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
35	0	1	0	1	-1	0.2	ไม่ใช้
36	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
37	1	-1	0	1	1	0.4	คัดเลือกไว้
38	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
39	1	1	0	1	1	0.8	คัดเลือกไว้
40	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
41	-1	1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
42	-1	1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
43	1	1	1	0	1	0.8	คัดเลือกไว้
44	-1	1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
45	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช้
46	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
47	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
48	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
49	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช้
50	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
51	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
52	1	1	1	0	1	0.8	คัดเลือกไว้
53	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
54	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช้

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					เฉลี่ย	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
55	0	1	0	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
56	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
57	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
58	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
59	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช่
60	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช่
61	-1	1	0	1	1	0.4	ไม่ใช่
62	-1	1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
63	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
64	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช่
65	0	1	1	1	1	0.8	คัดเลือกไว้
66	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
67	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช่
68	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
69	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
70	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
71	1	1	0	1	1	1	คัดเลือกไว้
72	1	1	1	1	1	0.8	คัดเลือกไว้
73	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
74	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
75	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
76	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช่
77	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
78	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
79	1	1	1	0	-1	0.4	ไม่ใช่
80	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
81	-1	1	1	1	-1	0.2	ไม่ใช่
82	1	1	1	-1	1	0.6	คัดเลือกไว้

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					เฉลี่ย	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
83	0	1	1	1	1	0.8	คัดเลือกไว้
84	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
85	1	-1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
86	1	1	1	0	1	0.8	คัดเลือกไว้
87	1	-1	1	-1	1	0.2	ไม่ใช่
88	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
89	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
90	1	-1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
91	-1	1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
92	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
93	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
94	1	-1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
95	1	1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
96	-1	1	1	1	-1	0.2	ไม่ใช่
97	1	0	1	0	1	0.6	คัดเลือกไว้
98	0	-1	1	1	1	0.4	ไม่ใช่
99	-1	1	1	1	1	0.6	คัดเลือกไว้
100	0	1	1	1	-1	0.4	ไม่ใช่



ตาราง ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

ด้านทาน			ด้านปิยวาจา		
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก(r)	การพิจารณา	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก(r)	การพิจารณา
1	0.33	คัดเลือกไว้	21	0.43	คัดเลือกไว้
2	0.46	คัดเลือกไว้	22	0.12	ไม่ใช่
3	0.25	คัดเลือกไว้	23	0.32	คัดเลือกไว้
4	0.47	คัดเลือกไว้	24	0.43	คัดเลือกไว้
5	0.07	ไม่ใช่	25	0.38	คัดเลือกไว้
6	0.46	คัดเลือกไว้	26	0.33	คัดเลือกไว้
7	0.33	คัดเลือกไว้	27	0.10	ไม่ใช่
8	0.38	คัดเลือกไว้	28	0.12	ไม่ใช่
9	0.46	คัดเลือกไว้	29	0.40	คัดเลือกไว้
10	0.35	คัดเลือกไว้	30	0.34	คัดเลือกไว้
11	0.14	ไม่ใช่	31	0.37	คัดเลือกไว้
12	0.17	ไม่ใช่	32	0.22	คัดเลือกไว้
13	0.47	คัดเลือกไว้	33	0.12	ไม่ใช่
14	0.25	คัดเลือกไว้	34	0.43	คัดเลือกไว้
15	0.18	ไม่ใช่	35	0.23	คัดเลือกไว้
16	0.34	คัดเลือกไว้	36	0.11	ไม่ใช่
17	0.47	คัดเลือกไว้	37	0.35	คัดเลือกไว้
18	0.46	คัดเลือกไว้	38	0.39	คัดเลือกไว้
19	0.32	คัดเลือกไว้	39	0.44	คัดเลือกไว้
20	0.17	ไม่ใช่	40	0.31	คัดเลือกไว้

ตาราง ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

ด้านอัตถจริยา			ด้านสมานัตตา		
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก(r)	การพิจารณา	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก(r)	การพิจารณา
41	0.13	ไม่ใช่	61	0.49	คัดเลือกไว้
42	0.49	คัดเลือกไว้	62	0.16	ไม่ใช่
43	0.34	คัดเลือกไว้	63	0.36	คัดเลือกไว้
44	0.14	ไม่ใช่	64	0.33	คัดเลือกไว้
45	0.02	ไม่ใช่	65	0.26	คัดเลือกไว้
46	0.44	คัดเลือกไว้	66	0.08	ไม่ใช่
47	0.49	คัดเลือกไว้	67	0.33	คัดเลือกไว้
48	0.35	คัดเลือกไว้	68	0.36	คัดเลือกไว้
49	0.49	คัดเลือกไว้	69	0.15	ไม่ใช่
50	0.44	คัดเลือกไว้	70	0.28	คัดเลือกไว้
51	0.36	คัดเลือกไว้	71	0.48	คัดเลือกไว้
52	0.37	คัดเลือกไว้	72	0.37	คัดเลือกไว้
53	0.34	คัดเลือกไว้	73	0.28	คัดเลือกไว้
54	0.44	คัดเลือกไว้	74	0.17	ไม่ใช่
55	0.36	คัดเลือกไว้	75	0.43	คัดเลือกไว้
56	0.11	ไม่ใช่	76	0.36	คัดเลือกไว้
57	0.34	คัดเลือกไว้	77	0.24	คัดเลือกไว้
58	0.16	ไม่ใช่	78	0.17	ไม่ใช่
59	0.32	คัดเลือกไว้	79	0.32	คัดเลือกไว้
60	0.32	คัดเลือกไว้	80	0.41	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ข  
แบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

### แบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3)

**คำชี้แจง** ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X ลงในช่อง ก ข หรือ ค ซึ่งตรงกับข้อที่นักเรียนเลือกตอบในแต่ละข้อคำถาม

#### **คำชี้แจง**

1. แบบวัดฉบับนี้เป็นแบบวัดคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 แบบสถานการณ์ที่เป็นภาษาที่มีรูปแบบคำถามให้นักเรียนระบุแนวทางปฏิบัติ เมื่อเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับนักเรียน จำนวน 80 ข้อ เวลา 2 ชั่วโมง

2. เมื่อนักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้แล้วให้นักเรียนตอบคำถามตามความรู้สึกหรือการกระทำของนักเรียน ถ้าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับตัวเอง คำตอบที่นักเรียนเลือกในแต่ละข้อไม่มีข้อถูกหรือผิดและไม่มีผลต่อการเรียนและตัวนักเรียน จึงขอให้นักเรียนเลือกตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

3. วิธีตอบให้ทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง ให้ตรงกับอักษร ก ข หรือ ค ที่นักเรียนเลือกลงในกระดาษคำตอบเพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้น

#### **ตัวอย่าง**

(00) ลินดาเป็นนักเรียนที่ไม่ขาดโรงเรียนถ้าไม่จำเป็น วันนี้ที่บ้านของลินดามีธุระสำคัญมากจึงไม่มีใครเลี้ยงน้อง ถ้านักเรียนเป็นลินดา นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่หยุดเรียนเพราะไม่อยากเลี้ยงน้อง
- ข. หยุดเรียนเพราะต้องการให้คนชมว่าเป็นเด็กดี
- ค. หยุดเรียนเพราะต้องการช่วยแม่เลี้ยงน้อง

#### **กระดาษคำตอบ**

เมื่อนักเรียนเลือกข้อ ก

ก	ข	ค
X		

ถ้านักเรียนต้องการจะเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ก. เป็นข้อ ค. ให้ทำดังนี้

ก	ข	ค
<del>X</del>		X

1. นักเรียนและเอนกเป็นเพื่อนห้องเดียวกัน วันหนึ่งเอนกแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ไม่ออกจึงไปถามนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. อธิบาย เพราะถือว่าเป็นเพื่อนกัน
- ข. อธิบาย เพราะถือว่าเป็นวิทยาทาน
- ค. อธิบาย เพราะเป็นการแบ่งปันความรู้ให้กับผู้อื่น

2. คุณแม่ของนักเรียนมักจะให้ขนมมากินที่โรงเรียนเป็นประจำ แม้ว่าบางครั้งจะได้ขนมมาน้อย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

- ก. แบ่งให้เพื่อน เพราะกลัวไม่มีเพื่อนคบ
- ข. แบ่งให้เพื่อน เพราะเวลาเพื่อนมีขนมเพื่อนจะได้แบ่งให้เรากินบ้าง
- ค. แบ่งให้เพื่อน เพราะคนเราควรรู้จักแบ่งปันและเสียสละต่อเพื่อนมนุษย์

3. นักเรียนมักจะลืมเอาดินสอมาจากบ้าน จึงต้องขอยืมอุปกรณ์จากประพันธ์ทุกครั้ง วันหนึ่งครูให้นักเรียนซื้อกระดาษมาทำรายงาน แต่ประพันธ์ใช้เงินไปหมดแล้ว นักเรียนจะช่วยเหลือประพันธ์หรือไม่

- ก. ช่วยเหลือ เพราะเวลาเราเดือดร้อนเพื่อนยังช่วยเหลือเรา
- ข. ช่วยเหลือ เพราะต้องการให้เพื่อนชมว่าเรามีน้ำใจ
- ค. ช่วยเหลือ เพราะคนเราควรรู้จักแบ่งปันต่อกัน

4. นักเรียนเป็นเพื่อนสนิทกับชูใจชอบหยอกล้อและเล่นด้วยกันเสมอ แต่วันหนึ่งขณะที่เล่นกันบังเอิญชูใจหยอกนักเรียนแรงไปหน่อย จึงทำให้นักเรียนลื่นล้มมีบาดแผลที่หัวเข่าเลือดไหล นักเรียนจะโกรธชูใจหรือไม่

- ก. ไม่โกรธ เพราะเพื่อนไม่ได้ตั้งใจ
- ข. ไม่โกรธ เพราะคนเราต้องรู้จักให้อภัยกัน
- ค. ไม่โกรธ เพราะเดี๋ยวจะต้องทำชูใจล้มบ้าง

5. เวลาที่เอกชัยเล่นกับเพื่อนๆมักจะเล่นกันรุนแรงและชอบแกล้งเพื่อนที่ด้อยกว่าตนเอง ถ้าเห็นเพื่อนเจ็บและมีความทุกข์มักจะเข้าไปช่วยเพื่อนทุกครั้ง นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของเอกชัยหรือไม่

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะทำให้ไม่มีใครอยากเล่นด้วย
- ข. ไม่เห็นด้วย เพราะคนที่ด้อยกว่าเราและกำลังมีความทุกข์เป็นบุคคลที่น่าสงสาร
- ค. ไม่เห็นด้วย เพราะถ้าเป็นเราบ้างเราก็ไม่ชอบให้เพื่อนมาซ้ำเติมเวลาที่มีความทุกข์

6. นักเรียนและกานดาพักอยู่หอพักเดียวกัน ซึ่งบ้านกานดามีฐานะยากจน พ่อแม่ส่งเงินมาให้เช่า กานดาจึงค้างค่าเช่า เจ้าของหอยื่นคำขาดว่าถ้าไม่จ่ายค่าเช่าหอพักภายใน 1 เดือน จะงดให้เช่าและจะต้องออกจากหอพักไปตามระเบียบ นักเรียนจะช่วยเหลือกานดาหรือไม่

- ก. ช่วยเหลือ เพราะกลัวกานดาจะไม่รัก

- ข. ช่วยเหลือ เพราะคนเราควรเห็นใจซึ่งกันและกัน
- ค. ช่วยเหลือ เพราะเพื่อนเดือดร้อนเราควรช่วยเพื่อน

7. นักเรียนนัดกับเพื่อนไว้ว่าวันนี้จะไปเล่นวอลเลย์บอลด้วยกัน แต่บ้านน้ำน้ำอ้อยมีการลงแขกเกี่ยวข้าว และน้ำน้ำอ้อยก็ได้บอกนักเรียนให้ไปช่วยเกี่ยวข้าวด้วย นักเรียนจะปฏิเสธน้ำน้ำอ้อยหรือไม่

- ก. ไม่ปฏิเสธ เพราะอยากให้น้ำน้ำอ้อยชื่นชมว่ามีความเสียสละ
- ข. ไม่ปฏิเสธ เพราะเป็นหน้าที่ของเพื่อนบ้านที่จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันละกัน
- ค. ไม่ปฏิเสธ เพราะการทำประโยชน์ด้วยความเสียสละต้องมาก่อนความสุขส่วนตัว

8. ป้าแมวเป็นคนปากร้ายและชอบด่าคนที่ตนเองไม่ชอบเสมอ นักเรียน แกละ และจ้อยก็เคยโดนป้าแมวด่า แกละและจ้อยต้องการแก้แค้นป้าแมวโดยการไปขโมยชุดมันหลังบ้านไปขาย แต่นักเรียนไม่เห็นด้วยกับเพื่อนๆ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

- ก. ชี้แจง เพราะไม่อยากเป็นมดทินกับตัวเองที่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำที่ไม่ดี
- ข. ชี้แจง เพราะเพื่อนควรแนะนำตักเตือนเพื่อนด้วยความหวังดี
- ค. ชี้แจง เพราะเพื่อนคนอื่นจะได้ชมว่าเราเป็นเพื่อนที่ดี

9. ธานีมีปัญหาทางบ้าน พ่อแม่ทะเลาะกันไม่เว้นแต่ละวัน ทำให้รู้สึกหมดที่พึ่งและหมัดกำลังใจ จึงหันเข้าหายาเสพติด สมบูรณ์เห็นว่าเพื่อกำลังเดินทางผิดจึงเข้าไปตักเตือน นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของสมบูรณ์หรือไม่

- ก. เห็นด้วย เพราะชีวิตเพื่อนก็มีค่าเหมือนชีวิตเรา
- ข. เห็นด้วย เพราะอยากให้เพื่อนเห็นความหวังดีของเรา
- ค. เห็นด้วย เพราะรู้สึกว่าเขาควรช่วยเพื่อนเมื่อเขากำลังหลงผิด

10. ขณะที่นักเรียนเดินทางมาโรงเรียนกับดำ ได้พบเด็กผู้หญิงคนหนึ่ง หน้าตามอมแมม ชูบผอม เสื้อผ้าขาดรุ่งริ่ง เข้ามาขมกมือไหว้และขอเงินจากนักเรียนเพื่อซื้ออาหารกิน นักเรียนมีเงินเฉพาะค่าอาหารกลางวันเท่านั้น นักเรียนจะให้เงินเด็กผู้หญิงคนนั้นหรือไม่

- ก. ให้ เพราะคนเราควรรู้จักแบ่งปันเพื่อเพื่อนมนุษย์
- ข. ให้ เพราะดำรู้ว่าเวลาที่หิวแสบจะทรมาน
- ค. ให้ เพราะกลัวเพื่อนว่าเป็นคนไม่มีน้ำใจ

11. ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ ครูให้แบบฝึกหัด มีเพื่อนๆหลายคนทำไม่ได้ นักเรียนเป็นคนเก่งสามารถทำได้ถูกต้องและรวดเร็ว นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ช่วยแนะนำ เพราะคนเราควรมีน้ำใจซึ่งกันและกัน
- ข. ช่วยแนะให้ เพราะอยากให้เพื่อนทำได้
- ค. ช่วยแนะให้ เพราะไม่อยากเสียเพื่อน

12. ห้องสมุดมีหนังสือในเรื่องที่ใช้ทำรายงานเพียงเล่มเดียว นักเรียนยืมเป็นคนแรกและรู้ว่าเพื่อนอีกหลายคนจำเป็นต้องใช้ นักเรียนจะอย่างไร
- ยืมไปแล้วรีบอ่านเพื่อจะได้ส่งคืนเร็ว
  - ยืมไปจนครบกำหนดจึงจะส่งคืน
  - ยืมไปจนกว่าจะทำเสร็จ
13. นักเรียนมีเงินเหลือจากค่าอาหารกลางวันเป็นประจำ นักเรียนจะอย่างไร
- นำไปซื้อของเล่นตามที่ตัวเองชอบ
  - นำไปเก็บใส่กระปุกออมสินก่อน
  - นำไปซื้อขนมให้น้อง
14. ที่บ้านของนักเรียนรับหนังสือพิมพ์ทุกวัน เมื่ออ่านเสร็จแล้วแต่ละวันก็จะเก็บตั้งไว้เฉยๆ ถ้านักเรียนควรจะทำอย่างไร
- นำไปขายเพราะจะได้มีเงินเก็บไว้เป็นค่าขนม
  - นำไปขายเพราะจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อน
  - นำไปขายเพราะจะได้มีเงินเก็บไว้ช่วยครอบครัว
15. นักเรียนกับน้องไปวัดกับแม่ ขณะที่กำลังทำพิธีอยู่ น้องกับเพื่อนๆ กำลังวิ่งเล่นและส่งเสียงดัง นักเรียนจะอย่างไร
- ตักเตือนน้องไม่ให้ส่งเสียงดัง
  - ให้น้องและเพื่อนไปเล่นที่อื่น
  - เข้าไปเล่นกับน้องด้วย
16. นิดาได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง ว่าให้พูดคำขอบคุณทุกครั้งที่ได้รับสิ่งของหรือได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น พูดขอโทษเมื่อตนเองทำผิดพลาดต่อผู้อื่น พูดมีหางเสียง อ่อนน้อม อ่อนหวาน จนเป็นนิสัย นักเรียนจะปฏิบัติเช่นเดียวกับนิดาหรือไม่
- ปฏิบัติ เพราะเป็นกริยามารยาทที่ดีงาม
  - ปฏิบัติ เพราะคนพูดจาไพเราะใครๆ ก็ชอบ
  - ปฏิบัติ เพราะกลัวเพื่อนไม่คบ
17. ปิยะเป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือมาก จะอ่านหนังสือทุกประเภท เมื่ออ่านเสร็จแล้วก็มาเล่าให้เพื่อนๆ และน้องๆ ฟังถึงสาระสำคัญของหนังสือที่ได้อ่านมา นักเรียนคิดว่าควรจะทำอย่างไร
- ควร เพราะครูจะได้ชมว่าเป็นคนเก่ง
  - ควร เพราะพูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์ต่อบุคคลอื่น
  - ควร เพราะเป็นการฝึกฝนตนเองในเรื่องการอ่านจับใจความ

18. นักเรียนกำลังจะเดินไปห้องน้ำ และพบว่าลาวัลย์กำลังทะเลาะกับอรพรรณเสียงดังอยู่ข้างห้องน้ำ เรื่องตุ๊กตาของอรพรรณซึ่งตกแตกในห้อง และอรพรรณคิดว่าลาวัลย์เป็นคนทำ แต่นักเรียนอยู่ในเหตุการณ์และรู้ว่าลาวัลย์ไม่ได้ทำ นักเรียนจะอธิบายให้อรพรรณฟังหรือไม่

- ก. อธิบาย เพราะไม่ต้องการให้อรพรรณเข้าใจผิด
- ข. อธิบาย เพราะต้องการให้เพื่อนทั้งสองคนเข้าใจกัน
- ค. อธิบาย เพราะไม่อยากให้เพื่อนคิดว่ามีส่วนทำให้ตุ๊กตานั้นแตก

19. นักเรียนเป็นคนพูดจาไพเราะมีหางเสียงรวมถึงเป็นคนพูดเป็น พูดเก่ง และพูดมีสาระ ครูจึงขอร้องให้นักเรียนเป็นประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. เป็น เพราะคุณครูจะได้ให้เกรดดี ๆ
- ข. เป็น เพราะต้องการช่วยเหลืองานโรงเรียน
- ค. เป็น เพราะต้องการฝึกฝนทักษะการพูดของตนเองเมื่อมีโอกาส

20. วันขึ้นปีใหม่ เพื่อนๆของสุรวุฒิได้ปรึกษาหารือกันว่าจะฉลองปีใหม่มักันด้วยการดื่มสุรา เพราะเห็นว่าน่าจะสนุกสนานเฮฮากันดี สุรวุฒิเห็นว่าเพื่อนกำลังจะทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องดีงามและผิดต่อระเบียบของโรงเรียน จึงได้คัดค้านและได้เสนอแนะว่าควรทำอย่างอื่น เช่น แข่งขันกีฬา เป็นต้น นักเรียนเห็นด้วยกับ สุรวุฒิหรือไม่

- ก. เห็นด้วย เพราะเพื่อนควรแนะนำในสิ่งที่ดีต่อกัน
- ข. เห็นด้วย เพราะไม่ต้องให้เพื่อนลุ่มหลงอบายมุข
- ค. เห็นด้วย เพราะไม่อยากร่วมกระทำผิดเพราะอาจถูกครูลงโทษ

21. อาจารย์ผาดิตเป็นอาจารย์ประจำชั้นทุกครั้งนี้นักเรียนทำความดี ไม่ว่าจะ เป็นทางด้านการเรียนและความประพฤติ อาจารย์ผาดิตจะไม่ลืมที่จะกล่าวยกย่องชมเชยนักเรียนคนนั้นๆหน้าชั้นเสมอ ถ้านักเรียนเป็นอาจารย์ผาดิตจะทำเช่นนั้นหรือไม่

- ก. ทำ เพราะเป็นหน้าที่ของครู
- ข. ทำ เพราะอยากได้ชื่อว่าเป็นครูที่ดี
- ค. ทำ เพราะคำชมเชยเป็นการส่งเสริมให้คนทำดียิ่งขึ้น

22. สุนทรเป็นคนช่างพูด คำพูดมีเล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิง และสามารถพูดกลบเกลื่อนความผิดได้ เก่งชนิดที่เรียกว่าลื่นเป็นปลาไหลหรือกลมเหมือนมะนาว ส่วนพรเลิศเป็นคนที่ชอบพูดแต่ความจริง คำพูดที่พูดไม่มีเงื่อนงำแอบแฝงแต่อย่างใด นักเรียนมีนิสัยคล้ายใครมากที่สุด

- ก. พรเลิศ เพราะต้องการให้ใครๆชมว่าเป็นคนซื่อ
- ข. พรเลิศ เพราะเกิดเป็นคนต้องมึใจซื่อถือสัจจะ
- ค. พรเลิศ เพราะคนในสังคมนิยมคนซื่อสัตย์



23. เมื่อนักเรียนเรียนจบชั้นม.6 ได้เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยและพักอยู่หอพัก คุณพ่อรักและเป็นห่วงนักเรียนมาก ทุกเดือนที่ส่งจดหมายขนาดนิไปให้ คุณพ่อจะต้องกล่าวอ้อแล้วอ้ออีกให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที

- ก. เห็นด้วย เพราะต้องการให้ลูกเป็นคนดี
- ข. เห็นด้วย เพราะไม่อยากให้ใครๆว่าไม่ดูแลลูก
- ค. เห็นด้วย เพราะเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่ต้องดูแลลูก

24. สุดาและดวงฤทัยไม่ค่อยชอบหน้ากัน สุดาชอบพูดใส่ร้ายดวงฤทัยให้เพื่อนๆฟังว่าที่ดวงฤทัยชอบช่วยเหลือทำงานให้อาจารย์นั้น เพื่อหวังผลตอบแทน เมื่อนักเรียนได้ยินและรู้ว่าดวงฤทัยเป็นคนดี ชอบช่วยเหลืองานส่วนรวมเป็นประจำ และอีกอย่างหนึ่งก็คือ อาจารย์แต่ละคนมีความยุติธรรมพอ ไม่ใช่จะให้คะแนนใครๆตามอำเภอใจได้ นักเรียนจะชี้แจงให้สุดาฟังหรือไม่

- ก. ชี้แจง เพราะเพื่อนยอมแนะนำในสิ่งที่ดีต่อกัน
- ข. ชี้แจง เพราะคนเราควรปกป้องเมื่อเพื่อนถูกใส่ร้าย
- ค. ชี้แจง เพราะอยากให้เพื่อนชมว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี

25. เวลาเรียนในขณะที่อาจารย์สอน สมพลชอบชวนนักเรียนคุยกันเป็นประจำ นักเรียนเห็นด้วยการกระทำของสมพลหรือไม่

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะกลัวครูดุ
- ข. ไม่เห็นด้วย เพราะควรนึกถึงใจเขาใจเรา
- ค. ไม่เห็นด้วย เพราะควรรู้จักให้เกียรติผู้พูด

26. ลำไยกับสุดาเป็นตัวแทนไปแข่งขันทักษะทางวิชาการ ผลปรากฏว่าทีมของเธอได้ลำดับสุดท้าย นักเรียนเป็นเพื่อนห้องเดียวกันกับลำไยและสุดา นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ปลอบใจเพื่อน เพราะกลัวเพื่อนจะเสียใจ
- ข. ปลอบใจเพื่อน เพราะเพื่อนทำดีที่สุดแล้ว
- ค. ปลอบใจเพื่อน เพราะครูสอนไม่ให้ซ้ำเติมผู้อื่น

27. นักเรียนเป็นเพื่อนสนิทกับศรีไพรซึ่งเป็นคนสวย หุ่นดี เล่นกีฬาเก่ง แต่เรียนหนังสือไม่เก่ง ซึ่งเป็นจุดด้อยที่เพื่อนนำมาล้อเลียนเสมอ นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ให้ศรีไพรล้อเลียนกลับ
- ข. ให้คิดว่าไม่เป็นไรถ้าเพื่อนล้อแล้วมีความสุข
- ค. ให้ศรีไพรเฉยๆไว้เพราะเพื่อนจะหยุดไปเอง

28. ชั่วโมงภาษาไทย ครูสั่งให้ทุกคนทำการบ้านมาส่ง มีเพื่อนหลายคนที่ไม่ได้ทำการบ้าน แต่จะบอกครูว่าทำแล้ว นักเรียนก็ไม่ได้ทำมาเหมือนกันนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกความจริง เพราะทำให้รู้สึกสบายใจ

- ข. บอกความจริง เพราะเพื่อนจะได้ดูเป็นตัวอย่าง
- ค. บอกความจริง เพราะคนเราควรพูดความจริง

29. นักเรียนอยู่ห้องเดียวกับเมธาวิ เขาอาศัยอยู่กับพ่อสองคน ต่อมาพ่อของเขาป่วยเข้ารักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล หมอบอกว่าเป็นมะเร็งในตับ เขารู้ว่าพ่อมีอาการหนัก จึงไม่อยากทำอะไรเลย นักเรียนจะอย่างไร

- ก. คอยถามอาการของเมธาวิ
- ข. ช่วยปลอบใจและให้กำลังใจเมธาวิ
- ค. ปล່อยให้เป็นเรื่องของเมธาวิ เพราะธุระไม่ใช่

30. นักเรียนเป็นเพื่อนกับสุดา สุดาเป็นคนที่ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง และมักทำงานไม่สำเร็จ นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ให้กำลังใจ แต่คงแก้ไขอะไรไม่ได้
- ข. ให้กำลังใจ เพราะสุดาคงท้อแท้เมื่อมีคนซ้ำเติม
- ค. ให้กำลังใจ เพราะอยากให้เธอค้นพบความสามารถที่แท้จริง

31. ทุกครั้งที่คุณครูให้ช่วยทำงาน เช่น ลบกระดาน เอาผงชอล์กไปทิ้งและเช็ดโต๊ะ นักเรียนจะอาสาทำทุกครั้งทั้งๆที่คุณครูไม่ได้ระบุว่าให้ใครทำ จนเพื่อนๆชักอิจฉา แต่นักเรียนก็ไม่สนใจยังคงรับอาสาทำงานทุกอย่างเรื่อยมา นักเรียนจะปฏิบัติเช่นเดิมหรือไม่

- ก. ปฏิบัติ เพราะคนเราควรทำประโยชน์ทุกครั้งเมื่อมีโอกาส
- ข. ปฏิบัติ เพราะเป็นหน้าที่ของศิษย์
- ค. ปฏิบัติ เพราะอยากให้คุณครูรัก

32. เวลาที่แม่ใช้ให้ทำงานน้องมักจะอ้างหรือบอกแม่ว่าไม่ว่างจะทำการบ้านบ้างจะอ่านหนังสือบ้าง ฟุ้งนี้จะสงบและมักบอกให้แม่ใช้นักเรียนทำงานแทนตัวเอง นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของน้องหรือไม่

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะกลัวแม่ไม่รัก
- ข. ไม่เห็นด้วย เพราะเป็นหน้าที่ของลูก
- ค. ไม่เห็นด้วย เพราะเราควรทดแทนบุญคุณของพ่อแม่

33. เมื่อนักเรียนเห็นเศษขยะตามที่ต่างๆ บริเวณโรงเรียน นักเรียนก็จะช่วยเก็บใส่ถังขยะทุกครั้งที่มีโอกาส แม้ว่าเพื่อนจะบอกว่าสกปรกและมีกลิ่นเหม็นก็ตาม นักเรียนจะปฏิบัติเช่นเดิมหรือไม่

- ก. ปฏิบัติ เพราะจะได้มีคนชมว่าเป็นเด็กดี
- ข. ปฏิบัติ เพราะเป็นหน้าที่ที่ครูมอบหมายให้ทำ
- ค. ปฏิบัติ เพราะคนเราควรรู้จักทำตนเป็นประโยชน์

34. เวลาที่ครูให้ทำงานกลุ่ม นักเรียนมักจะอาสาทำงานและช่วยเหลืองานทุกครั้ง แต่ชาติรีไม่ค่อยช่วยเพื่อนทำงาน และมักจะชวนเพื่อนคุยด้วยตลอดและคอยบอกเพื่อนว่าให้นักเรียนทำงานคนเดียว เพราะนักเรียนเก่งอยู่แล้ว นักเรียนเห็นด้วยกับชาติรีหรือไม่

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะกลัวเพื่อนว่าไม่มีน้ำใจ
- ข. ไม่เห็นด้วย เพราะเป็นเพื่อนกันต้องรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- ค. ไม่เห็นด้วย เพราะคนเราควรรับผิดชอบต่องานของตนเองที่ได้รับมอบหมาย

35. นักเรียนรีบกลับบ้านทันทีหลังเลิกเรียน เพื่อดูการถ่ายทอดสดการแข่งขันชกมวยระหว่างนักชกชาวไทยกับญี่ปุ่น ระหว่างทางมีชายตาบอดกำลังจะข้ามถนนไปทางเดียวกันและไม่มีคนอื่นอีกเลย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

- ก. ช่วย เพราะต้องการคำชมจากคนตาบอด
- ข. ช่วย เพราะเป็นหน้าที่ของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
- ค. ช่วย เพราะคนเราควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์

36. สุชาตินัดเพื่อนไว้เพื่อจะดูภาพยนตร์รอบดึกด้วยกัน ขณะที่ไปโรงภาพยนตร์บังเอิญเห็นคนกำลังทำการจัดแะบ้านหลังหนึ่ง สุชาติจึงไปแจ้งตำรวจ ก่อนที่จะไปดูภาพยนตร์ นักเรียนจะกระทำเช่นสุชาติหรือไม่

ก. กระทำ เพราะคนดีต้องเป็นหูเป็นตาให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเพื่อกำจัดคนชั่วในทุกโอกาส

- ข. กระทำ เพราะเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์
- ค. กระทำ เพราะอยากได้ชื่อเสียง

37. คุณแม่ของนักเรียนชายข้าวแกงอยู่ในตลาด ตอนเช้าๆ คุณแม่ต้องยุ่งกับการขายข้าวแกง เพราะมีคนไปรับประทานข้าวแกงกันเยอะ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

- ก. ช่วย เพราะเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี
- ข. ช่วย เพราะอยากให้คุณแม่รัก
- ค. ช่วย เพราะกลัวถูกแม่ตำหนิ

38. ถ้าเป็นงานส่วนรวมแล้วมาลีไม่เคยขาด เธอตั้งใจช่วยอย่างเต็มที่โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยและความยากลำบาก เพื่อที่จะช่วยกิจกรรมส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทนอื่นใด นักเรียนชอบประพฤติคล้ายกับมาลีหรือไม่

- ก. คล้าย เพราะต้องการให้ตัวเองมีชื่อเสียง
- ข. คล้าย เพราะคนเราเกิดมาควรอุทิศตนเพื่อส่วนรวม
- ค. คล้าย เพราะคนอื่นก็ช่วยเหลือส่วนรวมเหมือนกัน

39. วันหนึ่งอาจารย์ประกาศรับสมัครนักเรียนไปขายพวงกุญแจเพื่อหารายได้ช่วยเด็กกำพร้า นักเรียนได้ชวนสมศักดิ์ไปสมัครขาย แต่เสาร์อาทิตย์นี้สมศักดิ์จะชวนนักเรียนไปดูภาพยนตร์และอาสาจ่ายค่าตัวให้ด้วย นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. รับอาสา เพราะอยากให้คนอื่นเห็นว่ามีความเสียสละ
- ข. รับอาสา เพราะถือว่าเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น
- ค. รับอาสา เพราะเป็นหน้าที่ของศิษย์ที่ดี

40. นักเรียนและคุณเป็นเพื่อนรักกันมาก วันหนึ่งคุณครูสั่งการบ้านวิชาคณิตศาสตร์จำนวน 10 ข้อ แต่คุณเป็นคนที่ไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เขาทำการบ้านไม่เสร็จ จึงมาทำต่อที่โรงเรียนในตอนเช้า นักเรียนจะช่วยเพื่อนทำการบ้านหรือไม่

- ก. ไม่ช่วย เพราะกลัวถูกคุณครูลงโทษ
- ข. ไม่ช่วย เพราะเป็นการช่วยเหลือเพื่อนในสิ่งที่ผิด
- ค. ไม่ช่วย เพราะเป็นหน้าที่ของคุณที่จะต้องทำการบ้านให้เสร็จ

41. ที่หลังบ้านของนักเรียน มีลูกนกตัวหนึ่งตกลงมาจากรังซึ่งไม่สูงมากนัก นักเรียนจำทำอย่างไร

- ก. จับใส่ไว้ในรังตามเดิม เพราะสงสารพ่อแม่
- ข. จับใส่ไว้ในรังตามเดิม เพราะอยากให้ลูกนกฟื้นอันตราย
- ง. จับใส่ไว้ในรังตามเดิม เพราะเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

42. ขณะที่พักกลางวัน เข้มและเพื่อนๆ กำลังเล่นฟุตบอลอยู่กลางสนาม บังเอิญเห็นน้องอนุบาลคนหนึ่งวิ่งเล่นใกล้ๆ กัน จึงชวนกันแกล้งเตะฟุตบอลใส่ นักเรียนจะทำเช่นเดียวกับเข้มหรือไม่

- ก. ไม่ทำ เพราะไม่อยากให้เพื่อนรังแกน้อง
- ข. ไม่ทำ เพราะกลัวคนอื่นว่ารังแกน้อง
- ค. ไม่ทำ เพราะไม่ชอบการรังแกผู้อื่น

43. ขณะที่น้องชมพูกำลังอ่านหนังสือในห้องสมุดนั้น มีนักเรียนรุ่นพี่หลายคนเข้ามาแย่งหนังสือเพื่อแกล้งน้อง นักเรียนอยู่ในที่นั้นด้วย นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกครู เพราะเพราะเป็นหน้าที่ของผู้นำนักเรียน
- ข. บอกครู เพราะไม่อยากให้น้องถูกรังแก
- ค. บอกครู เพราะครูจะได้ชมเชย

44. ดาวกำลังวิ่งเล่นกับเพื่อนๆ อย่างสนุกสนาน บังเอิญสะดุดก้อนหินหล่มนั่งร้องไห้ด้วยความเจ็บปวด นักเรียนเห็นเหตุการณ์ดังกล่าว นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. พาไปปฐมพยาบาล เพราะจะได้เห็นว่าเป็นคนดี
- ข. พาไปปฐมพยาบาล เพราะอยากให้น้องหายเจ็บปวด

ค. พาไปปฐมพยาบาล เพราะเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น

45. นักเรียนเรียนดี แต่ฐานะทางบ้านยากจน จึงต้องอาศัยอยู่กับลุงและป้า ซึ่งทุกคนต้องไปทำงานตั้งแต่เช้า จึงไม่มีเวลาดูแลบ้าน นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ช่วยทำ เพราะเป็นหน้าที่ของผู้อาศัยที่ดี

ข. ช่วยทำ เพราะลุงและป้าจะได้ชมว่าขยัน

ค. ช่วยทำ เพราะต้องการแบ่งเบาภาระของลุงและป้า

46. บ้านของกล้ามีฐานะยากจนบ้าน แต่บ้านของปิติมีฐานะร่ำรวยมีพร้อมทุกอย่าง พ่อแม่ของปิติมักจะจ้างครอบครัวของกล้าไปทำงานบ้าน รวมทั้งจ้างให้กล้ามาเล่นเป็นเพื่อนกับปิติด้วย แต่ปิติถือว่ากล้าเป็นเพื่อนเขาจึงไม่คิดจะล้อหรือข่มกล้าในฐานะนายจ้าง นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของปิติหรือไม่

ก. เห็นด้วย เพราะอยู่ในสังคมไม่ควรมีการแบ่งชนชั้นวรรณะ

ข. เห็นด้วย เพราะคนเราเลือกเกิดไม่ได้ แต่สามารถทำตัวดีได้

ค. เห็นด้วย เพราะกลัวว่าจะไม่มีเพื่อน

47. อัมพลเรียนจบการศึกษาปริญญาโท และได้รับทุนเรียนเรื่อยมา ทำให้เรียนจบปริญญาโทได้ทั้งที่พ่อแม่ซึ่งมีอาชีพทำนา อยู่ในฐานะยากจน ไม่สามารถส่งให้เรียนตามลำพังได้ ในงานแต่งงานของอัมพลกับลูกสาวอริบดี มีการจัดงานใหญ่โต แต่อัมพลไม่ยอมให้พ่อแม่ของตนไปร่วมงาน เพราะรู้สึกอายนที่พ่อแม่เป็นชาวนายากจน จึงไม่บอกพ่อแม่ให้รู้วันแต่งงาน นักเรียนจะทำเช่นเดียวกับอัมพลหรือไม่

ก. ไม่ทำ เพราะไม่อยากถูกดูว่าเป็นคนลืมหูลืมตา

ข. ไม่ทำ เพราะพ่อแม่คือผู้ให้กำเนิดเรา

ค. ไม่ทำ เพราะคนเราไม่ควรหยิ่งจนลืมหูลืมตา

48. เจนนี่แต่งตัวเก่งขึ้นและจะแต่งตัวตามแฟชั่นทันสมัยอยู่เสมอหลังจากได้ตำแหน่งเทพี ในขณะที่เดียวกันเธอจะมองคนอื่นที่ไม่รู้จักแต่งตัวว่าเป็นคนเซยล้ำสมัย นักเรียนจะทำเช่นเดียวกับเจนนี่หรือไม่

ก. ไม่กระทำ เพราะคนเราสวยไม่ได้ดูที่การแต่งตัว

ข. ไม่กระทำ เพราะไม่อยากให้ใครมองว่าเห่อตำแหน่งเทพี

ค. ไม่กระทำ เพราะความสวยไม่ได้ทำให้เป็นคนสูงส่งแต่อย่างใด

49. ถ้านักเรียนเรียนจบชั้นปริญญาตรีแล้ว แต่ยังไม่ได้ทำงาน และพ่อแม่ให้กลับบ้าน เพื่อช่วยไถนาปลูกข้าวและทางบ้านไม่มีใครที่จะช่วยพ่อแม่ทำนาได้เลย นักเรียนจะทำอย่างไร

ก. ช่วย เพราะไม่อยากขัดใจพ่อแม่

ข. ช่วย เพราะเป็นหน้าที่ของลูกที่ต้องช่วยพ่อแม่

ค. ช่วย เพราะอาชีพชาวนาไม่ได้ทำให้เป็นคนชั้นต่ำลง

50. สุทัศน์มีฐานะอยู่ในชั้นพอมีพอกิน ไม่ร่ำรวย แต่ชอบใช้ชีวิตแบบคนรวย ใช้ของราคาแพง ขับรถเก่งไปทำงาน งานแต่งงานก็เลี้ยงโต๊ะจีน ซึ่งราคาแพงจนต้องกู้เงินมาใช้ นักเรียนจะกระทำเช่น สุทัศน์หรือไม่

ก. ไม่กระทำ เพราะไม่อยากอะไรเกินฐานะ

ข. ไม่กระทำ เพราะไม่อยากให้ใครว่าทำเอาหน้า

ค. ไม่กระทำ เพราะคนเราต้องคำนึงถึงฐานะของตนเอง

51. นักเรียนและน้ำฝนเป็นคนอีสาน เวลาคุยกันนักเรียนมักพูดภาษาท้องถิ่น แต่น้ำฝนมักใช้ภาษากลาง เพราะอายุเพื่อนๆที่เป็นคนอีสาน นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของน้ำฝนหรือไม่

ก. ไม่เห็นด้วย เพราะไม่อยากถูกมองว่าเป็นคนลืมตัว

ข. ไม่เห็นด้วย เพราะใครๆก็พูดภาษาท้องถิ่นกับเพื่อนๆ

ค. ไม่เห็นด้วย เพราะภาษาไม่ได้แสดงควมมีศักดิ์ศรีต่างกันแต่อย่างใด

52. มะลิเป็นลูกสาวเศรษฐีมีฐานะดี ด้วยความถือตัวว่าพ่อแม่ร่ำรวย จึงชอบที่จะคบหาสมาคมกับเพื่อนที่พ่อแม่มีฐานะร่ำรวยเหมือนกัน ส่วนเพื่อนที่พ่อแม่มีฐานะยากจน มะลิจะไม่ทำตัวให้สนิทสนมด้วยมากนัก ถ้าจะพูดบ้างก็พูดแบบขอไปทีเท่านั้น นักเรียนจะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

ก. ไม่กระทำ เพราะการเป็นคนที่มีเพื่อนมากดีกว่าไม่มีเพื่อน

ข. ไม่กระทำ เพราะคนรวยไม่ถือตัวก็มีถมไป

ค. ไม่กระทำ เพราะเกิดเป็นคนรวยหรือคนจนก็เป็นคนเหมือนกัน

53. ประพันธ์เป็นเจ้าของพนักงานอยู่ในสำนักงานที่ว่าการอำเภอ เขาคิดว่าตำแหน่งหน้าที่การงานทางราชการย่อมมีอำนาจเหนือประชาชน ทุกครั้งที่ประชาชนมาติดต่อ ประพันธ์จึงชอบที่จะพูดแบบไม่ค่อยมีหางเสียงและทำท่าทางเคร่งขรึม ในขณะที่เมื่อพูดกับหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงานเขาจะพูดอย่างสุภาพมีหางเสียงและยิ้มแย้มเป็นกันเอง ถ้านักเรียนเป็นประพันธ์จะกระทำเช่นนั้นหรือไม่

ก. ไม่กระทำ เพราะเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะต้องพูดจาและรับใช้ประชาชนด้วยความสุภาพเรียบร้อย

ข. ไม่กระทำ เพราะควรแสดงให้ทุกคนเห็นว่าเราเป็นคนไม่ถือตัว

ค. ไม่กระทำ เพราะเกิดเป็นคนทุกคนเท่าเทียมกันไม่มีชั้นวรรณะควรปฏิบัติต่อทุกคนเสมอกัน

54. นักเรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง วันหนึ่งนักเรียนได้เผชิญเดินสวนทางกับคุณครูมาลีที่เคยสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งคุณครูมาลีไม่เห็นว่ามีลูกศิษย์เดินสวนทางมา นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก. สวัสดี เพราะคุณครูจะได้ชมว่าเราไม่ลืมท่าน

- ข. สวัสดิ์ เพราะคุณครูเป็นผู้ที่ให้ความรู้กับเรา
- ค. สวัสดิ์ เพราะเป็นสิ่งที่ศิษย์ควรพึงกระทำต่อครูอาจารย์

55. นักเรียนมีเพื่อนคนหนึ่งชื่อสุชาติ เป็นคนที่เรียนไม่ค่อยเก่ง แต่ก็มี ความพยายาม ส่วนในเรื่องการแต่งกายสุชาติจะแต่งกายเรียบง่ายโดยเฉพาะเวลาอยู่ในโรงเรียน พอโรงเรียนเลิกสุชาติมักเอาเสื้อออกนอกกางเกงเสมอ เพราะถือว่าเป็นเวลากลับบ้าน นักเรียนจะปฏิบัติเช่นเดียวกับสุชาติหรือไม่

- ก. ไม่ปฏิบัติ เพราะถ้าครูเจอแล้วอาจจะถูกทำโทษ
- ข. ไม่ปฏิบัติ เพราะเครื่องแบบนักเรียนเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ
- ค. ไม่ปฏิบัติ เพราะคนเราควรประพฤติตัวดีทั้งในและนอกโรงเรียน

56. วันเปิดเทอมบุญทิงเป็นนักเรียนเข้าใหม่ ซึ่งย้ายมาจากโรงเรียนอื่น ไม่คุ้นเคยกับเพื่อนๆ จึงถูกหยอกล้ออยู่เสมอ นักเรียนเป็นเพื่อนห้องเดียวกัน นักเรียนจะอย่างไร

- ก. บอกเพื่อนไม่ให้ล้อ เพราะเป็นเพื่อนกัน
- ข. บอกเพื่อนไม่ให้ล้อ เพราะเราควรทำหน้าที่เพื่อนใหม่ที่ดี
- ค. บอกเพื่อนไม่ให้ล้อ เพราะเราควรให้ความเป็นมิตรกับเพื่อนใหม่

57. เมื่อใกล้ถึงวันขึ้นปีใหม่อ้อยทำบัตรอวยพรเพื่อจะได้ส่งให้เพื่อนในวันขึ้นปีใหม่ เมื่อทราบดีเห็นจึงชวนให้ไปซื้อดีกว่า เพราะสะดวกและมีให้เลือกมากมาย นักเรียนเป็นอ้อยจะอย่างไร

- ก. ไม่ซื้อ เพราะเพื่อนจะได้รู้ว่าเรามีฝีมือ
- ข. ไม่ซื้อ เพราะถึงไม่มีราคาแต่มีความภูมิใจ
- ค. ไม่ซื้อ เพราะต้องการได้รับคำชมว่าทำเอง

58. วิชาภาษาไทยครูให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม หัวหน้ากลุ่มของนักเรียนแบ่งงานให้สมาชิกทุกคน แต่นักเรียนได้หัวข้อที่ยากที่สุด นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ตั้งใจทำงาน เพราะอยากได้คะแนนมากกว่ากลุ่มอื่น
- ข. ตั้งใจทำงาน เพราะเป็นงานหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- ค. ตั้งใจทำงาน เพราะปฏิบัติตามกติกาของกลุ่ม

59. ในวิชาลูกเสือครูแบ่งบริเวณให้ลูกเสือแต่ละหมู่บำเพ็ญประโยชน์ด้านการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน หมู่ของนักเรียนได้รับผิดชอบบริเวณห้องน้ำห้องส้วมซึ่งสกปรกมากที่สุด นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ช่วย เพราะจะได้เป็นที่พอใจของครู
- ข. ช่วย เพราะต้องการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด
- ค. ช่วย เพราะต้องเคารพต่อการตัดสินใจตามงานที่ครูมอบหมายให้

60. ขณะที่อยู่ค่ายพักแรมลูกเสือที่โรงเรียนแต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายให้ส่งตัวแทนมาร่วมเล่นเกมกลุ่มละ 2 คน ซึ่งในกลุ่มนักเรียนได้รับเลือกให้ออกมาทำกิจกรรมนี้ นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ทำ เพราะกลัวเพื่อนว่าไม่มีความรับผิดชอบ

ข. ทำ เพราะเพื่อนคงเห็นว่าเรามีความสามารถ

ค. ทำ เพราะอยากให้ความร่วมมือกับกลุ่ม



ขอบคุณสำหรับความร่วมมือของนักเรียน



ภาคผนวก ค  
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

## รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีโพธิ์โรจน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์วรรณวิมล จริตธรรม	ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาอุทิศ(จันทาบอนุสรณ์) สำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
อาจารย์วันทนา สนสายัณห์	ศึกษานิเทศก์ หน่วยงานศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

## ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวชลธิชา พิมพ์มานะกิจ
วันเดือนปีเกิด	24 ธันวาคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 53 ม. 1 ต. วังตะโก อ.เมือง จ. เพชรบุรี 76000
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครู คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนประชาอุทิศ(จันทาบอนุสรณ์) สำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร 10210
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคงคาราม
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคงคาราม
พ.ศ. 2540	ค.บ.วิชาเอกคณิตศาสตร์ วิชาโทคอมพิวเตอร์ศึกษา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
พ.ศ. 2551	กศ.ม. สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ